

APROBAT
Prin Decizia Consiliului Raional
Nr. 06/03 din 13 septembrie 2013

**STRATEGIA INTEGRATĂ
DE DEZVOLTARE DURABILĂ
A RAIONULUI BASARABEASCA
PENTRU ANII 2013-2017**

**Document realizat cu suportul Consiliului Raional Basarabeasca
în calitate de sprijin autorităților publice locale din comunitățile raionului
Basarabeasca pentru elaborarea Strategiilor de Dezvoltare Durabilă în manieră
participativă**

CUPRINS:

Nr	Denumire	Pag
Introducere		
CAPITOLUL I. ETAPE ȘI METODOLOGIE		
1.1	Derularea proiectului – momente cheie	5
1.2	Metodologie	6
1.3	Echipa de lucru	9
1.4	Abrevieri	9
CAPITOL 2. ACTUALITATE – PRIVIRE GENERALĂ		
2.1	Profilul socio-economic al raionului Basarabeasca	10
2.1.1	<i>Date generale</i>	10
2.1.2	<i>Amplasarea geografică</i>	13
2.1.3	<i>Conectivitate, accesibilitate și infrastructură</i>	15
2.1.4	<i>Demografia</i>	16
2.1.5	<i>Dezvoltarea economică</i>	17
2.1.6	<i>Infrastructura de afaceri</i>	19
2.1.7	<i>Angajamente de finanțare existente</i>	20
2.1.8	<i>Evoluția economiei raionului Basarabeasca în contextul actualei crize economice</i>	22
CAPITOL 3. ADMINISTRAȚIA RAIONALĂ		
3.1	Domeniile de activitate și competențele autorităților publice locale de nivelul II	23
3.2	Raionul Basarabeasca	32
CAPITOL 4. DINAMICA ECONOMICĂ		
4.1	Sectoare dominante	33
4.1.1	<i>Agricultura și industria alimentară</i>	33
4.1.2	<i>Producția industrială</i>	34
4.1.3	<i>Industria meșteșugurilor</i>	37
4.2	Situația infrastructurii fizice	38
4.2.1	<i>Infrastructura rutieră</i>	38
4.2.2	<i>Infrastructura feroviară</i>	38
4.2.3	<i>Infrastructura de utilități</i>	39
A	<i>Servicii de furnizare a apei</i>	39
B	<i>Sistemul de canalizare</i>	41
C	<i>Alimentarea cu gaze naturale</i>	41
D	<i>Servicii de furnizare a energiei termice</i>	42
E	<i>Infrastructura de comunicații</i>	42
CAPITOL 5. POPULAȚIA, RESURSELE UMANE ȘI PIAȚA MUNCII		
5.1	Populația	43
5.2	Servicii sociale	45
5.2.1	<i>Infrastructura educațională</i>	45
5.2.2	<i>Infrastructura de sănătate</i>	48
5.2.3	<i>Protecția socială a populației</i>	51

Nr	Denumire	Pag
5.2.4	<i>Serviciile sociale</i>	51
5.2.5	<i>Culte</i>	52
5.2.6	<i>Locuințe</i>	52
5.3	Piața muncii	53
CAPITOL 6. MEDIUL AMBIANT		
6.1	Starea calității atmosferei	55
6.2	Starea apelor de suprafață și subterane	55
6.3	Starea solurilor	57
6.4	Starea pădurilor	58
6.5	Gospodărirea deșeurilor urbane / rurale	59
CAPITOL 7 Cultura și potențialul cultural-turistic		
7.1	Obiective turistice viniviticole	61
7.2	Obiective turistice istorice	62
7.3	Obiective turistice religioase (Biserici, Mănăstiri)	63
CAPITOL 8 ANALIZA SWOT A DEZVOLTĂRII SOCIAL ECONOMICE A RAIONULUI		
8.1	Puncte tari	65
8.2	Puncte slabe	66
8.3	Oportunități	66
8.4	Pericole	67
8.5	Viziunea și obiectivele strategice de dezvoltare	68
8.6	Implementare și monitorizare	70
CAPITOL 9 PLANUL DE ACȚIUNI		
I.	Obiectiv strategic: Industrie de prelucrare a produselor agricole dezvoltată și infrastructură comercială modernizată	74
II.	Obiectiv strategic: Dezvoltarea activităților economice alternative	76
III.	Obiectiv strategic: Dezvoltarea turismului prin valorificarea potențialului turistic local al raionului Basarabeasca	77
IV.	Obiectiv strategic: Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii fizice și sociale	78
V.	Obiectiv strategic: Protecția mediului și îmbunătățirea calității vieții	83
VI.	Obiectiv strategic: Dezvoltarea resurselor umane și consolidarea capacităților administrative	85
CAPITOL 10 COERENȚA ȘI CONFORMITATEA CU POLITICILE REGIONALE, NAȚIONALE ȘI EUROPENE		87
Anexe : Fișele de proiect		88

INTRODUCERE

PLANIFICAREA STRATEGICĂ integrată este o activitate orientată spre viitor și reprezintă procesul de stabilire a obiectivelor pe termen scurt, mediu și lung, precum și a ceea ce trebuie făcut pentru a atinge aceste obiective. Managerii decid *ce trebuie făcut, când trebuie făcut, cum trebuie făcut și cine trebuie să o facă.*

Strategia de dezvoltare locală constituie cadrul în care se va realiza dezvoltarea integrată și armonioasă a comunității, iar calitatea vieții locuitorilor se va ameliora pe parcursul implementării. Acest cadru servește atât intereselor private cât și publice, datorită menținerii și îmbunătățirii elementelor de ordin economic, social și de mediu de care cetățenii și firmele au nevoie pentru a prospera pe termen lung.

Strategia este un instrument care ghidează și integrează eforturile de dezvoltare locală ale întregii comunități, iar participarea și cooperarea tuturor cetățenilor, sectoarelor publice, private și nonprofit, a actorilor locali și formatorilor de opinie, sunt esențiale pentru o implementare de succes.

În ultimii ani, tot mai multe eforturi au fost orientate spre consolidarea capacităților de planificare strategică a administrației publice locale, Agențiilor de Dezvoltare Regională etc., acestea fiind implementate de Guvernul Republicii Moldova cu suportul partenerilor de dezvoltare.

Dezvoltarea locală reprezintă un ansamblu de măsuri planificate și promovate de autoritățile administrației publice centrale și locale, în parteneriat cu diverși factori (privați, publici, voluntari), în scopul asigurării unei creșteri economice, dinamice și durabile, în scopul îmbunătățirii nivelului de trai.

Dezvoltarea locală = dezvoltarea comunitară + planificarea dezvoltării

Dezvoltarea comunitară reprezintă participarea activă și integrarea comunității în procesele de dezvoltare locală în vederea atingerii bunăstării pentru toți membrii ei.

Dezvoltarea comunitară, conform studiilor de specialitate, este un proces de identificare și de rezolvare a problemelor în comunitate în vederea atingerii unor obiective scontate. Altfel spus, dezvoltarea comunitară este un proces social prin care membrii comunității controlează și se adaptează la aspectele specifice ale unei lumi în permanentă schimbare.

Planificarea dezvoltării reprezintă ansamblu de procese ce implică toate persoanele sau grupurile de persoane din interiorul sau exteriorul comunității interesate (stakeholders), prin care se stabilește o strategie cu obiective clare de atins într-o anumită perioadă determinată, precum și măsurile ce trebuie întreprinse pentru a le atinge.

Dezvoltarea locală este pe termen lung - prin dezvoltare durabilă și integrată.

Dezvoltarea locală este echitabilă - prin incluziune socială și șanse egale pentru fiecare.

Dezvoltarea strategică a unei comunități este posibilă în baza unei planificări strategice, iar planificarea strategică este pentru o comunitate un instrument de organizare a prezentului în baza proiecțiilor ce țin de viitorul dorit.

În general, planificarea fie ea strategică sau nu, este un proces prin care trece fiecare individ, familie, organizație, comunitate, regiune, țară. O planificare bună creează context

pentru identificarea oportunităților de dezvoltare pentru viitor, motiv pentru care merită timpul și efortul. Aici, reprezentanții Administrației Publice Locale joacă un rol crucial pentru a asigura acest proces continuu de dezvoltare prin planificare și identificare de noi oportunități pentru comunitate.

Ca și în cazul dezvoltării personale, orice comunitate are componentele sale de dezvoltare. Fiecare componentă poate fi dezvoltată relativ autonom până la un anumit nivel, după care dezvoltarea devine problematică din cauza reținerii în dezvoltare a altor componente.

CAPITOLUL I. ETAPE ȘI METODOLOGIE

1.1. Derularea proiectului – momente cheie

Dezvoltarea durabilă a raionului Basarabeasca reprezintă o prioritate de dezvoltare strategică prin eliminarea barierelor/problemelor cu care se confruntă și crează cale deschisă către un viitor mai bun.

Strategia integrată de dezvoltare durabilă a raionului (SIDDR) reprezintă un instrument participativ, ce are drept scop asigurarea progresului economic, echitabil pe plan social, protejând, în același timp, resursele și mediul pentru generațiile viitoare. Este un demers pe termen lung, un proiect de viitor. Este viziunea viitorului comunității, viziune împărtășită la nivel raional și transpusă în obiective complementare, interdependente și planuri de acțiune concrete.

Acest cadru de referință este menit să faciliteze luarea deciziilor la nivel raional cu implicarea factorilor locali. Nu este doar un plan de acțiuni și nici un plan gravat în piatră, ci poate fi evaluat periodic și astfel îmbunătățit în mod continuu.

SIDDR este fundamentată pe o analiză relevantă a stării existente a comunității (inclusiv a localităților din raion). Această analiză a resurselor de care dispune raionul va releva punctele tari și punctele slabe ale raionului și mediului ei, oportunitățile de dezvoltare și posibilele riscuri ce trebuie evitate sau minimalizate.

Este important, de asemenea, că obiectivele definite să se încadreze în perspectivele de dezvoltare cuprinse în planurile de dezvoltare regional și național.

Etapele de bază ale procesului de planificare strategică în raionul Basarabeasca:

Perioada	Conținutul activității	Executorii și partenerii
Trim. IV 2012	Adoptarea Deciziei Consiliului raional de inițiere a procesului de planificare strategică	Consiliul Raional Basarabeasca
Teim.IV 2012	Identificarea agenției specializate pentru facilitarea procesului de planificare strategică	Secția economie, președintele raionului

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

Ianuarie 2013	Formarea grupului de lucru pentru desfășurarea procedurilor de planificare strategică	Secția economie, președintele raionului
Ianuarie 2013	Elaborarea și completarea chestionarelor de evaluare a raionului și comunităților din componența lui.	CRAION CONTACT Cahul, Secția economie
Ianuarie - februarie 2013	Procesarea datelor statistice colectate relevante pentru analiza situației curente și elaborarea profilului comunității	CRAION CONTACT Cahul, Grupul de lucru pentru desfășurarea procedurilor de planificare strategică
Martie-aprilie 2013	Desfășurarea atelierelor de planificare strategică	CRAION CONTACT Cahul, Secția economie
Mai-iulie 2013	Elaborarea propriu zisă a proiectului Strategiei Integrată de Dezvoltare Durabilă a raionului Basarabeasca pentru anii 2013-2017	Echipa de lucru: <i>Silvia Strelciuc</i> , manager general de proiect <i>Nicolai Chendighilean</i> , coordonator de proiect <i>Liuba Prohnițchi</i> , secretar tehnic <i>Vasile Cioaric</i> , expert în Administrația Publică Locală
August 2013	Organizarea audierilor publice cu diferite categorii sociale din raion.	CRAION CONTACT Cahul, Secția economie,
Septembrie 2013	Aprobarea Strategiei la ședința Consiliului raional	Consiliul Raional Basarabeasca

1.2. Metodologie

Metodologia de lucru respectă logica elaborării oricărei strategii:

- 1) Diagnosticul teritoriului, bazat pe datele existente și realizat cu implicarea responsabililor pe domenii. Această analiză, ce conține o dimensiune tematică dar și una integrată, a servit drept material de lucru grupului de lucru format din raion.
- 2) Analiza SWOT evidențiază punctele forte și dimpotrivă slabe, oportunitățile și riscurile rezultate din diagnosticul teritoriului.
- 3) Strategia propriu-zisă conține obiectivele generale și specifice de dezvoltare. Acestea sunt măsurabile în termeni de timp, relevantă și cu rezultate concrete.

4) Planul operațional conține acțiunile concrete de întreprins pentru atingerea obiectivelor specifice de dezvoltare stabilite în Strategie.

Principalele etape ale procesului de elaborare a Strategiei		
1.	Discuții cu administrația raionului cu privire la planul preliminar de lucru	Vizita de informare la administrația raionului în scopul stabilirii contactelor inițiale cu reprezentanții Consiliului Raional responsabili de lansarea și coordonarea procesului de planificare strategică și familiarizării acestora cu metodele și termenii procesului de planificare participativă.
2.	Instituirea Grupului reprezentativ de planificare pentru elaborarea Strategiei	Creat și instituționalizat prin dispoziția Presedintelui Raionului Grupul reprezentativ de planificare pentru elaborarea Strategiei (GRPPS), care își va asuma responsabilitatea pentru elaborarea planului strategic, precum și coordonarea activităților de implementare, monitorizare și evaluare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă a raionului. Efectuată delegarea responsabilităților pentru fiecare membru al GRPPS Acest grup trebuie să fie format din reprezentanți care dețin pregătirea necesară, ai actorilor locali implicați în procesul de elaborare a Strategiei.
3.	Identificarea actorilor locali care vor fi implicați în procesul de elaborare a Strategiei	Este important ca, pe lângă reprezentanți ai administrației raionale, la elaborarea Strategiei să fie implicați și reprezentanți ai sectorului privat și ai cetățenilor localității (APL-uri, ONG-uri, organizații comunitare și grupuri de interese din sectorul privat, organizații/lideri de la nivelul academic, religios, politic, cultural). Strategia Intergrată de Dezvoltare Durabilă a Raionului trebuie elaborată în parteneriat și cu participarea tuturor actorilor locali cărora li se adresează.
4.	Identificarea viziunilor actorilor raionali	Aceste viziuni se referă la aspectele prioritare care trebuie abordate și a beneficiilor care pot fi obținute ca urmare a implementării Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă Raională.
5.	Procesarea datelor și	Procesate datele colectate ce țin de necesități și

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

	elaborarea profilului raionului	priorități de dezvoltare a raionului pentru ultimii 4-5 ani din toate localitățile din raion: potențialul socio-uman, economia locală, starea mediului ambiant, capacitatea instituțională.
6.	Seminar de instruire a membrilor Grupului reprezentativ de planificare pentru elaborarea Strategiei	Prezentare privind etapele procesului de elaborare a Strategiei, formularele și procesele-verbale ce urmează să fie completate, procedurile de lucru și divizarea responsabilităților în cadrul GRPPS.
7.	Crearea și întrunirile focus-grupurilor	<p>Create 5 focus-grupuri cu reprezentanți din toate unitățile administrativ-teritoriale din raionul Basarabeasca din 10-15 persoane din diferite domenii:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. funcționari publici și aleși locali, 2. tineret, 3. ONG-uri, 4. agenți economici, 5. conducători ai instituțiilor publice și sociale, specialiști din diverse domenii de activitate.
8.	Elaborarea propriu-zisă a Strategiei	Această etapă trebuie pe de o parte să respecte programul stabilit, iar pe de altă parte să se realizeze prin parteneriat între prestatorul serviciului și grupul de lucru.
9.	Stabilirea planului de acțiuni	Rezultatul acestei etape trebuie să fie inventarierea și prioritizarea acțiunilor necesare a fi implementate pentru îndeplinirea obiectivelor. Baza de date va cuprinde acțiunile de întreprins, bugetul estimativ, posibile surse de finanțare și durata. Acțiunile vor fi redată în funcție de prioritatea lor.
10.	Organizarea consultărilor publice	Organizarea consultărilor publice cu diferite categorii sociale ale populației în diferite localități din raion
11.	Supunerea dezbaterii publice și aprobării la ședința Consiliului Raional	<p>Această etapă include organizarea dezbaterilor publice pe marginea conținutului planului strategic, acumularea opiniilor cetățenilor privind completarea planului de activitate.</p> <p>Ca activitate finală planul strategic este aprobat în cadrul ședinței Consiliului Raional Basarabeasca.</p>

1.3 Echipa de lucru

Centrul Regional de Asistență și Informare a ONG ”CONTACT-Cahul ”

1. Silvia Strelciuc – manager general
2. Vasile Cioaric – expert în Administrația Publică Locală

Comitetul de Dezvoltare al Raionului Basarabeasca

Grupul de lucru

Coordonator – Nicolae Chedighelean, președintele Raionului Basarabeasca

Secretar tehnic – Liuba Prohnițchi, specialist principal, Secția economie

1. Guzun Vasile, vicepreședintele raionului Basarabeasca
2. Carapirea Pavel, șef al secției economie
3. Casîm Gheorghe, șef al serviciului cadastral Basarabeasca
4. Caicî Mihail, șef interimar al serviciului cultură
5. Petrov Porascovia, șef al Direcției învățământ Basarabeasca
6. Niculiță Liudmila, șef al Direcției finanțe
7. Caicî Olga, șef al Biroului Forțe de Muncă Basarabeasca
8. Ivanov Natalia, șef al Biroului de Statistică Basarabeasca
9. Surdu Ștefan, șef al Centrului de Sănătate Publică Basarabeasca
10. Căldăraru Nicolai, șef al Inspectoratului Ecologic de Stat Basarabeasca
11. Dragnev Galina, șef al Oficiului Stare Civilă Basarabeasca
12. Platon Alexei, agent economic, consilier raional
13. Bucico Clara, vicepreședinte ONG „Golubca” din Basarabeasca

1.4 Abrevieri

a. – anul

ADLAI – Agenția de Dezvoltare Locală și Atragerea Investițiilor

AEÎC – asociația de economii și împrumut a cetățenilor

AO – asociație obștească

AP – administrația publică

APL – administrația publică locală

CIS – comisia pentru implementarea strategiei

CL – consiliul local

CPL – consiliul participativ local

CR – Consiliul Raional

GI – grup de inițiativă

ha – hectar

ICPA - Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agronomie

ÎI – întreprindere individuală

km – kilometru

MRU – managementul resurselor umane

ONG – organizație non – guvernamentală

or. – orașul

PPP – parteneriat public - privat

s. – satul

SAI – specialist pentru atragere investiții

SRL – societate cu răspundere limitată

TIC – tehnologii informaționale computerizate

USPS – unitatea specializată pentru planificare strategică

CAPITOLUL II. ACTUALITATE: PRIVIRE GENERALĂ

2.1. Profilul socio-economic al raionului Basarabeasca

2.1.1. Date genrale

Tabel 2.1.1 Date generale

Regiunea de dezvoltare	Sud
Centrul raional	Basarabeasca
Suprafață	29 452,98 ha
Populație	28 139 locuitori
Populația rurală	60,7 %
Populația urbană	39,3 %
Densitate	95,5 loc./km ²

Raionul Basarabeasca este situat în partea de sud a republicii, la frontieră cu Ucraina, așezat la 100 km de capitala țării Chișinău.

Suprafața totală a raionului este de **29 452,98** ha, inclusiv terenuri agricole 22952 ha (pământuri arabile – 15477 ha, livezi – 473 ha, vii – 2332 ha), plantații forestiere 499 ha. Rețeaua hidrologică prezintă apa curgătoare a râului Cogîlnic.

Populația raionului este de **28 139** persoane, ceea ce constituie cca 0,8 % din populația Republicii Moldova (3.560 mii persoane).

Ponderea populației economic active din numărul total este de 15,4 %. Din toată populația ocupată în economie 1,4% se regăsește în agricultură și silvicultură, 3,2 % - în comerțul cu ridicata și amănuntul, 1,2% – în industrie, 3,2 % angajați în învățământ, sănătate și asistența socială, 5,7% - în transport și comunicații, alte activități – 0,7%.

Reședința raionului este orașul Basarabeasca cu o populație de 11070 cetățeni, reprezentind 39,3 % din inteaaga populație a raionului. Orașul Basarabeasca este situat la o distanță de 100 km de la capitala republicii municipiul Chișinău. Localitățile mari in raion sunt prezentate de satele – Abaclia, Bașcalia și Sadaclia.

Raionul are o rețea de drumuri auto și feroviare de importanță națională și internațională, care acordă un șir de avantaje pentru dezvoltarea de perspectivă. Pe teritoriul raionului se extinde o rețea de drumuri cu lungimea totală de 72,48 km, inclusiv 37,2 km drumuri naționale.

Unul din punctele tari ale economiei raionului este funcționarea nodului de cale ferată Basarabeasca și 47 km tronson de cale ferată care traversează teritoriul raionului. Circa 60% din veniturile bugetelor UAT de ambele niveluri revin din impozitele pe venit din salariul și activitatea de antreprenariat în transportul feroviar.

Ramurile principale ale raionului sunt agricultura și industria prelucrătoare. Economia raionului la moment înregistrează 3751 agenți economici.

Industria prelucrătoare și agricultura sunt ramurile dominante în economia raionului, de care în mod hotărâtor depind veniturile bugetului și asigurarea progresului socio-economic.

În structura ramurală a industriei raionului cota majoră revine industriei prelucrătoare (vinificația, produse de panificație), ramura care se bazează pe materia primă locală, industria ușoară (haine gata pentru copii și maturi), și de uz casnic și larg consum.

Rețeaua școlară în raion este constituită din 10 instituții de învățământ, un centru de creație pentru copii, 12 instituții preșcolare.

Cultura este reprezentată de:

8 - case de cultură

1 - școala de arte

14 - Biblioteci publice

Simbolica raionului Basarabeasca (stema și drapelul) aprobată prin Decizia Consiliului Raional Basarabeasca nr.04/09 din 15 iulie 2013.

***Stema** reprezintă scutul despicat în două. În prima porțiune fasciatul de 10 piese-cîte o fascie pentru fiecare localitate componentă a raionului, culorile galben și verde. În porțiunea a doua, de culoare roșie, este plasat un leu auriu stînd vertical și ținînd în labe instrumentele, simboluri ale căii ferate. Scutul heraldic de tip antic este timbrat cu o coroană raională.*

***Drapelul** reprezintă o pînză dreptunghiulară (2X3) împărțită în 2 părți. Prima parte cu proporția 1x2 – fasciat din 10 fâscii ce reprezintă numărul localităților din raion, culorile – galben și verde. A doua parte cu o proporție de 2x2 de culoare roșie pe care este plasat un leu auriu stînd vertical și ținînd în labe instrumentele, simboluri ale căii ferate.*

Atracții turistice și locuri istorice.

1. Izvorul nr.66, plasat în lunca râului Cogîlnic, în apropierea căii ferate, pe strada Motrosov din or.Basarabeasca. Re construit în 2006 sub patronatul Întreprinderii de Stat „Calea Ferată a Moldovei”. Calitatea apei după indicatorii chimici: corespunde cerințelor igienice.
2. Parcul „Curgan Drujbî” din Basarabeasca, plasat în preajma postului vamal Serpniovoe – Basarabeasca, inaugurat în anul 1968 de oamenii muncii din raioanele Tarutino, Ucraina și Cimișlia, Moldova, ca simbol al devotamentului față de înaltele idealuri leniniste și a prieteniei dintre popoarele fostei URSS. Pe teritoriul parcului se află monumentul „Curgan Drujbî”, bănci de odihnă, arbori și arbuști.
3. Parcul „Locomotiv” din Basarabeasca, proiectat în perioada 1961-1963, amenajat cu scenă de vară, bănci de odihnă, cu acces la disco-barul “Okean” și la stadionul sportiv „Locomotiv”.
4. Parcul de odihnă și agrement Basarabeasca. La moment, în centrul parcului, se construiește Biserica ortodoxă a „Sfîntului ierarh Nicolae”. După darea în exploatare a obiectului de cult va fi amenajat și sădit parcul.
5. Mănăstirea Chistoleni, mănăstire de maici, cu hramul Sf. Nicolae, amplasată la 6 km de Sadaclia, 21 km de Basarabeasca și 90 km de Chișinău. Mănăstirea a fost nființată în anul 1932 ca șit care purta numele „Mitropolitul Gurie Grosu”, reorganizată în anul 1941 în Mănăstire de maici și redeschisă în primăvara anului 1997. Este mănăstirea care a renăscut după ce în timpurile de odinioară a fost distrusă în totalitate.
6. Casa muzeu „Ion Filimon Secrieru” din Abaclia, fondat în an.1965. Mizeul a fost inaugurat în memoria lui Ion Secrieru, născut în 1900, arestat în 1939, împușcat în 1941, savant sovetic, profesor, doctor în științe militare și comandat de oști. Muzeul își desfășoară activitatea în sediul casei părintești, proprietate privată, cu suprafața expozițională de 60 m². Muzeul este o instituție de rang raional, director și responsabil de patrimoniul muzeal este Elena Filimon Secrieru, sora mai mică a savantului militar. Muzeul conține colecții istorice, acte, documente personale, decorații guvernamentale, fotografii, exponate completate și achiziționate de la deținătorii particulari în rezultatul cercetărilor istorice, toate materialele colectate reflectă viața și activitatea lui Ion Secrieru.
7. Muzeul de Istorie și Etnografie din Sadaclia (nr.84, Registrul mizeelor R.M.), amplasat în incinta Casa de cultură din sat. Muzeul a fost fondat în 2007, unicul muzeu sătesc din raion. Posedă peste 6 mii de exponate de valoare artistică și patrimonială, provenite din activitatea de cercetare și din donații. Fondurile

- muzeului adăpostesc o bogată colecție de cărți vechi, documente, numizmatică, colecție etnografică care insumează elemente din portul popular, istoria satului, obiecte meșteșugărești, covoare și alte țesături
8. Locomotiva – muzeu din Basarabeasca, instalată pe pironul gării feroviare Basarabeasca, în cinstea veteranilor celui de-al doilea război mondial și veteranilor muncii de la nodul de cale ferată Basarabeasca.
 9. Monumentul „Pentru țară, pentru neam” din Basarabeasca, inaugurat în 2007 în memoria apărătorilor integrității și independenței Republicii Moldova (1991-1992).
 10. Fabrica de vin „Basarabia-Lwin Invest” , amplasată la 5 km de Basarabeasca, 18 km de Comrat și 110 km de Chișinău.
 11. Prisaca apicultorilor din Basarabeasca, proprietarii Scuri Gr. P., Sacara Ivan Dm. și Radov Ivan Dm., unde se găsesc peste 950 familii de albini și 950 stupi, unde poți gusta cea mai delicată miere de salcâm specifică zonei. Prisaca este plasată la 100 km de Chișinău și 32 km de Comrat.

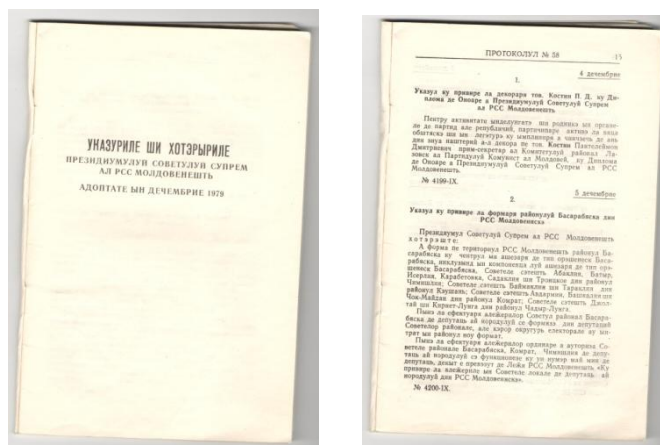
2.1.2 Amplasarea geografică

Prima atestare documentară a localității Basarabeasca datează din anul 1849. Satul Romanovca a fost fondat ca o colonie agricolă evreiască, pe moșia proprietarului F. Romanenco. Pe atunci această localitate făcea parte dintr-un experiment al guvernului rus de a întemeia colonii agricole evreiești în Basarabia. Denumirea localității a provenit de la numele moșierului pe pământurile căruia a fost fondată colonia.

Stația de cale ferată Basarabeasca a fost fondată la 1 septembrie 1879, în timpul construirii căii ferate Bender - Galați. Denumirea inițială a acestei stații a fost „stația Leiptigskaja”, care a fost influențată de existența în apropierea ei a coloniei germane Leipzig. În timp îndelungat satul Romanovca și stația de cale ferată Bessarabscaia (așfel denumită în 1917) s-au dezvoltat din punct de vedere administrativ și social-economic paralel. În 1957 satul Romanovca se contopește cu nodul de cale ferată și localitatea dată primește denumirea de Bessarabca, astăzi Basarabeasca.

În 1947 în localitate apare prima întreprindere industrială – artelul „Novîi trud”. La începutul anilor 50 a fost fondat colhozul „Pobeda”. În 1957 s-a format raionul Basarabeasca, care a existat pînă în 1959, în perioada 1959-1979 orașelul Basarabeasca intră în componența raionului Cimișlia. Prin decretul din 5 decembrie 1979 Basarabeasca devine din nou reședință de raion. Populația raionului în număr de 43 519 locuitori, dintre care 20 927 bărbați și 22 592 femei, era localizată în 18 localități, administrate de 15 sovete satești.

Conform Ucazului Prezidiului Sovietului Suprem al RSS Moldovenești nr. 4200-IX din 5 decembrie 1979, este din nou constituit raionul Basarabeasca în componența căruia au intrat așezarea de tip orășănesc Basarabeasca, Sovietele satești Abaclia, Batîr, Iserlia, Carabetovca, Sadaclia și Troițcoe din raionul Cimișlia; Sovietele satești Baimaclia și Taraclia din raionul Căușeni; Sovietele satești Avdarma, Bașcalia și Cioc-Maidan din raionul Comrat; Sovietele satești Djoltai și Chiriet –Lunga din raionul Ceadîr-Lunga.

În 1999, prin Legea nr. 191 din 12.11.1998 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, este lichidat raionul Basarabeasca, iar teritoriul Republicii Moldova este organizat, sub aspect administrativ, în județe, orașe și sate. Orașul și satele din raion au trecut în județul Lăpușna cu reședința în mun. Hîncești. Județul a fost constituit din 148 localități, inclusive un municipiu, 4 orașe și 58 sate (commune).

Conform Legii nr.764-XV din 27.12.2001, modificată prin Legea nr.37-XV din 14.02.2003, privind organizarea administrativ-teritorială, și intrată în vigoare la 21 martie 2003, a fost constituit raionul Basarabeasca, cu reședința în or. Basarabeasca, avînd în componența sa un oraș și 9 sate (Abaclia, Bașcalia, Carabetovca, Iordanovca, Iserlia, Bogdanovca. Carabiber, Ivanovca și Sadaclia).

Geografic raionul Basarabeasca este situat la sud-estul țării, formînd o parte din frontiera de stat cu Ucraina, astfel 6 localități din raion sunt regiuni de frontieră. În teritoriul raionului activează Secția Frontierei de Stat Basarabeasca – Serpniovoe și două sectoare a Poliției de Frontieră în localitățile Basarabeasca și Carabetovca. Geografic raionul se mărginește în partea de sud-est cu UTA Găgăuzia, în partea de nord – cu raionul Cimișlia, în partea de vest – cu Ucraina.

Raionul are o poziție geografică favorabilă existînd posibilitatea de cooperare transfrontalieră în cadrul Euroregiunii Siret-Prut-Nistru și de atragere de investiții străine directe și a asistenței prin intermediul Programelor de vecinătate cu UE. În același timp raionul constituie un coridor de acces al transportului rutier către Marea Neagră. În raion există cel mai mare nod de cale ferată din sudul Republicii Moldova care face legătură cu o serie de orașe importante din sudul Moldovei și Ucrainei.

Condițiile agro-climaterice sunt favorabile, bonitatea solului – înaltă ceea ce permite dezvoltarea unei agriculturi performante și competitive. Cu toate greutățile prin care trece ramura viticolă, în raion există o infrastructură extinsă a vinăriilor și sunt încă puternice tradițiile viniviticolă.

Raionul Basarabeasca se caracterizează printr-o climă temperat-continentală, cu ierni scurte și blînde, cu veri lungi și calde. Temperaturile medii anuale oscilează între 9,2°C - 9,9°C. Temperaturile pozitive se înregistrează pe parcursul a 9 luni. Temperatura

medie a lunii iulie, care este cea mai caldă, variază între 21 - 31°C, iar a celei mai reci, ianuarie, minus 15 - 20°C.

Rețeaua hidrologică prezintă ape curgătoare ale râului Cogîlnic cu 25 km lungime pe teritoriul raionului Basarabeasca, care traversează localitățile Sadaclia, Iordanovca, Carabetovca, Abaclia și Basarabeasca cu trecere pe teritoriul Ucrainei. Unica sursă de apă curgătoare pentru adăparea păsărilor, animalelor din teren este râulețul Schinoasa, afluent al r.Cogîlnic cu o lungime de 7 km în apropierea satului Iserlia, cu trecere pe teritoriul R. Ucraina.

Populația raionului este de **28 139** persoane, ceea ce constituie 0.8 % din populația Republicii Moldova. Populația urbană constituie 39,3 %, iar populația rurală este majoritară în raion – 60,7 %.

Reședința raionului este orașul Basarabeasca care este situat la o distanță de 100 km de la capitala republicii, municipiul Chișinău.

Relieful raionului Basarabeasca este prezentat prin câmpii, văi, viroage și hârtoape, prin coline cu frecvente forme erozionale de relief și alunecări de teren, care influențează esențial componentele naturii și activitatea umană.

Sub aspect teritorial-administrativ populația raionului este amplasată în orașul Basarabeasca și în 1 comună și 9 sate. În raion sînt 7 primării.

2.1.3 Conectivitate, accesibilitate și infrastructură

Conectivitate

Geografic raionul se mărginește în partea de sud – est cu UTA Găgăuzia, în partea de nord – cu raionul Cimișlia, în partea de vest – cu Ucraina.

Accesibilitate

Rețeaua de transport a raionului Basarabeasca se prezintă prin două tipuri de transport: auto și feroviar. Raionul Basarabeasca are 47 km rețea de cale ferată, o stație în localitatea Abaclia, două opriri de trenuri în localitățile Bașcalia și Iserlia, cît și o Gară feroviară în or. Basarabeasca.

Raionul Basarabeasca este traversat pe o distanță de 18 km de autostrada internațională Chișinău-Tarutino – Odesa, parte componentă a drumurilor republican R-3 și R-36 și R-49. Raionul mai este traversat și de drumurile R35 Basarabeasca-Comrat și R36 Basarabeasca-Ceadâr-Lunga-Taraclia.

Legăturile de transport de importanță națională care trec prin raionul Basarabeasca sunt:

- Direcția Nord, spre or. Chișinău
- Direcția Sud, spre or. Comrat și Ciadâr-Lunga
- Direcția Sud-Est – or. Odesa, Ucraina

Infrastructura

Distanța maximă dintre localitățile raionului Basarabeasca este de aproximativ 27 km. Distanța dintre principalele centre urbane este următoarea: Chișinău – 100 km, Ciadâr Lunga – 30 km, Cimișlia – 27 km, Comrat – 32 km.

Legăturile între localitățile raionului sunt asigurate de o rețea densă de drumuri locale. Localitățile au legături de transport directe sau prin centrul raional Basarabeasca, care asigura funcții de tranzit între localități. Segmentul de traseu Basarabeasca – Cimișlia – Leova este avariat și este ocolit de transportatori. Din aceste considerente apar impedimente în cooperarea regională și, implicit, în dezvoltarea Regiunii de Dezvoltare Sud.

Rețeaua de drumuri locale. Lungimea totală a drumurilor publice în raion constituie 72,48 km. Dintre acestea 37,2 km sunt drumuri naționale și 35,26 km drumuri locale, toate acoperite cu îmbrăcăminte rigidă.

Infrastructura feroviară este parte a fostelor rețele sovietice, fără modificări în planul lungimii lor. Lungimea rețelei de cale ferată care traversează raionul Basarabeasca constituie 47 km. Prezența căii ferate pe teritoriul raionului este un mare avantaj, mai ales că la Basarabeasca funcționează un important nod de cale ferată care leagă Republica Moldova cu Ucraina și face transfer de mărfuri în Regiunea de dezvoltare sud și UTA Găgăuzia.

2.1.4 Demografia

Populația raionului este de **28 139** persoane, ceea ce constituie 0,8 % din populația Republicii Moldova.

Structura populației pe sexe este reprezentată de 13 582 bărbați (49%) și 14 557 femei (51%). Numărul populației urbane este de 11 070 persoane și deține o pondere de 39,3% din totalul populației raionului Basarabeasca, iar numărul populației rurale este de 17 069 persoane și deține o pondere de 60,7% din totalul populației raionului.

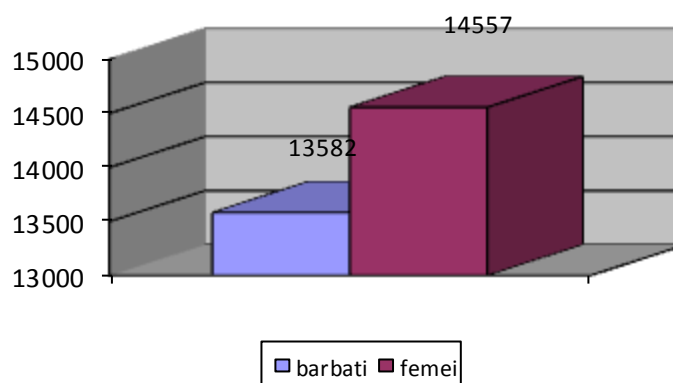
Sub aspect teritorial-administrativ populația raionului este amplasată în 10 localități ce constituie cele 7 primării.

Componența etnică a localităților din raion se caracterizează în felul următor: moldoveni/români – 71,6 %, minoritățile etnice - 28,4 %, dintre care ponderea o constituie ucrainenii, urmași de rușii, găgăuzi și bulgari. Minoritățile etnice sunt reprezentate de 8187 persoane.

Structura după vârste a populației se prezintă, pentru anul 2012, ca una favorabilă (pentru prezent), deoarece grupele de vârstă cele mai reprezentative constituie populația activă, dar poate deveni defavorabilă pentru perioade mai extinse (medii și de lungă durată), unde se preconizează o îmbătrânire a populației. Creșterea numărului locuitorilor în vârsta de peste 60 ani, care constituie cca 3981 persoane (14,1% din totalul populației), relevă că raionul intră în categoria localităților cu tendințe de îmbătrânire a populației.

Numărul populației se menține în descreștere, sporul natural fiind negativ. Conform datelor, mortalitatea avansează natalitatea cu 83 persoane pentru anul 2012.

Structura populației pe sexe

Spre regret, este evidentă îmbătrânirea populației, ca rezultat al scăderii natalității și migrației tinerilor. Persoanele în etate reprezintă cca 14% din populație, dintre care ponderea o dețin femeile. Dintre acestea 356 persoane au vârsta cuprinsă între 80-84 ani și 187 persoane cu vârsta de peste 85 de ani.

Situația social-economică și nivelul de trai scăzut au influențat negativ asupra nivelului de trai al populației.

2.1.5 Dezvoltarea economică

Consiliul Raional Basarabeasca a întreprins și continuă să întreprindă un șir de măsuri organizatorice privind redresarea situației social-economice din raion, asigurând ritmuri relative de creștere economică, ceea ce permite soluționarea treptată a problemelor sociale.

Economia raionului la data de 01.01.2013:

- 13 societăți pe acțiuni;
- 175 societăți cu răspundere limitată;
- 9 cooperative;
- 7 întreprinderi de stat.

Industria prelucrătoare și agricultura sunt ramurile dominante în economia raionului, de care în mod direct depind veniturile bugetului și asigurarea dezvoltării social-economice.

Redresarea situației din sectorul real al economiei raionului este condiționată de dezvoltarea sectorului privat.

Potențialul economic al raionului cuprinde 2 fabrici de vin cu o capacitate de 18 mii tone, o fabrică de prelucrare a laptelui cu capacitatea de prelucrare de 300 litri lapte pe zi, o întreprindere individuală de panificație cu capacitatea de 70 tone pâine pe an, o întreprindere producătoare de vase din aluminiu cu volumul vânzărilor de 2,7 mln lei pe an.

Pe teritoriul raionului activează 2 întreprinderi mixte de prelucrare a vinului - ÎM Basarabia Lwin Invest cu un volum al vânzărilor 38 656,2 mii lei pe an și SRL „Tera-Vin” care la moment temporar și-a suspendat activitatea..

De asemenea în raion activează 3 întreprinderi de prelucrare a lemnului, 36 de antreprenori producători de uși și ferestre din lemn, 2 de producere a fortanului, o întreprindere producătoare de vase din aluminiu, o întreprindere producătoare a materialului săditor/ butași viță de vie, o asociație a apicultorilor (33 apicultori certificați) producători miere de albine.

În ansamblu, economia este caracterizată prin diminuarea ritmurilor de creștere și ameliorare a calității vieții populației.

Activitatea în sectorul real al economiei va fi orientată spre stabilizarea industriei prelucrătoare, promovarea proceselor de restructurare, reorganizare și reprofilare a întreprinderilor industriale, promovarea unei politici financiar-fiscale și susținerea producătorului autohton, activităților investiționale și de export, de dezvoltare a micului business, ce vor contribui la învierea activității de producție, creșterea productivității și competitivității produselor și consolidarea mediului concurențial.

Industria este o componentă determinată în strategia economică a raionului. Situația în sectorul industrial este determinată preponderent de activitatea ramurii de vinificație și producție agricolă, cărora îi revine circa 18% din volumul total de producție obținut de întreprinderile din raion.

Până în anul 2015 se planifică majorarea volumului de producție industrială până la 59 mln lei sau de 0,8 ori mai mult decât în anul 2012. Creșterea se va baza pe sporirea producției vinurilor de struguri, făinii, uleiului vegetal, produselor lactate, ș.a.

O pondere semnificativă în economia raionului o are sectorul agrar. Este bine cunoscut faptul că aceasta este ramura principală – ca sursă de existență, și prezintă ramura principală în economia raionului cât și în întreaga republică. În rezultatul privatizării pământului 2684 cetățeni au devenit proprietari, ceea ce reprezintă peste 9,5 % din toată populația raionului.

Lichidarea bazei tehnico-materiale, lipsa pieței de desfacere a producției agricole, lipsa mijloacelor financiare sunt factorii principali care au adus agricultura raionului într-o stare deplorabilă la ziua de astăzi.

În ultimii ani din lipsă de irigare, insuficiența piețelor de desfacere și inactivitatea industriei de prelucrare, dezvoltarea legumiculturii a fost în continuă descreștere.

Unul din pilonii de bază al economiei raionului este viticultura. Trebuie de menționat că odată cu privatizarea fabricilor de vin, pe parcursul ultimilor ani se simte un interes atât din partea producătorilor, cât și a celor care gestionează industria de prelucrare. Din păcate, capacitățile fabricilor de prelucrare a strugurilor sunt asigurate cu materie primă doar la 20 %. Fabricile de vin au posibilitatea de a avansa producătorii cu mijloace financiare pentru dezvoltarea ramurii, ceea ce este foarte important. Până în anul 2018 se preconizează implementarea programului de dezvoltare a viței de vie pe o suprafață de 1443 ha, astfel volumul de producere a strugurilor va cifra circa 1670 tone.

Procesul de vânzare-cumpărare, arendare a terenurilor, care a început, investirea mijloacelor financiare în plantarea noilor suprafețe de vii este binevenit deoarece în lanț se găsește răspunsul la multe întrebări – începând cu creșterea volumului materiei prime, prelucrarea, realizarea producției finite, atragerea unor noi investiții, crearea locurilor noi de muncă și ca rezultat eficientizarea ramurii.

Dezvoltarea micului business în raion este bazată pe activitatea în anul 2012 a 3639 agenți economici din businessul mic și mijlociu, cu 174 mai mult față de anul 2008. Preponderent în activitatea micului business predomină sfera de comerț cu ridicata și amănuntul. Numărul acestor întreprinderi este în prezent de circa 2684 gospodării agricole.

Tabel 2.1.5. Date privind volumul comerțului intern și al serviciilor în anul 2012 (mii lei).

Volumul vânzărilor cu amănuntul	15830
• Produse alimentare	8301
• Mărfuri nealimentare	7529
Numărul unităților de comerț cu amănuntul	384
Numărul de piețe	4
Numărul unităților de alimentație publică	3
Unități de deservire socială, inclusiv	

• frizerii	8
Volumul de servicii cu plată oferite populației (mii lei)	5132

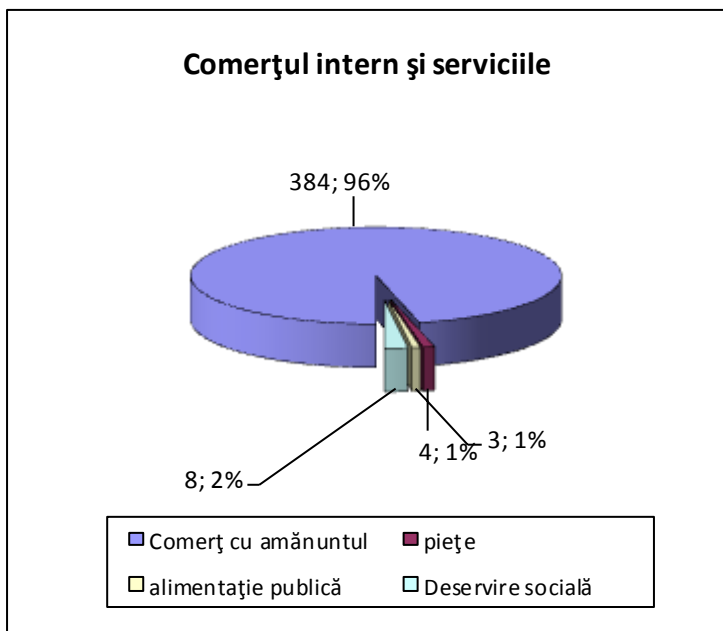
Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul a fost în creștere pentru perioada dată, constituind în anul 2012: 15830 mii lei, cu 1181 mii lei mai puțin față de anul 2011.

O însemnătate importantă în acest domeniu îl au agenții economici din industria de prelucrare, construcții, numărul cărora va fi în continuă creștere.

Formarea continuă a antreprenorilor din teritoriu, deserviți de Filiala camerei Comerț și Industrie Hâncești, a devenit o carte de vizită, acesta fiind o sursă credibilă de informații veridice pentru dezvoltarea afacerilor.

Astfel, în scopul înlăturării barierilor în operațiunile de export-import, conducerea filialei de comun cu partenerii au desfășurat un șir de seminare și instruirii pe diferite domenii.

Situația pe piața muncii rămâne să fie tensionată, se observă un decalaj între cerere și oferta forței de muncă, insuficiența creării noilor locuri de muncă, nivelul scăzut de remunerare a muncii, profesionalismului și experienței de muncă celor instruiți în instituțiile de învățământ.

2.1.6 Infrastructura de afaceri

Un component important în cadrul Strategiei este dezvoltarea mediului de afaceri. În realizarea acestui obiectiv vor contribui esențial formarea unei structuri de susținere a afacerilor, care constă în construcția următoarelor obiecte:

- depozite frigorifere
- un incubator de afaceri
- 4 mini-fabrici de prelucrare a producției locale (miere de albi, carne de pasăre, lapte, legume și fructe)

Se va asigura dotarea clădirilor cu următoarele utilități: apa-canalizare, gaz, energie electrică, telefon, spații de parcare, platforme de încărcare-descărcare.

Astfel va fi stimulată dezvoltarea mediului de afaceri din raionul Basarabeasca, prin crearea unei structuri unitare pentru susținerea afacerilor.

Obiectele sus numite vor oferi spații de producție, spații pentru birouri, spații expoziționale și servicii de consultanță în afaceri celor ce doresc să inițieze sau să-și dezvolte o afacere, contribuind astfel la dezvoltarea economică durabilă a raionului și la crearea de noi locuri de muncă.

2.1.7 Angajamente de finanțare existente

Necesitățile de finanțare

Recunoscând faptul că necesitățile de finanțare a proiectelor de dezvoltare sunt enorme, iar resursele publice disponibile pentru implementarea unor astfel de proiecte sunt limitate, actuala Strategie prevede un număr restrâns de priorități cu impact maxim asupra dezvoltării social-economice a raionului. Totuși, măsurile incluse în Strategie pot fi implementate pe o scară mai mică sau mai largă, în dependență de volumul de resurse care poate fi orientat spre implementarea proiectelor raionale și de capacitatea de valorificare a fondurilor disponibile.

Sursele de finanțare

Conform Legii Nr. 397 din 16.10.2003 privind finanțele publice locale, bugetul raional reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor necesare exercitării funcțiilor ce sînt în competența raionului conform legislației și a funcțiilor suplimentare delegate de Guvern.

Veniturile bugetelor raionale se formează din:

- 1) încasări directe și integrale ale următoarelor tipuri de impozite, taxe și alte venituri:
 - impozitul pe venitul persoanelor fizice;
 - taxele pentru resursele naturale;
 - impozitul privat (conform apartenenței patrimoniului);
 - plata pentru perfectarea actelor notariale de către secretarul consiliului raional;
 - alte venituri prevăzute de legislație;
- 2) defalcări de la următoarele tipuri de venituri generale de stat:
 - impozitul pe venitul persoanelor juridice din teritoriul unității administrativ-teritoriale respective - 100 %;
 - taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova - 50%;
- 3) transferuri de la bugetul de stat;
- 4) mijloace speciale;
- 5) fonduri speciale.

De la bugetele raionale sînt finanțate cheltuielile ce țin de:

- a. construcția și întreținerea drumurilor de interes raional;
- b. construcția obiectivelor publice de interes raional;
- c. întreținerea instituțiilor de învățămînt liceal care deserveșc populația din una sau mai multe unități administrativ-teritoriale de nivelul întîi, cu acordul autorităților administrației publice locale respective, de întreținerea instituțiilor de învățămînt secundar profesional, școlilor-internat, gimnaziilor-internat cu regim special, de activitatea metodică în domeniul învățămîntului, precum și de alte activități și instituții;
- d. acordarea de asistență socială și întreținerea instituțiilor din domeniul asistenței sociale;

- e. coordonarea și desfășurarea activităților sportive și a altor activități pentru tineret;
- f. întreținerea teatrelor;
- g. asigurarea ordinii publice;
- h. coordonarea, organizarea și supravegherea, în limitele competenței, a activităților administrativ-militare;
- i. executarea documentelor executorii prin care autoritatea administrației publice locale/instituția publică este obligată să efectueze anumite plăți;
- j. activitatea autorității executive și a direcțiilor subordonate consiliului raional respectiv;
- k. întreținerea altor instituții și desfășurarea altor activități atribuite, conform legislației, autorităților administrației publice ale raioanelor.

Conform Legii Nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală, finanțele unităților administrativ-teritoriale se administrează în condițiile legii, conform principiilor autonomiei locale. Autoritățile administrației publice locale au dreptul la resurse financiare proprii suficiente, de care pot dispune liber în exercițiul competențelor lor. O parte cel puțin din resursele financiare ale autorităților administrației publice locale trebuie să provină din impozite și taxe locale, al căror quantum este stabilit, în condițiile legii, de autoritatea locală. Orice delegare de competență trebuie să fie însoțită de alocarea de surse financiare, necesare pentru a se acoperi costul exercițiului competenței. Criteriile de distribuire a suportului financiar acordat de stat unităților administrativ-teritoriale trebuie să fie obiective și stabilite conform legii.

Alte surse publice

Pentru finanțarea priorităților prevăzute de prezenta Strategie pot fi orientate și alte surse publice disponibile. Luând în considerație faptul, că sursele proprii ale raionului acoperă doar până la 27,2 % din necesitățile de bază, autoritățile locale depinzând de transferurile de la bugetul de stat, bugetul raional nu poate servi drept o sursă semnificativă de finanțare a proiectelor de dezvoltare raională.

Adițional, autoritățile raionale pot orienta surse din buget spre co-finanțarea unor proiecte, în special în cadrul programelor de asistență externă unde o asemenea co-finanțare este obligatorie, sau spre susținerea pregătirii unor proiecte prioritare (efectuarea studiilor inițiale, angajarea unor consultanți, etc.).

Asistența externă

O sursă importantă de finanțare a proiectelor de dezvoltare raională este asistența acordată de donatori externi, atât prin programele de cooperare cu Guvernul Republicii Moldova, cât și prin programe disponibile autorităților regionale și locale.

Adițional, multe din programele și proiectele de asistență externă implementate în colaborare cu Guvernul Republicii Moldova și autoritățile centrale au o dimensiune spațială regională sau locală. Proiecte spre reabilitarea infrastructurii sociale, sistemelor de apă și canalizare, drumurilor, etc. sunt implementate în multe localități și raioane.

Autoritățile raionale pot, de asemenea, accesa în mod direct fonduri din programele de cooperare transfrontalieră. Două programe majore pot fi accesate de autoritățile și organizațiile din Republica Moldova la moment:

- Programul Operațional Comun România - Republica Moldova 2014-2020 (cu un buget de 18 miliarde Euro – contribuția UE), finanțarea părților terțe în voalare de pînă la 60.000 Euro
- Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020
- Programul Dunărean de Cooperare Transfrontalieră 2014-2020, cu un buget de 12,5 milioane Euro
- Programul pentru Cooperarea Teritorială Republica Moldova-Ucraina

Programele de cooperare transfrontalieră presupun stabilirea unui parteneriat cu actori din România, țară-membru a UE, precum și co-finanțarea proiectelor selectate în volum de 10% din bugetul proiectelor.

2.1.8 Evoluția economiei raionului Basarabeasca în contextul actualei crize economice

Contextul macroeconomic și financiar internațional a suferit schimbări negative majore în ultima perioadă. Incertitudinile privind evoluțiile viitoare încă sunt mari. Pentru Republica Moldova una dintre principalele provocări dinspre sectorul extern este finanțarea externă mai dificilă. Criza economică mondială a avut efect puternic asupra republicii, care nu are o economie de piață dezvoltată, ci o economie bazată pe consum și creditare.

În acest sens și raionul Basarabeasca a fost afectat și pe parcursul ultimilor ani și-a redirecționat programul de dezvoltare conform conjuncturii social-economice naționale.

Evoluția principalilor indicatori economico-sociali în 2009-2012 în raionul Basarabeasca sunt prezenți în următorul tabel:

Nr.		2008	2009	2010	2011	2012
1.	Creșterea reală a PIB	285,4	236,9	257,7	280,6	260,0
2.	PIB / locuitor, lei	9980	8251	9030	9670	8990
3.	Rata șomajului înregistrat, %		20,3	14,3	11,65	12,18
4.	Numărul mediu de salariați	5 055	4 826	4 667	4 482	4 347
5.	Salariu mediu lunar, lei	2491	2396	2528	2599	2711
6.	Autorizații pentru construire eliberate	-	-	-	-	-
7.	Numărul de agenți economici înregistrați	50	54	68	46	37

În raion, în anul 2012, rata șomajului a constituit 3,3%, în scădere cu 0,7 puncte procentuale, comparativ cu anul 2011 (4%). Potrivit informațiilor acordate de către Biroul Forțe de Muncă Basarabeasca, este vorba de proporția șomerilor la populația activă, calculată în conformitate cu metodologia Biroului Internațional al Muncii (BIM).

Notă: Scăderea numărului de șomeri înregistrați în cursul anului nu este legat de faptul că șomerii aflați la evidență sunt plasați de către BFM Basarabeasca în câmpul muncii, ci de scoaterea lor de la evidența de către Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă.

CAPITOLUL 3. ADMINISTRAȚIA RAIONALĂ

3.1. Domeniile de activitate și competențele autorităților publice locale de nivelul II.

Domeniile de activitate a autorităților publice locale de nivelul II

Conform Legii Nr. 435 din 28.12.2006 privind descentralizarea administrativă pentru autoritățile publice locale de nivelul al doilea se stabilesc următoarele domenii proprii de activitate:

- a) administrarea bunurilor din domeniile public și privat ale raionului;
- b) planificarea și administrarea lucrărilor de construcție, întreținere și gestionare a unor obiective publice de interes raional;
- c) construcția, administrarea și repararea drumurilor de interes raional, precum și a infrastructurii rutiere;
- d) organizarea transportului auto de călători, administrarea autogărilor și stațiilor auto de interes raional;
- e) stabilirea unui cadru general pentru amenajarea teritoriului la nivel de raion și protecția pădurilor de interes raional;
- f) susținerea și stimularea inițiativelor privind dezvoltarea economică a unității administrativ-teritoriale;
- g) elaborarea și implementarea proiectelor de construcție a gazoductelor interurbane (inclusiv a gazoductelor de presiune medie), a altor obiective termoelectrice cu destinație locală;
- h) administrarea instituțiilor de cultură, turism și sport de interes raional, alte activități cu caracter educațional, cultural și sportiv de interes raional;
- i) administrarea întreprinderilor municipale de interes raional;
- j) administrarea unităților de asistență socială de interes raional;
- k) dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor sociale.

(3) Autoritățile publice locale de nivelurile întâi și al doilea, în limitele legii, dispun de libertate deplină de acțiune în reglementarea și gestionarea oricărei chestiuni de interes local care nu este exclusă din competența lor și nu este atribuită unei alte autorități. Alte competențe proprii autorităților publice locale pot fi atribuite acestora numai prin lege.

Competențele Consiliului raional

Conform Legii Nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală consiliul raional realizează în teritoriul administrat următoarele competențe de bază:

- a) aprobă organigrama și statele de personal ale aparatului președintelui raionului, ale direcțiilor și ale altor subdiviziuni subordonate Consiliului raional, precum și suma totală a cheltuielilor necesare pentru asigurarea activității lor;
- b) aprobă bugetul raional, contul de încheiere a exercițiului bugetar, precum și modul de utilizare a fondurilor speciale;

- c) decide privind administrarea bunurilor domeniilor public și privat ale raionului;
 - d) decide, în condițiile legii, darea în administrare, concesiunea, darea în arendă ori locațiune a bunurilor domeniului public al raionului, precum și a serviciilor publice de interes raional;
 - e) decide, în condițiile legii, vânzarea, privatizarea, concesiunea, darea în arendă ori locațiune a bunurilor domeniului privat al raionului;
 - f) decide efectuarea auditului intern;
 - g) decide asupra lucrărilor de proiectare, construcție, întreținere și modernizare a drumurilor, podurilor, fondului locativ în condițiile Legii cu privire la locuințe, precum și altor obiective din domeniul economic, social, comunal și de agrement de interes raional;
 - h) decide punerea la evidență a persoanelor socialmente vulnerabile care au nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative în conformitate cu Legea cu privire la locuințe;
 - i) decide organizarea, în limitele competenței sale, a serviciilor publice de interes raional și aprobă tarifele la serviciile cu plată, prestate de acestea;
 - j) aprobă strategii, prognoze, planuri și programe de dezvoltare social-economică a raionului, programe de refacere și protecție a mediului înconjurător, programe de utilizare a forței de muncă în teritoriu, monitorizează realizarea acestora;
 - k) alege din rândul consilierilor, în condițiile prezentei legi, președintele raionului;
 - l) alege, la propunerea președintelui raionului, vicepreședinții și îi eliberează din funcție, în condițiile prezentei legi;
 - m) desemnează reprezentantul său în instanța de judecată în litigiile privind legalitatea deciziilor adoptate și în cele care rezultă din raporturile cu alte autorități publice;
 - n) numește, pe bază de concurs desfășurat conform legislației în vigoare, secretarul consiliului raional și conducătorii instituțiilor și subdiviziunilor din subordine;
 - o) aprobă regulamentul consiliului raional;
 - p) decide sau, după caz, propune înființarea, în condițiile legii, de instituții publice și întreprinderi de interes raional, precum și participarea la fondarea societăților comerciale;
 - q) aprobă, în condițiile legii, norme specifice pentru structurile autonome și pentru instituțiile publice pe care le înființează;
 - r) decide înființarea, reorganizarea și lichidarea instituțiilor social-culturale de interes raional și asigură buna lor funcționare, în limita alocațiilor prevăzute la bugetul respectiv;
 - s) decide organizarea și desfășurarea de activități științifice, instructiv-educative, cultural-educative, sportive și de tineret, de interes raional;
 - t) decide, în condițiile legii, asocierea cu alte autorități ale administrației publice locale, inclusiv cooperarea transfrontalieră, pentru realizarea unor lucrări și servicii de interes public, promovarea și protejarea intereselor autorităților administrației publice locale, precum și colaborarea cu agenți economici și asociații obștești din țară și din străinătate, în scopul realizării unor acțiuni sau lucrări de interes comun;
 - u) aproba simbolică raionului;
 - v) dispune consultarea publică, în conformitate cu legea, a proiectelor de decizii în problemele de interes local care pot avea impact economic, de mediu și social (asupra modului de viață și drepturilor omului, asupra culturii, sănătății și protecției sociale, asupra colectivităților locale, serviciilor publice), precum și în alte probleme care preocupă populația sau o parte din populația unității administrativ-teritoriale.
- (2) Consiliul raional poate realiza și alte competențe în condițiile legii, cu condiția asigurării surselor de finanțare pentru acoperirea integrală a costurilor realizării lor.

Consiliul Raional Basarabeasca

Consiliul raional este autoritatea reprezentativă și deliberativă a populației raionului. Consiliul raional se compune din consilieri, aleși în condițiile Codului electoral. Numărul de consilieri se stabilește în funcție de numărul de locuitori ai raionului de la data de 1 ianuarie a anului în care au loc alegerile, conform datelor statistice. Consiliul Raional Basarabeasca este constituit din 27 consilieri (dintre care 4 femei și 23 bărbați) aleși în urma alegerilor locale generale din 5 iunie anul 2011.

Consiliul raional se întrunește în ședințe ordinare o dată la 3 luni. Consiliul raional se poate întruni în ședință extraordinară ori de câte ori este necesar, la cererea președintelui raionului sau a cel puțin o treime din numărul consilierilor aleși, conform ordinii de zi. Convocarea consiliului raional se face prin dispoziția președintelui raionului cu cel puțin 10 zile înaintea ședințelor ordinare și cu cel puțin 3 zile înaintea celor extraordinare.

Tabel 3.1.3. Lista consilierilor raionului Basarabeasca

Nr	Numele și prenumele	Apartenența politică	Comisiile de specialitate, al căror membru este
1	Rusu Gheorghe	PCRM	Comisia consultativă de specialitate pentru agricultură, industrie, comerț, relații funciare și protecția mediului
2	Coltuc Piotr	PCRM	Comisia consultativă de specialitate pentru transport, urbanism, amenajarea teritoriului, construcții, gospodărie comunală și drumuri
3	Surdu Ștefan	PLDM	Comisia consultativă de specialitate pentru economie, buget și finanțe. Comisia consultativă de specialitate pentru transport, urbanism, amenajarea teritoriului, construcții, gospodărie comunală și drumuri.
4	Baciu Ana	PDM	Comisia consultativă de specialitate pentru învățământ, sănătate și probleme sociale
5	Dobrovoliscaia Victoria	PCRM	Comisia consultativă de specialitate pentru ordine publică, mass-media, tineret, sport și cultură.
6	Cara Anatoli	PCRM	Comisia consultativă de specialitate pentru agricultură, industrie, comerț, relații funciare și protecția mediului
7	Țuțuianu Ion	PLDM	Comisia consultativă de specialitate pentru transport, urbanism, amenajarea teritoriului, construcții, gospodărie

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

			comunală și drumuri. Comisia consultativă de specialitate pentru ordine publică, mass-media, tineret, sport și cultură.
8	Prohnițchi Nicolae	PDM	Comisia consultativă de specialitate . pentru economie, buget și finanțe.
9	Mihailov Andrei	PCRM	Comisia consultativă de specialitate . pentru economie, buget și finanțe.
10	Horozov Piotr	PDM	Comisia consultativă de specialitate . pentru agricultură, industrie, comerț, relații funciare și protecția mediului.
11	Voloșiu Ruslan	PCRM	Comisia consultativă de specialitate . pentru transport, urbanism, amenajarea teritoriului, construcții, gospodărie comunală și drumuri.
12	Gurin Boris	PLDM	Comisia consultativă de specialitate . pentru învățămînt, sănătate și probleme sociale. Comisia consultativă de specialitate . pentru transport, urbanism, amenajarea teritoriului, construcții, gospodărie comunală și drumuri.
13	Podcovali Valentin	PDM	Comisia consultativă de specialitate . pentru învățămînt, sănătate și probleme sociale.
14	Coinac Ivan	Independent	Comisia consultativă de specialitate . pentru agricultură, industrie, comerț, relații funciare și protecția mediului. Comisia consultativă de specialitate . pentru transport, urbanism, amenajarea teritoriului, construcții, gospodărie comunală și drumuri.
15	Busuioc Sergiu	PDM	Comisia consultativă de specialitate pentru învățămînt,sănătate și probleme sociale.
16	Secov Ivan	PCRM	Comisia consultativă de specialitate .entru învățămînt, sănătate și probleme sociale.
17	Vrabie Vladimir	PLDM	Comisia consultativă de specialitate pentru economie, buget și finanțe Comisia consultativă de specialitate

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

			pentru agricultură, industrie, comerț, relații funciare și protecția mediului.
18	Vornic Dumitru	PDM	Comisia consultativă de specialitate pentru agricultură, industrie, comerț, relații funciare și protecția mediului
19	Arnaut Valeriu	PDM	Comisia consultativă de specialitate pentru ordine publică, mass-media, tineret, sport și cultură. Comisia consultativă de specialitate pentru economie, buget și finanțe
20	Cimpoeș Valentin	Independent	Comisia consultativă de specialitate pentru ordine publică, mass-media, tineret, sport și cultură
21	Platon Alexei	PLDM	Comisia consultativă de specialitate pentru economie, buget și finanțe. Comisia consultativă de specialitate pentru agricultură, industrie, comerț, relații funciare și protecția mediului
22	Jelezoglo Fiodor	PCRM	Comisia consultativă de specialitate pentru ordine publică, mass-media, tineret, sport și cultură.
23	Lipcan Petru	PDM	Comisia consultativă de specialitate pentru economie, buget și finanțe. Comisia consultativă de specialitate pentru transport, urbanism, amenajarea teritoriului, construcții, gospodărie comunală și drumuri.
24	Cvasnițaia Maria	PCRM	Comisia consultativă de specialitate pentru învățământ, sănătate și probleme sociale
25	Cosian Liparit	PCRM	Comisia consultativă de specialitate pentru economie, buget și finanțe.
26	Sobaliu Nina	PLDM	Comisia consultativă de specialitate pentru învățământ, sănătate și probleme sociale Comisia consultativă de specialitate pentru ordine publică, mass-media, tineret, sport și cultură.
27	Dobrioglo Ivan	PDM	Comisia consultativă de specialitate pentru economie, buget și finanțe

			Comisia consultativă de specialitate pentru ordine publică, mass-media, tineret, sport și cultură
--	--	--	---

Tabel 3.1 Lista subdiviziunilor subordonate Consiliului raional Basarabeasca

Secția	Nume, prenume reprezentant	Funcția	Telefon
Serviciul construcții, gospodărie comunală și drumuri	Dzîc Sergiu	Șef interimar	0297 23042
Serviciul cultură	Platon Petru	Șef interimar	0297 21043
Serviciul relații funciare și cadastru	Casîm Gheorghe	Șef	0297 22115
Secția economie	Carapirea Pavel	Șef	0297 22241
Direcția finanțe	Niculița Liudmila	Șef interimar	0297 23024
Direcția asistență socială și protecția familiei	Martînov Mihail	Șef interimar	0297 22548
Direcția învățămînt	Petrov Parascovia	Șef	0297 22748
Direcția agricultură și alimentație	Moiseev Ivan	Șef	0297 22850

Atribuțiile de bază ale președintelui raionului

Consiliul raional alege președintele raionului, la propunerea a cel puțin o treime din consilierii aleși, cu votul majorității consilierilor aleși. În cazul în care candidatura propusă nu întrunește votul majorității consilierilor aleși, în termen de 15 zile se convoacă o nouă ședință în vederea organizării alegerilor repetate. Dacă și după alegerile repetate nici una din candidaturile propuse nu întrunește votul majorității consilierilor aleși, în termen de o săptămână se organizează o votare suplimentară în urma căreia se consideră ales candidatul care întrunește cel mai mare număr de voturi.

Președintele raionului este ajutat de vicepreședinți. Numărul vicepreședinților se stabilește de consiliul raional, în funcție de numărul locuitorilor din raion. Raionul Basarabeasca are un vicepreședinte.

Vicepreședinții raionului sunt aleși de consiliul raional, la propunerea președintelui raionului.

Președintele raionului este asistat în activitatea sa de un aparat, care se află în subordinea sa.

Organigrama și statele aparatului președintelui raionului sînt aprobate de consiliul raional, la propunerea președintelui raionului, în baza organigramei și a statelor-tip aprobate de Guvern.

Președintele raionului încheie și reziliază contractele individuale de muncă cu personalul aparatului și secretarul consiliului raional, promovează și supraveghează cadrele, stabilește atribuțiile acestora.

Președintele raionului ia măsuri și este responsabil pentru instruirea și pregătirea profesională a funcționarilor din aparatul său.

Pornind de la domeniile de activitate ale autorității publice raionale, președintele raionului exercită în teritoriul administrat următoarele atribuții de bază:

- a) asigură executarea deciziilor consiliului raional;
- b) asigură, în limitele competenței sale, respectarea Constituției, a legilor și altor acte normative;
- c) contribuie la menținerea ordinii publice, asigurarea securității și apărarea drepturilor cetățenilor;
- d) contribuie la buna colaborare a serviciilor publice desconcentrate în soluționarea problemelor de interes raional;
 - d¹) asigură elaborarea studiilor de fezabilitate și propune spre aprobare listele bunurilor și serviciilor publice de interes raional pentru realizarea proiectelor de parteneriat public-privat;
 - d²) asigură monitorizarea și controlul realizării proiectelor de parteneriat public-privat în care autoritatea administrației publice locale participă în calitate de partener public;
- e) înregistrează asociațiile obștești de interes raional care intenționează să activeze în unitatea administrativ-teritorială respectivă, remite informația de rigoare autorităților abilitate;
- f) convoacă ședințele consiliului raional și asigură prezența consilierilor;
- g) semnează actele și contractele încheiate în numele raionului sau al consiliului raional;
- h) asigură elaborarea proiectului bugetului raional și a contului de încheiere a exercițiului bugetar și le supune aprobării consiliului raional;
- i) exercită funcția de ordonator principal de credite al raionului;
- j) verifică, din oficiu sau la cerere, încasarea mijloacelor la bugetul raional și cheltuirea lor, informează operativ consiliul raional despre situația existentă;
- k) coordonează și controlează activitatea serviciilor publice ale consiliului raional; audiază rapoartele și informațiile șefilor acestor servicii și propune soluții pentru îmbunătățirea activității acestora;
- l) prezintă consiliului raional, spre examinare și aprobare, contul de încheiere a exercițiului bugetar pe semestrul I, pe 9 luni și cel anual;
- m) contribuie la realizarea, la nivel raional, a măsurilor de protecție a populației în caz de calamități naturale și tehnogene, de catastrofe, incendii, epidemii, epifitotii și epizootii, ia măsuri de prevenire a situațiilor excepționale, de reducere a prejudiciului și de lichidare a consecințelor;
- n) propune consiliului raional să consulte, prin referendum, populația în probleme locale de interes deosebit și, în temeiul deciziei consiliului, ia măsuri în vederea organizării referendumului;

o) contribuie la desfășurarea, pe teritoriul raionului, în conformitate cu legislația electorală, a alegerilor autorităților administrației publice reprezentative de toate nivelurile și a referendumurilor;

p) asigură colaborarea raionului cu alte unități administrativ-teritoriale, inclusiv din alte țări;

q) prezintă, la solicitarea consiliului raional, informații despre activitatea sa și a serviciilor publice din subordine.

(2) Președintele raionului, în calitatea sa de autoritate publică executivă, poate îndeplini și alte atribuții prevăzute de legislația în vigoare sau încredințate de consiliul raional.

Tabel 3.1.1 Aparatul președintelui raionului Basarabeasca

Nr d/o	Nume, prenume	Funcția	Telefon
1.	Chendighilean Nicolae	Președintele raionului	0297 22650
2.	Guzun Vasile	Vicepreședinte al raionului	0297 22750
3.	Livițchi Gheorghe	Secretarul interimar al Consiliului raional	0297 22529
4.	Topală Anastasia	Arhitect-șef al raionului	0297 20123
5.		Secretar administrativ superior	
6.	Constandoglo Anatolie	Contabil-șef	0297 21748
7.	Niculiță Silvia	Contabil-casier	0297 21748
8.	Tetrioglo Maria	Șef serviciul arhivă	0297 21148
9.	Crai Natalia	Specialist, serviciul arhivă	
10.		Șef, Secția administrație publică	0297 22529
11.	Topală Violeta	Specialist principal, Secția administrație publică	0297 22529
12.	Șupac Tudor	Specialist, Secția administrație publică	0297 21652
13.	Grejdeanu Viorica	Specialist principal, Consultant resurse umane	0297 23043
14.	Ciulac Evgheni	Specialist principal în probleme juridice	0297 23043
15.	Mihailov Serghei	Specialist principal în probleme tineret și sport	0297 20568
16.	Chiciuc Liudmila	Specialist principal privatizare	0297 23043
17.		Secretar dactilograf	0297 22058
18.	Bacu Dumitru	Șofer	0297 21638
19.			

Tabel 3-1-2. Lista serviciilor desconcentrate în raionul Basarabeasca

Nr	Denumirea serviciului	Nume, prenume reprezentant	Funcția
1.	Casa teritorială de asigurări sociale Basarabeasca	Bradarschi Petru	șef
2.	Secția Situații Excepționale Basarabeasca	Răcilă Filip	șef
3.	Filiala Basarabeasca a ÎS „Servicii Pază”	Berestean Veaceslav	director
4.	Centrul de Poștă Basarabeasca, filiala ÎS “Poșta Moldovei”	Topala Nadejda	director
5.	Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Basarabeasca	Gnatovscaia Aurelia	șef
6.	Inspecția Ecologică Basarabeasca	Căldăraru Nicolai	șef
7.	Oficiul Stare Civilă Basarabeasca	Dragnev Galina	șef
8.	Biroul de Statistică Basarabeasca	Ivanov Natalia	șef
9.	Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă Basarabeasca	Bucico Clara	Șef
10.	Inspectoratul de Poliție Basarabeasca	Șendrea Andrei	șef, gradul locotenent-colonel de poliție
11.	Centrul Medicilor de Familie Basarabeasca	Arnaut Natalia	director
12.	Spitalul Raional Basarabeasca	Secov Ivan	director interimar
13.	Centrul de Sănătate Publică Basarabeasca	Surdu Ștefan	medic șef
14.	Direcția sanitară veterinară și pentru siguranța produselor de origine animală Basarabeasca	Tarlev Mircea	șef
15.	Oficiul Cadastral Teritorial Basarabeasca	Untila Tatina	șef
16.	Trezorăria Teritorială Basarabeasca	Tabacari Maria	șef
17.	Secția administrativ Militară Basarabeasca	Aculov Vitali	șef interimar
18.	Biroul Evidența	Plop Petru	Șef

	Documentelor și Populației Basarabeasca		
19.	Sectorul Poliției de Frontieră Basarabeasca	Verdean Vladislav	Șef
20.	Postul vamal internațional de frontieră Basarabeasca-Serpniiove	Malacilă Alexandru	șef interimar
21.	Oficiul Teritorial Hîncești a Cancelariei de Stat		
22.	S.A. Drumuri Cimișlia, sectorul Basarabeasca	Banari Anatolie	Șef de sector
23.	Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Tehnică "INTEHAGRO" din Basarabeasca		Inspector-șef
24.	Procuratura raională Basarabeasca	Grătilă Lidia	Procuror al raionului

3.2. Raionul Basarabeasca

Sub aspect teritorial-administrativ populația raionului este amplasată în un oraș și 9 sate. În raion sunt 7 primării.

Tabel 3.2. Lista UAT din raionul Basarabeasca

Nr	Unitatea administrativ-teritorială	Nume, prenume primar
1	Primăria Basarabeasca	Nicolaev Nicolai
2	Primăria Abaclia	Niculiță Victor
3	Primăria Bașcalia	Tarlev Petru
4	Primăria Carabetovca	Cazacu Tudor
5	Primăria Iordanovca	Mereanu Anatolie
6	Primăria com. Iserlia	Rusev Dmitri
7	Primăria Sadaclia	Baciu Vasile

CAPITOLUL 4. DINAMICA ECONOMICĂ

4.1. Sectoare dominante

4.1.1. Agricultură și industria alimentară

Conform situației la 01.01.13 suprafața terenurilor agricole constituie 22952 ha, inclusiv arabil 15477 ha și plantații multianuale 2939 ha (în descreștere cu circa 1000 de ha față de anul 2008).

Numărul total al deținătorilor funciari în prezent este de 2684. În tabelul ce urmează sunt menționate localitățile în care activează un număr mai mare de întreprinderi agricole:

Tabelul 4.1.1. Evoluția fondului funciar al raionului Basarabasca în perioada 2008-2012, ha.

Anul	Total	Intra vilan	Terenuri agricole, inclusiv:							Păduri	Râuri, lacuri, bazine	Alte terenuri
			Total	Teren arabil	Plantații multianuale, inclusiv:			Pășuni /fânețe	Pârloagă			
					Total	vii	Livezi					
2008	29454	2762	22786	14163	3934	2927	855	4689	-	507	740	5421
2009	29454	2779	22747	14473	3636	2773	711	4638	-	497	739	5471
2010	29454	2789	23015	14948	3484	2672	675	4501	-	497	752	5190
2011	29454	2789	23003	15241	3174	2487	550	4587	-	511	752	5188
2012	29454	2789	22952	15477	2939	2332	473	4537	-	499	752	5251

Sursa: Cadastrul funciar, Raionul Basrabeasca la 01.01.2012

Arenda terenurilor cu destinație agricolă proprietate privată, la 01.01.2012.

În prezent sectorul agrar al raionului este reprezentat de 3 Cooperative agricole (925 ha), 3 Societăți pe Acțiuni (118 ha), 23 Societăți cu Răspundere Limitată (6701 ha) și 2955 de Gospodării Țărănești (6607 ha).

Sectorul agrar în anii 2008-2012 s-a dezvoltat neuniform, în deosebi, din cauza condițiilor climaterice nefavorabile, majorării prețului la combustibil, sist[rii exportului producției agricole și altor factori externi.

Au scăzut esențial suprafețele ocupate de plantații multianuale – circa 1000 hectare în comparație cu anul 2008. În rezultatul subvențiilor în agricultură pentru plantare au crescut suprafețele de vii și livezi. Dar datorită faptului că s-au restrâns piețele de desfacere a producției agricole s-a stopat dezvoltarea sectorului. A avut loc un proces intensiv de defrișare a plantațiilor de vii. Tendința se va păstra și în continuare datorită îmbătrânirii plantațiilor de vii și lipsa unor perspective de sădire a unor plantații noi.

La Sadaclia există o pepinieră care realizează butași de viță de vie pentru tot sudul republicii. Acest fapt creează o bază reală pentru materialul săditor autohton.

În raion predomină plantațiile de meri, pruni și piersici. În ultimii 4 ani plantațiile de livezi s-au diminuat de două ori. Cauza: lipsa pieței de desfacere, îmbătrânirea plantațiilor și defrișarea lor.

Se resimte lipsa unei fabrici de prelucrare a fructelor și legumelor, cea mai apropiată fabrică fiind amplasată la Comrat – 28 km, dar din cauza prețurilor scăzute de achiziție a producției, agricultorilor nu le este convenabil de a le transporta la prelucrare. Gospodăriile agricole din domeniul agrar în rezultatul scăderii prețurilor la producția agricolă și a roadei la hectar, cât și din cauza îmbătrânirii plantațiilor, au returnat terenurile luate în arendă proprietarilor inițiali. Aceștia la rândul lor nu au avut posibilitatea de a investi în renovarea plantațiilor, mulți încetând să le mai prelucereze. În satele Bașcalia; Sadaclia, Basarabeasca în ultimii 15 ani s-au sădit vii noi de sorturi perspective tehnice și de masă: caberne, „Moldova” etc.

În calitate de soluții pentru redresarea situației din domeniul producerii strugurilor și fructelor ar fi utilizarea capacităților depoului local pentru păstrarea și transportarea producției agricole. Aici ar putea fi creată o întreprindere de achiziționare și transportare a producției agricole.

În același scop ar fi binevenită dezvoltarea capacităților de achiziționare a fructelor și legumelor (ZSP) și crearea de elevatoare pentru cerealele produse în raion, precum și restabilirea sistemului de colectare a surplusurilor producției agricole de la populație.

Un remediu ar fi și utilizarea măsurilor de subvenționare a agriculturii pentru restabilirea plantațiilor de vii, precum și crearea cooperativelor de întreprinzători pentru construcția colectivă a instalațiilor de procesare post recoltare a producției agricole pentru vânzarea lor în stare proaspătă (case de păstrare și ambalare a producției).

Perspectiva este pentru dezvoltarea plantațiilor de livezi pentru producerea fructelor cu un randament înalt (nuci, migdale, etc.).

În raion se atestă un nivel scăzut de dezvoltare a legumiculturii datorită lipsei apei pentru irigare și secetelor frecvente în zonă.

Vităritul se dezvoltă, în special, în sectorul privat. Unul din domeniile de perspectivă în raion este creșterea păsărilor și producerea cărnii de pasăre și a ouălor. În anul 2011 au fost produse 2670 tone de carne din care 1757 tone (66 %) o constituie carnea de pasăre. Ponderea cărnii de pasăre în volumul total al cărnii produse în raion a crescut de la 59 % în anul 2008 la 66 % în anul 2011.

Cea mai mare întreprindere care se ocupă cu producerea, ambalarea și realizarea cărnii de pasăre congelată este SRL „Lux SP”. În anul 2012 a produs și realizat 843 tone de carne din totalul de 2450 tone de carne pe raion.

În raion se simte o creștere semnificativă a numărului de capete de păsări și desfășurarea activității pe tot parcursul anului (nu sezonier cum se practica anterior -SRL „Tura” Basarabeasca, SRL „Avivasnic” Abaclia. În domeniu activează un sir de întreprinderi ca Î.I.”Vela Luțic” Asbaclia , Î.I. „Mațcu Andrei” Abaclia, Î.I. „Gurin Andrei” Carabeovca și SRL „Rod Alex Brichet” Carabetovca.

Oieritul constituie o îndeletnicire tradițională a locuitorilor din raion. În anul 2012 în proprietatea crescătorilor de oi din raion s-au înregistrat 25000 capete de ovine și capre, ceea ce constituie cu 9300 capete mai mult comparativ cu anul 2007, fiind stabilită tendința de creștere continuă anuală a numărului de capete de circa 1860 unități.

Un moment important pentru sectorul agrar este atragerea investițiilor străine. Agenții economici de peste hotare au acces la credite preferențiate, fapt ce ar permite crearea unor întreprinderi mixte de talie mijlocie și mare.

Tabelul 4.1.1.1 Dezvoltarea producției agricole globale în perioada 2008-2012, tone

	2008	2009	2010	2011	2012
Cereale și leguminoase boabe, t	20077	4559	5784	6251	2810
Grâu de toamnă, t	14684	3263	4712	5439	2341
Orz e toamnă, t	5393	835	711	452	408
Porumb pentru boabe, t	-	913	742	753	100
Floarea soarelui, t	916	878	1588	2135	1067
Cartofi, t	16	21	23	13	36
Legume de câmp, t	744	648	858	1452	958
Fructe și pomușoare, t	86	100	449	94	47
Struguri, t	1914	2489	1416	1739	1670
Carne, t	1990	1995	2600	2670	2450
Lapte, t	2819	2820	2650	2450	1300
Ouă, mii buc	10430	11760	12900	12870	12000
Lână, t	35	39	40	42	37

Necesități în domeniu:

Astăzi se simte lipsa specialiștilor și a mecanizatorilor în agricultură, este necesar de a atrage tinerii specialiști prin crearea condițiilor de muncă (credite preferențiale pentru construcția locuințelor, compensații la plata serviciilor comunale), majorarea salariilor în ramură.

Este necesară crearea unei rețele de laboratoare moderne pentru testarea produselor de origine animalieră, dezvoltarea abatoarelor, infrastructurii pentru asigurarea accesului direct al producătorului pe piață și a exclude intermediarii, crearea în spațiul rural a întreprinderilor de procesare și ambalare –toate acestea sunt direcții care necesită susținere în dezvoltare.

4.1.2. Producția industrială

Industria a reprezentat în anul 2012 aproximativ 18% din cifra de afaceri totală pe raionul Basarabeasca.

Cele mai reprezentative sectoare industriale în anul 2012 au fost :

- industria prelucrătoare (83% din cifra de afaceri pe total industrie);
- industria alimentară (6 % din cifra de afaceri pe total industrie);
- industria produselor primare și energetică (8% din cifra de afaceri pe total industrie);
- industria ușoară (2 % din cifra de afaceri pe total industrie).

Orașul Basarabeasca este cel mai mare nod al căii ferate de la sudul Moldovei. În cadrul Î.S. Calea Ferată din Moldova, filiala stația Basarabeasca activează 13 întreprinderi, avînd peste 1500 angajați/salariați.

Tot pe teritoriul or. Basarabeasca activează 4 filiale de întreprinderi textile cu capital străin.

Tabelul 4.1.2.1. Principalii indicatori ai activității industriale, 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Numărul întreprinderilor industriale	17	22	24	24	24
Volumul producției în prețuri curente, mii lei	67515	42510	33497	34068	45353
Numărul personalului	360	312	360	379	332
Numărul întreprinderilor cu profit	10	12	13	13	8
Numărul întreprinderilor cu pierderi	7	10	11	11	2
Profit (pierderi)	+137	+89	+147	+120	+87

Ținînd cont de faptul că 83% din ponderea industrială reprezintă industria prelucrătoare, cauza indicatorilor reduși este procentul scăzut al producției, în deosebi, a produsului de struguri sort tehnic. În raion peste 660 ha de viță de vie sînt pîrlogite și necesită să fie defrișate.

Pentru a atinge indicii anilor 2008, în raion se planifică anual de plantat peste 50 ha de viță de vie și 20-30 ha de pomi fructiferi, cît și prelucrarea producției agricole pe teritoriul raionului.

Tabelul 4.1.2.2. Structura investițiilor

	2008	2009	2010	2011	2012
Investiții, Total (mii lei)	13 421	12611	13865	15036	16446
Inclusiv pe surse de finanțare:					
bugetul local	3108	2907	2870	2715	1462
bugetul de stat	3692	3713	2970	2184	4356
investiții străine	6470	5827	7798	10055	10499
mijloace proprii	151	164	227	82	129
Inclusiv pe forme de proprietate					
publică	8938	8585	9535	11110	11838
privată	4483	4026	4330	3926	4608
Mixtă, fără participare străină	-	-	-	-	-
străină	-	-	-	-	-
a întreprinderilor mixte	-	-	-	-	-

Creșterea volumului de investiții este motivată de crearea Centrelor Comunitare Multifuncționale „Speranța” (s.Sadaclia) și „Recunoștința” (or.Basarabeasca), pentru care în anul 2012 au fost investiți 1918 mii lei (Speranța) și 2740 mii lei (Recunoștința).

Pentru întreținerea drumurilor în anul 2012 au fost prevăzute 2570 mii lei, însă au fost utilizate 4 105 mii lei.

Ca perspective pentru dezvoltarea acestui domeniu sunt crearea mini fabricilor de producere a produselor din lapte și de prelucrare a produselor agricole.

4.1.3. Industria meșteșugurilor

Originalitatea fiecărui popor se caracterizează prin potențialul creator, care își găsește expresia în cultura materială și spirituală. Un loc aparte în această cultură îl ocupă meșteșugurile populare.

Pentru a satisface cerințele gospodărești și a vieții rurale, în ultimii ani în raionul Basarabeasca, precum și în toată Moldova, se dezvoltă un șir de meșteșuguri, prin care sunt realizate produse la comandă și pentru piață autohtonă.

În teritoriul raionului Basarabeasca activează 22 meșteri populari. Genurile practicate sunt: prelucrarea artistică a lemnului, arta dantelei, broderia artistică, etc. Pe parcursul anilor unii meșteri participă la diferite expoziții republicane. Centre de meșteșuguri în raion nu au fost create.

Cei 22 meșteri populari activează conform următoarelor genuri de creație:

- a. prelucrarea artistică a lemnului – 7
- b. arta dantelei, broderie artistică - 8
- c. împletitul din fibre vegetale – 3
- d. prelucrarea metalului – 1
- e. pictură - 2
- f. prelucrarea gipsului - 1

Astăzi meșteșugurile populare merită să devină noi direcții economice strâns legate de materia primă locală obținută din agricultură, păstorit ș.a., folosind resursele naturale, brațele de muncă libere pentru a îndeplini cerințele și gusturile pieții contemporane.

Marele interes față de meșteșugurile populare este motivat nu numai de aprecierea obiectivă a valorilor vitale, estetice și etice, dar și din cauza unei crize ecologice legate de pierderea capacităților de creație, de valorificare a bunurilor materiale, de slăbirea continuității între generații și destrămarea patrimoniului tehnico-cultural și etnic al poporului.

4.2. Situația infrastructurii fizice

4.2.1. Infrastructura rutieră

Reabilitarea și construcția infrastructurii drumurilor publice constituie unul dintre principalele obiective strategice pentru dezvoltarea social-economică a raionului Basarabeasca .

Lungimea totală a drumurilor publice în raion constituie 71,02 km, sau 0,76 % din lungimea totală a drumurilor pe republică (9344,4 km). Pe teritoriul raionului se extinde o rețea de drumuri cu lungimea totală de 71,02 km, inclusiv 36,82 km drumuri naționale.

Tabel 2.3. Lungimea totală a drumurilor, km

Drumuri publice	Drumuri naționale, rl Basarabeasca (km)	Drumuri locale, rl Basarabeasca (km)
R-3 Chișinău-Hîncești-Cimișlia-Basarabeasca	16,42	
R-35 Basarabeasca - Comrat	6,3 km	
R-36 Basarabeasca – Ceadăr – Lunga - Taraclia	10,3 km	
R-49 Basarabeasca – Vama	3,8 km	
L- 626 Sadaclia – Iserlia – Ivanovca		15 km
L – 626/1 Iserlia - Carababiber		4,5 km
L- 627 Carabetovca - Sadaclia		7,13 km
L- 631 Bașcalia		6,57 km

Rețeaua de drumuri a raionului cuprinde :

- 4 drumuri naționale, cu lungimea de 36,82 km;
- 4 drumuri locale cu lungimea de 18,2 km.

Drumurile locale sunt într-o stare deplorabilă, aceasta constituie unul din factorii cei mai importanți care influențează dezvoltarea localităților rurale din raionul Basarabeasca.

Pe granița cu Republica Ucraina, raionul Basarabeasca are un punct vamal de control și trecere a frontierei de stat Basarabeasca - Serpniovoe.

4.2.2. Infrastructura feroviară

Infrastructura feroviară este parte a fostelor rețele sovietice, fără modificări în planul lungimii rețelelor. Lungimea rețelei de cale ferată care traversează raionul

Basarabeasca constituie 47 km. Gradul de uzură al sistemului de căi ferate sporește în fiecare an.

Lucrări de menținere și extindere a sistemului se realizează în dependență de bugetul disponibil al ÎS „Calea Ferată din Moldova”.

Subdiviziunile Căii Ferate din Basarabeasca sînt:

- Stația feroviară de autofinanțare
- Depoul de marfari
- Depoul de vagoane frigorifice
- Sectia linii nr. 3
- Sectia mecanizata de cale nr. 130
- Liniile de semnalizarea si telecomunicatii
- Liniile de alimentare cu energie electrice
- Trenul de constructii - montaj nr. 740

De către subdiviziunile date sînt oferite următoarele servicii:

- Transportul de mărfuri în comunicare internațională direct;
- Transportul de mărfuri în comunicare internă;
- Transportul de încărcături perisabile;
- Presarea vagoanelor și containelor pentru transportul bunurilor;
- Însoțirea mărfurilor cu lucrători feroviari;
- Lucrări de încărcare/descărcare;

Depoul de Vagoane Frigorifice Basarabeasca se ocupă cu reparația capitală și curentă a tuturor vagoanelor ce aparțin Î.S. „Calea Ferată din Moldova”. Capacitatea de reparație este 120 vagoane, la moment lunar sînt reparate doar 35 vagoane. Angajați – 378 persoane.

La Depoul de Vagoane Frigorifice nr. 2 în 2008 s-a deschis secția de reparare a locomotivelor, care efectuează lucrări de reparație a locomotivelor ce aparțin Î.S. „Calea Ferată din Moldova”.

Tot la Remiza de Vagoane Frigorifice nr. 2 în 2009, s-a deschis secția de formare a setului de roți de vagoane, unică în Republica Moldova.

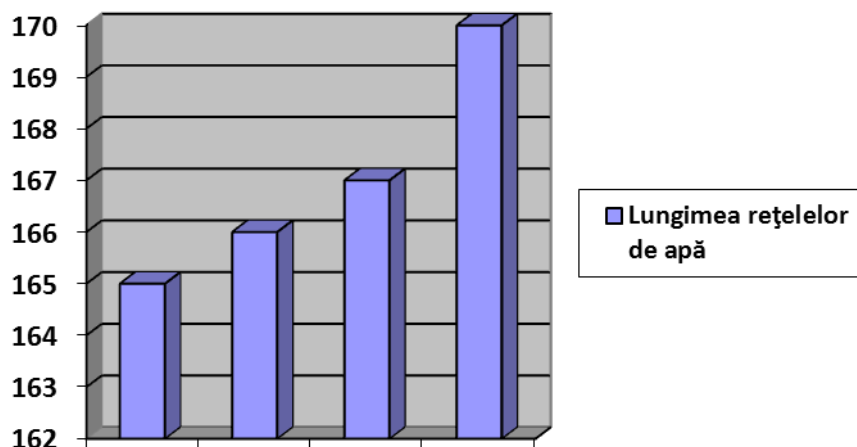
4.2.3. Infrastructura de utilități

A. Servicii de furnizare a apei

Debitul de apă potabilă de care dispune raionul nu este suficient pentru îndeplinirea cerințelor zilnice. În mediu, pe cap de locuitor zilnic revine circa 30,3 l de apă, media pe republică fiind de circa 100 l. În anii secetoși, majoritatea fântânilor din localități seacă Conform datelor locale cea mai mare parte a fîntînilor conțin apă poluată și necalitativă. Din aceste considerente revitalizarea sistemului de apeduct prin modernizarea acestuia și construirea unor noi porțiuni este o problemă prioritară pentru raion.

Tabel 4.2.3. Lungimea rețelei de distribuire a apei în raionul Basrabeasca

	2009	2010	2011	2012
Nr. total de locuitori	28749	28549	28375	28139
Nr. total de locuitori conectați la rețelele existente de apă anul curent	24126	25256	25233	25487
Lungimea rețelelor de apă existente (km)	165	166	167	170
Nr. total de locuitori conectați la rețele de centralizate de canalizare	10265	10265	10265	10265
Lungimea rețelelor de canalizare (km)	19	19	19	19

Pentru anul 2012 indicele de alimentare cu apă potabilă a populației în sistem centralizat pentru raionul Basrabeasca este de 90,5 %, ceea ce este cu 6,6 % mai mult față de anul 2009. În majoritatea localităților din raion serviciile ce țin de aprovizionarea cu apă potabilă sunt prestate de către două întreprinderi municipale (or.Basarabeasca), câteva întreprinderi individuale și de către autoritățile publice locale. În prezent sunt 25487 beneficiari ai sistemului.

Cel mai rău la capitolul alimentare cu apă potabilă în prezent stau localitățile Carabiber, Bogdanovca (com.Iserlia) și or.Basarabeasca.

Conform atlasului ecologic, editat de Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința în anul 2008 pe teritoriul raionului Basarabeasca sunt plasate următoarele resurse acvatice:

- Fântâna nr.72 din centrul satului Bașcalia lângă Liceul Teoretic „Marcu Tarlev”, construită în 2006 de Bașcalia-Gaz sub patronatul Prim-ministrului Vasile Tarlev,

cu suportul Fondului Ecologic Național. Calitatea apei conform indicatorilor chimici: Nu corespunde cerințelor igienice din cauza conținutului înalt de nitrați, sulfati și cloruri, de reziduu fix și a durtății totale sporite. Caracteristica apei după macrocomponenți: Clor-sulfat-calciu-magneziu-sodiu.

- Izvorul nr.66, amplasat în lunca râului Cogîlnic, în apropierea căii ferate și a bazei-depozit de produse petroliere, pe strada Motrosov din or.Basarabeasca. A fost reconstruit în 2006 sub patronatul directorului Întreprinderii de Stat „Calea Ferată a Moldovei” Miron Gagauz. Calitatea apei conform indicatorilor chimici: corespunde cerințelor igienice. Caracteristica apei după macrocomponenți: Sulfat-clor-hidrocarbonat-sodiu.
- Fântâna nr.65 amplasată în apropierea drumului auto republican R3 Chișinău-Cimișlia-Basarabeasca, sectorul Cimișlia-Basarabeasca, în apropierea intersecției Carabetovca. Calitatea apei după indicatorii chimici: nu corespunde cerințelor igienice din cauza durtății totale sporite.
- Fântâna nr.64 situată în apropierea drumului auto republican R3 Chișinău-Cimișlia-Basarabeasca, sectorul Cimișlia-Basarabeasca, intersecția Sadaclia. A fost reconstruită în 2005 sub patronatul Camerei de Comerț și Industrie. Calitatea apei după indicatorii chimici: nu corespunde cerințelor igienice din cauza conținutului înalt de nitrați, de sulfat și a durtății totale sporite.

B. Sistemul de canalizare

Rețeaua de canalizare publică pentru anul 2012 constituie 19 km.

Sistema de canalizare centralizată prin gospodării lipsește, cu excepția or. Basarabeasca. În prezent la rețeaua de canalizare sunt racordați 56 % din locuitorii or. Basarabeasca.

C. Alimentarea cu gaze naturale

Construcția rețelei de asigurare cu gaze naturale a început în anii 1985. La construcția gazoductului s-au folosit țevi pentru presiunea medie - 2,8 km și pentru presiunea joasă - 0,21 km. La data de 01.01.2013 au fost înregistrați 7543 consumatori de gaze naturale (gospodării) din totalul 11 198 de gospodării, ceea ce constituie 67,3 %.

Tabel 4.2.3.1. Evoluția rețelei și volumului de gaze naturale distribuite în perioada 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Lungimea simplă a conductelor de distribuție a gazelor naturale, km	244,951	246,873	247,426	255,745	255,745
Volumul total al gazelor	-	6213	6275	6065	5490

naturale distribuite, mii m3					
---------------------------------	--	--	--	--	--

D. Servicii de furnizare a energiei termice

În ceea ce privește serviciile de furnizare a energiei termice, raionul Basarabeasca se caracterizează prin următoarea situație:

- alimentarea cu energie termică în sistem centralizat nu se realizează;
- energia termică este produsă în centrale termice individuale;
- pînă în anii 2004-2005 locuitorii or. Basarabeasca au fost conectați la sistem centralizat de energie termică. Factorul care a distrus acest sistem au fost datoriile față de stat a întreprinderilor municipale prestatoare de servicii energie termică, cît și deconectarea gospodăriilor individuale de la sistemul centralizat prin instalarea sistemelor autonome de încălzire.

Sectorul "Flămînda" din or.Basarabeasca beneficiază pînă-n prezent de alimentare cu energie termică în sistem centralizat, serviciu prestat de Î.S. „Calea Ferată din Moltova”, filiala st.Basarabeasca (Remiza de Vagoane Frigorifere nr.2).

Utilizatorii casnici folosesc ca surse de combustibil pentru alimentare cu căldură gazele naturale, cărbune, lemn, lemnul de porumb și floarea soarelui, în unele localități chiar se mai practică pregătirea „tizicului” din resturi animaliere.

În prezent instituțiile de învățămînt școlar și preșcolar, primăriile, cît și casele de cultură sînt conectate la sisteme autonome de încălzire.

E. Infrastructura de comunicații

Rețeaua de comunicații în ultimii ani s-a îmbunătățit, deoarece vechile centrale telefonice manuale și automate au fost înlocuite cu centrale digitale. Numărul abonaților la telefonia fixă a crescut, deoarece s-au extins rețelele și în mediul rural. În anul 2012 erau abonați la serviciile Moldtelecom 7971 persoane, sau cu 523 abonați mai mulți față de anul 2008, respectiv cu 6,5 %. Cei mai importanți furnizori în domeniu este Moldtelecom. Deasemenea, locuitorii raionului au acces în proporție de 100 % la telefonia mobilă (Orange, Moldcell, Unite).

Numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică sunt 8133 din care la domiciliu 7950; rețeaua urbană - 3662; rețeaua rurală -4471.

La momentul actual în raion funcționează 9 centrale telefonice cu o capacitate de 8600 linii. Volumul serviciilor de telecomunicații a alcătuit 10 mln lei. Procentul de acces al populației la Internet, serviciu prestat de Moldtelecom este 40 %.

Au acces la Internet instituțiile administrative: 120; de menire socială -190; reprezentanți ai sectorului individual – 2250 gospodării casnice.

Din septembrie 2012 în or. Basarabeasca se editează ziarul pentru tineret „FEEDBACK”, grație suportului financiar al organizației PIN în Moldova. În anul 2013

acoperirea financiară a editării ziarului va fi asigurată din bugetul local. Tiraj: 500 exemplare.

Accesul la surse info externe (nr. canalelor TV si radio recepționate)

- Serviciul de Televiziune Digitală oferit de operatorul național SA Moldtelecom, 88 canale;
- Serviciul de Televiziune prin cablu oferit de operatorul SRL „LV-Topal”, 50 canale;
- Antene parabolice, 20-25 % gospodării (apartamente) din raion, 200 canale.
- Antene tip standart, 30% gospodării (apartamente) din raion, 30 canale.

Raionul Basrabearca de asemenea dispune de pagina web: www.basarabeasca.md

CAPITOL 5. POPULAȚIA, RESURSELE UMANE ȘI PIAȚA MUNCII

5.1 Populația

Populația raionului constituie 28139 persoane, respectiv 0.8% din populația Republicii Moldova.

Structura populației pe sexe este reprezentată de 13 582 bărbați (48%) și 14 557 femei (62%). Numărul populației urbane este de 11070 persoane și deține o pondere de 39,3 % din totalul populației raionului Basrabearca, iar numărul populației rurale este de 1706 persoane și deține o pondere de 60.7% din totalul populației raionului.

Tabel 5.1 Numărul populației din localitățile raionului

	2008	2009	2010	2011	2012
Raion	28536	28749	28549	28375	28139
Bărbați	14038	14048	11229	14045	13582
Femei	14498	14701	17320	14330	14557

Conform datelor Secției Evidență și Documentare a Populației Basrabearca , în raion pentru perioada analizată au fost prestate următoarele servicii:

Documentarea și evidența populației	2008	2009	2010	2011	2012
Perfectarea buletinelor de identitate	2499	1967	2131	1986	2195
Eliberarea Pașapoartelor cet. R.M.	3234	2641	2970	1876	1541
Eliberarea Formei F-9	183	137	167	147	216
Dosare privind LTP	90	60	73	60	46
Înregistrarea la domiciliu	464	318	437	439	84

(persoane)					
Radierea din evidență	562	341	428	445	115

Minorități etnice/lingvistice

Componența etnică a localității este constituită preponderent din moldoveni/români – 71,6 %, minoritățile etnice deținând 28,4 %, dintre care ponderea cea mai mare o constituie ucrainenii, urmași de ruși, găgăuzi și bulgari. Minoritățile etnice sunt reprezentate prin 8187 persoane.

Tabel 5.2 Structura etnică

Etnia	2008	2009	2010	2011	2012
Moldoveni	19588	19812	19984	20356	20323
Români	167	184	189	194	193
Ruși	2016	2019	2083	1816	1774
Ucraineni	2034	2296	2291	2106	1964
Bulgari	1386	1359	1347	1305	1252
Găgăuzi	1816	1844	1869	1872	1904
Romi	279	328	344	403	415
Evrei	11	8	9	6	5
Nedeclarată	-	-	-		-
Altele	1239	899	433	317	309

Totii reprezentanții minorităților etnice în localitățile din raion vorbesc limba româna (posedă grad diferit de cunoaștere), se implică și beneficiază de toate serviciile comunității la egal cu toți ceilalți membri.

Structura după vârste a populației se prezintă, pentru anul 2012, ca una favorabilă, deoarece grupele de vârstă cele mai reprezentative le constituie populația activă, dar pe termen lung se așteaptă și se prevede un grad avansat de îmbătrânire a populației. Această situație este cauzată de faptul că prima grupă mare de vârstă (0-14 ani) care va asigura completarea contingentului populației active din punct de vedere economic este în stagnare. Raionul Basarabasca se va confrunța în următorii 5 ani cu o sporire a procesului de îmbătrânire a populației, care va determina o presiune demografică în descreștere. Asemeni, și Republica Moldova se confruntă la nivel global cu un proces de îmbătrânire demografică, datorat, în deosebi, scăderii natalității care a determinat reducerea absolută și relativă a populației tinere (0-14 ani).

Creșterea numărului locuitorilor cu vârsta de peste 60 ani, actualmente cc 3651 persoane (12,6% din totalul populației), relevă că raionul intră în categoria localităților cu tendințe de îmbătrânire a populației.

Numărul populației se menține în descreștere, sporul natural fiind negativ. Conform datelor pentru anul 2012 mortalitatea avansează natalitatea cu 83 persoane.

Situația social-economică și nivelul de trai scăzut au influențat negativ asupra nivelului de trai al populației.

Tabelul 5.3. Mișcarea naturală a populației

Perioada	Născuți	Decedați	
		Total	inclusiv copii până la 1 an
2007	297	444	5
2008	292	338	1
2009	274	395	6
2010	237	388	2
2011	260	332	1
2012	270	353	6

Persoane în etate

Persoanele în etate reprezintă una din cele mai vulnerabile categorii sociale existente în raion, majoritatea dintre care trăiesc în sărăcie.

Cu regret, este evidentă îmbătrânirea populației ca rezultat al scăderii natalității și migrației tinerilor. Persoanele în etate reprezintă cca 13% din populație, dintre care o pondere mai mare o dețin femeile. Dintre acestea 356 persoane au vârsta cuprinsă între 80-84 ani și 187 persoane cu vârsta de peste 85 de ani.

Această categorie a populației se confruntă cu probleme economice grave cum ar fi: lipsa de surse financiare pentru procurarea lemnului și a carburanților de foc, insuficiența de locuri în azilele pentru bătrâni. Deși pensiile au fost majorate, acestea nu acoperă nivelul minim de existență și cei mai mulți necesită ajutoare materiale și financiare. Efectiv această stare de lucruri nu diferă mult de la un an la altul.

Situația social-economică și nivelul de trai scăzut au influențat negativ asupra nivelului de trai al populației. În general, populația raionului Basarabeasca se confruntă cu următoarele probleme: starea economică precară, lipsa locurilor de muncă, sporul natural scăzut, pensii mici, potențialul redus al administrației publice locale de a ajuta categoriile social-vulnerabile.

5.2 Servicii sociale**5.2.1 Infrastructura educațională**

Educația formală a tinerilor din raionul Basarabeasca este realizată de 3 gimnazii, 7 licee și o școală de arte. Numărul tinerilor de la 16 ani care-și fac studiile la liceu constituie 470 de persoane și numărul tinerilor până la 16 ani care se instruiesc în gimnazii este de 2357 de persoane.

O parte dintre tinerii absolvenți ai instituțiilor de învățământ gimnaziale sau liceale, studiază ulterior în afara raionului. În cadrul colegiilor își fac studiile 46 tineri și în cadrul universităților sunt instruiți 72 tineri.

În raionul Basarabeasca funcționează 10 biblioteci. Conform datelor oferite de către Direcția Învățământ gradul de dotare a acestora cu literatură în limba rusă este de 80%, iar în limba română este de 75%. Gradul de dotare a instituțiilor de învățământ din

raion cu literatură didactică constituie 80% în limba rusă și 90% în limba română, iar cu material tehnic este de 85%, ceea ce denotă condiții insuficiente pentru desfășurarea procesului de învățământ.

Cauzele curențelor care apar în domeniul educației se datorează insuficienței materialelor didactice, migrației pedagogilor și a părinților peste hotare și nesupravegherea tinerilor. O altă cauză este motivarea redusă a pedagogilor prin oferirea salariilor mici. Astfel și tinerii din domeniul pedagogiei nu manifestă interes de a se încadra în acest sistem. În raionul Basarabeasca, în perioada anilor 2008 – 2012, au fost angajați 21 tineri specialiști în învățământ.

În consecință tinerii nu au condiții pentru a-și dezvolta capacitățile și abilitățile necesare și sunt orientați mai mult spre interesele personale.

În conformitate cu aceasta există nevoia acută de investiții pentru reabilitarea instituțiilor de învățământ și dotarea lor cu materialele necesare, deasemenea, luarea unor măsuri cu privire la motivarea tinerilor specialiști prin susținerea financiară și materială a acestora.

Responsabilă de buna activitate a unităților de învățământ din raion este Direcția învățământ Basarabeasca, în cadrul căreia activează 18 persoane, dintre care 2 bărbați (ceea ce constituie 11,11%) și 16 femei, respectiv 88,88%. Vârsta medie a personalului este de 40 ani.

Caracteristica infrastructurii date este reprezentată în tabelele ce urmează:

Învățământ

	Instituții preșcolare	Nr. copii	Personal didactic
2008	12	1209	81
2009	12	1193	81
2010	12	1145	85
2011	12	1157	83
2012	12	1168	85

Gimnaziile și licee

Nr. instituții				Nr. elevi			
08/09	09/10	10/11	11/12	08/09	09/10	10/11	11/12
11	11	11	11	3673	3446	3218	3011

Tabel 5.2.1. Unități de învățământ din raion

Nr.	Instituțiile de învățământ	Nume, Prenume director
1	LT „Alexandr Pușchin” or.Basarabeasca	Lemeșev Valentina
2	LT „Matei Basarab” or.Basarabeasca	Gurin Elena
3	LT „N.V.Gogol” or.Basarabeasca	Granciar Olga

4	LT „Constantin Stere” s.Abaclia	Strătila Valentina
5	LT „Marcu Tarlev” Bașcalia	Tarlev Ecaterina
6	LT „Mihai Eminescu” s.Sadaclia	Talmaci Natalia
7	LT „Ștefan cel Mare” s.Carabetovca	Vrabie Tatiana
8	Gimnaziul nr.22 or.Basarabeasca	Polișciuc Tamara
9	Gimnaziul s.Iordanovca	Garbuz Tamara
10	Gimnaziul com.Iserlia	Cvasnițaia Maria

Odată cu optimizarea rețelelor de instituții școlare, în vara anului 2012, Gimnaziul Abaclia cu 140 elevi a fost comasat cu LT „Constantin Stere” din aceeași localitate, pentru a i se atribui liceului dat statut de școală de circumscripție.

Sport

Construcții sportive, centre de cultură fizică și de întremare a sănătății

	Stadioane cu tribune pentru 500 locuri și peste	Construcții sportive de plan (terenuri și câmpuri)	Săli sportive din cadrul instituțiilor de învățământ	Bazine de înot
2008		Mini-teren de fotbal cu acoperire artificială Basarabeasca		
2009		Mini-teren de fotbal cu acoperire artificială Sadaclia	L.T. „Marcu Tarlev” Bașcalia	
2010		Mini-teren de fotbal cu acoperire artificială Bașcalia	L.T. „A.S.Pușchin” Basarabeasca	
2011			L.T. „Constantin Stere” Abaclia	
2012			L.T. „Ștefan cel Mare” Carabetovca	

5.2.2. Infrastructura de sănătate

Secțiile spitalului raional sunt amplasate în 2 clădiri. Spitalul posedă încălzire autonomă prin cazangeria proprie conectată la gaze naturale. Aprovizionarea cu apă rece se efectuează conform graficului, totodata pentru asigurarea secțiilor chirurgie și maternitate este instalat hidrofor pentru asigurarea permanentă cu apă rece. Pentru aprovizionarea secțiilor cu apă caldă sunt instalate încălzitoare electrice de apă (boiler). Asigurarea secțiilor cu lenjerie curată se efectuează de spălătoria spitalului. Alimentația bolnavilor este efectuată prin intermediul blocului alimentar al spitalului.

La 01.01.2013 au fost aprobate 194 funcții scriptice, ocupate 186,25 de către 139 persoane fizice, nivelul de completare constituie 96 %: funcții scriptice medici 38,25, persoane fizice 22; asistente medicale 75,25; funcții ocupate 74,25 de către 55 persoane fizice (98,7 %).

Tabel 5.2.2. Managementul resurselor umane și formarea profesională continuă

Denumirea funcției	Numărul funcțiilor aprobate în state	Completate		
		Real funcții ocupate	Număr persoane fizice	%
Medici total:	38,25	35,0	22	91,5
Inclusiv medici conducători	2,0	2,0	2	100
Asistente medicale	75,25	74,25	55	98,7
Alt personal	27,5	24,0	17	87,3
Personal medical inferior	52,0	52,0	44	100
TOTAL	194,0	186,25	139	96

Pe perioada anului 2008 - 2012 în spital au fost angajați la servicii 3 medici, 12 asistente medicale și eliberați 4 medici și 18 asistente medicale. La moment sunt funcții vacante de medici: anesteziolog-reanimatolog, chirurg, rentghenolog, dermatolog, patologo-anatom.

Analizând vârsta medicilor se observă prevalarea medicilor cu vârsta mai mare de 50 ani – 15 medici sau 69 %. Medici cu vârsta mai mică de 30 ani, practic, nu sînt.

Un rol important în acordarea asistentei medicale calitative îl constituie gradul de calificare al lucrătorilor medicali, 100% de medici din staționar au grad de calificare, din ei: categoria superioară (60%), categoria I - (21%), cat.II- (19%). Medicii din secția consultativă dețin grad de calificare, din 11 medici, 10 dețin categorie de calificare, din ei categoria superioară - 9 (81%), categoria I -1 (8,1%), fără categorie 1 persoană (8,1%). Din 4 medici stomatologi dețin categorie de calificare 4 persoane (100%), din ei categoria superioară 2 (50%), categoria I - 2 (50%).

Nivelul de asigurare a populației cu paturi în raion pe anul 2012 este de 36,9 paturi la 10 000 mii locuitori, comparativ cu situația pe republică - 55,6 paturi la același număr de pacienți.

Probleme în domeniu

- Asigurarea insuficientă cu cadre medicale;
- Lipsa utilajului medical modern;
- Contractarea tardivă a achizițiilor de medicamente prin tender;
- Contractare serviciilor medicale (implant–pseudofac pentru operații la cataractă, construcțiile metalice pentru operațiile ortopedice, contracte separate la investigații de înaltă performanță (pentru bolnavii spitalizați));
- Lipsa contractării separate a cazurilor ortopedice chirurgicale și nechirurgicale;
- Achitarea studiilor de perfecționare a lucrătorilor medicali;
- Imposibilitatea achitării serviciilor medicale de bolnavii social-vulnerabili;
- Lipsa sistemului informațional integrat.

Situația epidemiologică în Raionul Basarabeasca

Pentru asigurarea bunăstării sanitaro-epidemiologice și promovarea sănătății populației raionului Basarabeasca activează Centrul de Sănătate Publică, activitate desfășurată în baza prevederilor legislației în vigoare.

Situația epidemiologică se prezintă astfel:

- Morbiditatea infecțioasă generală în anul 2011- 472 – 1623,7; a. 2012 – 319 – 1097,4 la 100.000 populație.
- Morbiditatea sumară a populației de maladii transmisibile și parazitare s-a micșorat în a. 2011- cu 11 cazuri, în a.2012 – cu 153 cazuri;
- Au decedat de boli infecțioase în a. 2012 - 5 bolnavi, 17,2 la 100 000 populație, față de 2 în a.2011 (6,8).
- A scăzut morbiditatea populației din cauza bolilor infecțioase și parazitare în a. 2010-2011 de la 261 nozologii și în a. 2012 la 236.

În ultimii 4 ani (2008-2012) morbiditatea populației raionului este mai mare ca media pe raioanele Republicii Moldova. În aceeași perioadă indicii de morbiditate în teritoriul raionului a avut următoarea tendință:

- Creșterea morbidității patologiei oncologice de la 220,3 în a. 2008 la 275,0 în a. 2012.
- Patologia aparatului respirator de la 860,3 în a. 2008 la 901,2 în a. 2012.
- A crescut numărul de narcomani de la 37,3 în a. 2008 la 85,9 în a. 2012.
- Tuberculoza: de la 91,5 în a. 2008 la 96,2 în a. 2012.

Tab. 5.2.2.1. Morbiditatea de diferite boli la 100 mii populație

	2008	2009	2010	2011	2012	R.M. 2012
Boli cardiovasculare (la 10 mii)	185,8	231,9	235,8	195,9	145,7	190,2
Cancer (la 100mii)	220,3	230,9	208,2	193,8	229,6	231,5
Boli ale aparatului respirator (la 10 mii)	860,3	1399,7	754,5	1148,6	901,2	985,8
Boli ale aparatului digestiv, (la 10 mii)	137,9	120,9	122,2	146,4	108,6	206,1
Hepatice	24,4	35,9	31,7	28,9	16,5	25,8
Traume, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe (la 100 mii)	141,6	128,7	93,5	127,9	116,2	313,3
Narcomani (la 100 mii)	37,3	64,5	51,2	75,5	85,9	23
Alcoolici (la 100 mii)	159,3	166,4	187,7	230,3	144,4	90,8
Tuberculoza (la 100 mii)	91,5	81,5	78,5	75,6	96,2	108,2
SIDA(la 100 mii)	-	-	-	20,4	6,9	4,27
HIV SIDA (la 100 mii)	41,1	17,1	10,3	34,3	37,4	18,47

Problemele existente la compartimentul profilaxiei specifice a bolilor infecțioase dirijabile prin vaccinări:

- Medicii de familie nu apelează la membrii Comisiei Imunologice raionale pentru soluționarea problemelor de imunizare a copiilor.
- De asemenea, lucrătorii medicali a IMSP nu se ocupă la nivelul cuvenit cu problema restabilirii datelor de vaccinare a copiilor/adulților sosiți în aria lor de activitate din alte localități ale raionului sau altelocalități din Moldova.
- Cresc refuzurile părinților/populației de la imunizări, inclusiv din partea cetățenilor de cult; cele mai multe refuzuri vin din partea locuitorilor următoarelor localități: Basarabeasca - 2 cazuri, s.Bascalia – 8 cazuri, s.Abaclia-3 cazuri.
- Fenomenul migrației intense a populației peste hotarele R.M nu permite a obține o acoperire satisfăcătoare cu vaccinări contra difteriei și tetanosului a populației adulte (vârstelor țintă).
- Nu în toate IMSP din raion lucrul de programare, realizare a imunizărilor profilactice, problemele ce țin de omiterile medicale de la vaccinări și pregătirii copiilor pentru acest lucru, sunt în atenția medicilor de familie.

5.2.3. Protecția socială a populației

Protecția socială este un domeniu important în activitatea raionului Basarabeasca. În localitățile din raion este organizat serviciul de asistență socială, astfel un număr important de persoane sunt asistate și beneficiază de acest serviciu public.

Beneficiile bănești exprimate în transferuri directe constituie unul din mecanismele protecției sociale și în mare parte sunt plătite din bugetul de stat. Acestea sunt:

- Indemnizațiile pentru copii
- Alocațiile sociale
- Compensații de diferite tipuri
- Ajutoare bănești de la Fondul de Susținere Socială
- Ajutoare sociale
- Alte prestații bănești.

5.2.4. Serviciile sociale

Pentru categoriile vulnerabile pe teritoriul raionului sunt oferite servicii de către următoarele instituții:

Tabelul 5.2.4. Furnizorii de servicii sociale în cadrul raionului

Furnizorul existent de servicii sociale	Tipul de organizație	Clienții serviciilor sociale	Criteriile de eligibilitate în selectarea clienților	Model de finanțare
Direcția asistență socială și protecție a familiei	Public	Persoane din categoriile vulnerabile, familiile needucogene	Gradul de vulnerabilitate, nivelul de trai.	De stat, sponsorizare, ajutoare
Centrul Comunitar Multifuncțional „Recunoștința” din Basarabeasca	Public	Persoane din categoriile vulnerabile, în etate	Nivelul de trai, gradul de vulnerabilitate	De stat, sponsorizare, ajutoare
Centrul Comunitar Multifuncțional „Speranța” din Sadaclia	Public	Persoane din categoriile vulnerabile, în etate	Nivelul de trai, gradul de vulnerabilitate	De stat, sponsorizare, ajutoare
Centrul/azilul pentru persoanele în etate singuratice din s.Sadaclia	Public	Persoane din categoriile vulnerabile, în etate	Nivelul de trai, gradul de vulnerabilitate	De stat, sponsorizare, ajutoare

Centrul de Tineret „Phoenix” din or.Basarabeasca	Public	Copiii și adolescenții din familii defavorizate	Nivelul de trai, gradul de vulnerabilitate	De stat, donații,ajutoare
--	--------	---	--	---------------------------

Începînd cu data de 01 iulie 2013 Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei din cadrul Consiliului raional Basarabeasca a lansat prestarea unor servicii noi:

- serviciul asistență profesională pentru copiii și adulții cu dizabilități de gradul I;
- serviciul asistență parentală profesionistă pentru copiii de pînă la vîrsta de 8 ani din familii needucogene.

Pe viitor urmează să fie prestat și serviciul „echipa mobilă” pentru persoanele cu dizabilități fizice și psihice.

5.2.5. Culte

Cu privire la minoritățile religioase, populația raionului Basarabeasca este constituită în proporție de 89 % din creștini ortodocși. Aceștea frecventează cu regularitate cele 7 biserici creștin-ortodoxe.

În calitate de minorități religioase care convietuiesc pe teritoriul raionului pot fi menționați: bapțiștii, adventiștii de ziua a șaptea, evangheliștii, reformiștii și romano-catolicii, constituind cca 10,85 % din populație, după cum urmează:

- Bapțiști –4,3 %
- Adventiști de ziua a șaptea – 2,4 %
- Evangheliști – 3,1%
- Reformiști – 2,2 %
- Romano-catolici – 0,8 %
- Alte culte – 0,05 %
- Ateiști – 0,15 %

În raionul Basarabeasca nu au fost înregistrate conflicte pe principii religioase. Minoritățile religioase susțin că nu au remarcat fapte de discriminare, mulți din ei fiind angajați în instituțiile publice și participă în procesul decizional local.

5.2.6. Locuințe

Fondul locativ constituie totalitatea încăperilor locative, indiferent de forma de proprietate, inclusiv case de locuit, case specializate (cămine, case-internat pentru invalizi, veterani, case speciale pentru bătrîni singuratici și altele), apartamente, încăperi de serviciu și alte încăperi locative în alte construcții utile pentru locuit.

Fondul locativ total pentru raionul Basarabeasca este de 401 230 m². Dintre acestea fondul locativ urban constituie 38,8% față de cel rural.

Numărul total de gospodării (curți) este de 11198.

Tabelul 5.2.6. Caracteristica fondului locativ:

	Indicatori	2012
I	Nr. caselor /aprtamentelor	11198
	Înzestrate cu apeduct	8705
	Înzestrate cu canalizare	1513
	Asigurate cu gaze naturale	9607
	Conectate la rețeaua telefonică	7971
	Conectate la rețeaua electrică	11046
II	Case particulare noi construite	6

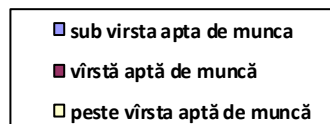
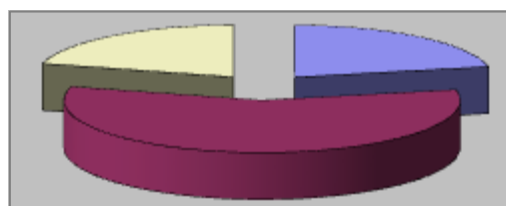
5.3. Piața muncii

Populația activă din punct de vedere economic se constituie din persoanele care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzând populația ocupată și șomerii.

Populație ocupată sunt persoanele care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri în formă de salarii sau alte beneficii.

În perioada analizată predomină populația aptă de muncă. Vârsta aptă de muncă include:

- pentru bărbați vârsta de la 16-61 ani
- pentru femei vârsta de la 16-56 ani

La 1 ianuarie 2011 persoanele cu vârsta aptă de muncă constituiau 57,5% (16313 persoane) din numărul total al locuitorilor, 21,7% (6166 persoane) sunt sub vârsta aptă de muncă și 20,8% (5896 persoane) sunt peste vârsta aptă de muncă.

Doar 6457 persoane din totalul celor apti de muncă sunt active, adică 31,3 %. O analiză mai detaliată a forței de muncă după domeniile de activitate relevă că o particularitate a populației raionului este dependența excesivă de agricultură, și respectiv, de condițiile climaterice.

Tabelul 5.3. Dinamica structurii populației după domenii de activitate, conform indicatorilor social-economici prezentate de autoritățile administrației publice locale.

Nr.	Indicatori	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Total populație (r.2+r.5)	28536	28749	28549	28375	28139

Nr.	Indicatori	2008	2009	2010	2011	2012
2.	Populația economic activă ¹	20714	18665	20788	20616	20224
3.	Populație ocupată în economie ² , inclusiv	7398	7110	6919	6527	6457
4.	Șomeri ³	-	3803	2973	2402	2463
5.	Populație inactivă	7822	10048	7761	7759	7915

Astfel, marea majoritate a populației este ocupată în agricultură. În această ramură activează circa 43,5% din populația economic activă. Sfera învățământului cuprinde 3,6%, în sfera comercială – 7%, iar în administrația publică locală activează 3,7% persoane.

Pentru anul 2012, salariul mediu lunar al unui salariat pentru raionul Basarabeasca a constituit 2 711 lei, care este cu cca 23.6 % mai mic față de salariul mediu pe economie stabilit la nivel de 3550 de lei.

Populația angajată în câmpul muncii în anul 2012 reprezintă 4 347 persoane, circa 21,4% din totalul populației apte de muncă.

Din numărul total al populației apte de muncă 30.5 % sunt șomeri.

Șomeri, conform criteriilor Biroului Internațional al Muncii (BIM), sunt considerate persoane în vârstă de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință satisfac concomitent următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sînt în căutarea unui loc de muncă, utilizînd în ultimele săptămîni diferite metode pentru a-l găsi;
- sînt disponibile să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă și-ar găsi un loc de muncă.

Numărul șomerilor în raion înregistrați la Biroul Forțe de Muncă Basarabeasca, la sfârșitul anului 2012:

Anul	2008	2009	2010	2011	2012
Total în R.Moldova	51700	81000	81500	67200	51300
bărbați	30000	50800	45300	38500	42800
femei	21700	30200	36200	28700	8500
<i>Dintre care în raionul Basarabeasca</i>	683	1051	1202	843	668
bărbați	352	488	631	467	392
femei	331	563	571	376	276

¹ Populație economic activă – persoane care constituie forța de muncă disponibilă, capabilă de muncă, incluzând populația ocupată și șomerii.

² Populație ocupată în economie – persoane care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri în formă de salarii sau alte beneficii.

³ Șomer – persoană în vârstă de muncă, care nu lucrează și este în căutarea unui loc de muncă.

Șomeri înregistrați sunt persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un venit legal și sînt înregistrate la oficiile forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Rata șomajului reprezintă ponderea numărului total de șomeri în numărul populației economice active.

CAPITOLUL 6. MEDIUL AMBIANT

6.1. Starea calității atmosferei

În raionul Basarabeasca volumul noxelor degajate în atmosferă este sub mediu, reieșind din faptul că pe teritoriul raionului sunt doar 12 fabrici de producere, un depozit centralizat raional de pătrare a pesticidilor inutilizabile, 4 benzinării. Principalele surse de poluare a mediului le constituie transportul auto, gunoiștile autorizate și neautorizate, gazele eliberate de cazangeriile instituțiilor publice, arderea tuturor tipurilor de combustibil în gospodăriile personale, arderea ilegală a miriștii și deșeurile de la animale din gospodăriile personale.

6.2. Starea apelor de suprafață și subterane

Factorul de mediu cu cel mai mare impact asupra sănătății populației este apa, avînd în vedere importanța vitală permanentă a prezenței apei potabile pentru procesele fiziologice, biochimice etc. ce au loc în organismul uman, precum și pentru necesitățile igienice și menajere.

Lista obiectelor acvatice (iazuri, bazine de acumulare) în cadrul raionului Basarabeasca

Numărul obiectelor, total	Suprafața cu fișia riverană de protecție	Proprietate	
		Publică (APL)	Privată
22	102 ha	15	7

Lista obiectelor acvatice (sondelor arteziene) în cadrul raionului Basarabeasca

Numărul obiectelor, total	Suprafața cu fișia riverană de protecție	Proprietate	
		Publică (APL)	Privată
50	2,5 ha	50	-

Menționăm că cel mai multe obiecte acvatice se află în localitățile Basarabeasca (13 sonde arteziene, 7 obiecte acvatice de suprafață), s.Sadaclia (6 sonde arteziene și 3 obiecte acvatice de suprafață), s.Başcalia cu 4 sonde arteziene, 4 iazuri de acumulare naturală; s.Abaclia cu 5 sonde arteziene, 4 iazuri și un cec.

În or. Basarabeasca există o stație orășănească de epurare a apelor uzate cu capacitatea de 1350 m³/zi aflată la balanța Î.M. „Apă Canal”.

În s. Başcalia sunt instalate stațiile de epurare a apelor uzate locale cu capacitatea de 7,5 m³/zi, care la moment nu funcționează din lipsa volumului apelor uzate necesare. În s.Sadaclia este construită o stație de epurare, anexă a Azilului de bătrâni, cu perspectiva de conectare a sistemului de canalizare locală.

La moment, în 6 localități rurale din raion autoritățile locale perfectează documentația tehnică de construire sau renovare a sistemelor centralizate de canalizare și de construire a stațiilor locale de epurare a apelor uzate.

Apa folosită în scopuri potabile este un factor care determină pînă la 15-20% din cazurile de boli diareice acute și hepatită virală A, preponderent în zonele rurale, 20-25% din bolile somatice, 100% - în cazul fluorozii dentare.

Asigurarea populației cu apă potabilă și în cantități suficiente trebuie să fie una din direcțiile prioritare în politica și acțiunile statului pentru sănătate în relație cu mediul, fiind o măsură eficientă în profilaxia maladiilor condiționate de apă. La fel de importantă este și problema canalizării localităților, ambele probleme urmînd a fi soluționate concomitent, deoarece construcția numai a sistemelor de alimentare cu apă, cu creșterea inevitabilă a volumului de ape uzate formate în lipsa colectării și epurării acestora, conduce la poluarea apelor de suprafață și din fîntîni.

Calitatea apelor de suprafață. Monitorizarea apelor de suprafață este efectuată permanent de către Serviciul Hidrometeorologic de Stat, prin intermediul unei rețele care include 49 de secțiuni de supraveghere pe 16 râuri, 6 bazine de acumulare și un liman, la 49 indici hidrochimici și 5 grupuri de elemente hidrobiologice. Calitatea apei este supravegheată și de Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice prin cele 60 puncte de control la 11 bazine acvatice, fiind analizați parametrii chimici, microbiologici și parazitologici.

Conform rezultatelor monitorizării efectuate, în ultimii ani nivelul de poluare a râurilor Prut, Dunărea și Nistru n-a suferit schimbări esențiale față de anii precedenți, cu unele mici excepții. Rîurile mici, însă, rămîn a fi în continuare cu un grad mai înalt de poluare. Rețeaua hidrologică a raionului Basarabeasca prezintă ape curgătoare a riurului Cogîlnic și afluenții lui Schinoșica și Lunguța, cu eșirea la Marea Neagră pe teritoriul Ucrainei.

Calitatea apelor subterane. Supravegherea calității apelor subterane de către Serviciul Sanitaro-Epidemiologic de Stat contribuie la menținerea unei calități adecvate a apei potabile, a surselor și sistemelor de alimentare cu apă.

Problemele principale, cu referință la apele subterane, pentru raionul Basarabeasca sînt conținutul ridicat de fluor (2-16 mg/l); sodiu (200-560 mg/l), amoniac (2-10 mg/l); hidrogen sulfurat (3-20 mg/l).

Sursele de poluare a apelor de suprafață și celor subterane. Sursele de poluare sînt cauzate, în cele mai multe cazuri, de sectorul gospodăriei comunale (stațiile de epurare a apelor uzate, deversările din sistemul comunal al apelor neepurate, managementul neadecvat al deșeurilor menajere solide, sectorul agrar (dejecțiile animaliere, depozitele de pesticide inutilizabile și interzise) și sectorul energetic (stațiile de alimentare cu petrol).

Conform rezultatelor anului 2011 identificate de Centrul de Sănătate Publică Basarabeasca, au fost atinși unii dintre indicatorii-țintă, prevăzuți în ordinul comun al Ministerului Sănătății și Ministerului Mediului Nr.91/704 din 20.10.2010 „Cu privire la aprobarea Listei indicatorilor-țintă pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea, și anume:

- Reducerea % probelor de apă potabilă, neconforme normelor sanitare la parametrii microbiologici (E.coli enterococi) pînă în a. 2015 în orașe – pînă la 5% din probele anuale;
- Parțial este realizată prevederea de asigurare a conformității apei potabile în școli pînă în a. 2015 - pînă la 95%, această realizare se referă doar la indicatorii microbiologici, însă nu și chimici.
- Se lucrează și în privința îmbunătățirii calității apei potabile din instituțiile de învățămînt a localităților din raion.

În salubritatea localităților au intervenit schimbări pozitive: au fost amenajate platformele de pre-colectare a deșeurilor, au fost instalate containere, au fost recepționate prin proiecte containere noi pentru deșeuri menajere solide. Însă, rămân în stare nesatisfăcătoare poligoanele de depozitare a deșeurilor menajere solide.

Indicii neconformității calității apei nu s-au schimbat pe parcursul mai multor ani nici în bine, nici în rău, e vorba de indicatorii de culoare, reziduuri fixe, sodium, fluor, fier, hidrogen sulfurat, amoniu.

Potrivit Ministerului Sănătății peste 80 la sută din locuitorii de la sate nu au acces la surse sigure de apă potabilă. În raionul Basarabeasca indicele este și mai ridicat. În proporție de 81,5 la sută apa din fîntînile obștești nu corespunde normelor sanitaro-epidemiologice. 271 fântâni din raion au o concentrație de nitrați mai mare de 50 de miligrame, ceea ce înseamnă că peste 70% din populația raionului consumă apă nepotabilă, poluată.

Majoritatea fântînilor nu sunt întreținute conform cerințelor, nu dispun de capace, ghizduri, acoperiș sau pante de scurgere.

Pe teritoriul raionului există 14 gunoiști, dintre care 6 autorizate și 8 neautorizate, cu suprafața totală de 18,6 ha.

6.3. Starea solurilor

Conform datelor disponibile mai mult de 35% din terenurile cu destinație agricolă din R. Moldova au soluri erodate de diferit grad. În țara noastră eroziunea solului este un proces continuu, asociat de topografie, climă, stratul acoperitor de sol și alți factori

constitutivi. Din păcate, începând cu 1987, și în special după 1992 (începutul procesului de privatizare a pământurilor), toate lucrările privind crearea barierelor în calea eroziunii solului au fost încetate și mai mult – au fost create cele mai favorabile condiții pentru dezvoltarea acesteia.

Proprietarii funciari care au primit anumite parcele de teren (uneori mai puțin de un hectar) pe pante abrupte, nu s-au gândit la măsuri de prevenire a eroziunii. Recolta din terenurile privatizate, precum și profitul au fost aspecte mai importante pentru proprietarii terenurilor, iar măsurile de protecție a mediului în condițiile de sărăcie extremă din zonele rurale nu au fost prioritare. Însă dovezile factologice, reflectând creșterea suprafeței solurilor degradate, pun pe gânduri nu numai cercetători: în viitor urmașii noștri nu vor fi capabili să cultive produse agricole asigurând securitatea alimentară și aprovizionarea îndestulată.

La 01 ianuarie 2008 eroziunea solului în Republica Moldova a ajuns la o asemenea amploare, că deja 36,6% din suprafața totală a terenurilor agricole au fost erodate în diferită măsură. Pierderile anuale ale economiei în urma degradării terenurilor sunt foarte semnificative. Acest lucru este specific și pentru raionul Basarabeasca. Guvernul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 696 din 26 august 2011 "Cu privire la aprobarea Programului de menținere și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020" a elaborat un plan de acțiuni privind minimalizarea proceselor de apariție a eroziunii de suprafață și celei liniare, consolidarea alunecărilor de teren și râpelor.

Conform datelor Centrului de Sănătate Publică Basarabeasca solul din localitățile raionului rămâne în continuare poluat. Un impact semnificativ îl are și arderea miriștelor.

6.4. Starea pădurilor

În ultimii 17 ani în Moldova în urma defrișărilor ilegale au dispărut circa 30.000 de hectare de pădure. Specialiștii susțin că pe an ce trece lupta cu defrișările ilegale este tot mai mare, iar unica soluție și cea mai ieftină a continuității pădurilor ar fi regenerarea acestora.

Suprafața totală a terenurilor fondului forestier pe teritoriul raionului Basarabeasca constituie 3953 ha. În anul 2011-2012 au fost efectuate lucrări de îngrijire pe o suprafață de 50 ha, fiind recoltat un volum brut de 1850 m³. Tăierile de regenerare și de conservare au fost aplicate pe o suprafață de 90 ha, fiind colectat un volum lemnos brut de 500 m³.

Fondul forestier și fâșiile de protecție sunt de asemenea afectate de tăierile ilicite ale copacilor care au crescut în ultimii ani, pășunatul vitelor și de depozitarea ilegală a gunoiului.

Pentru raionul Basarabeasca gradul de împădurire este de 13,1 % (3953 ha). Aceste cifre sunt mai mici decât media pe republică (9,6%), iar raportate la standardele internaționale (minim 13%) această situație denotă că raionul se află în prag de catastrofă ecologică. Din aceste considerente cu sprijinul populației, elevilor din instituțiile școlare, APL din localitățile raionului sădesc anual câte circa 500 arbori.

6.5. Gospodărirea deșeurilor urbane / rurale

Autoritățile publice locale au obligația de a asigura populației următoarele activități și intervenții care sunt necesare pentru păstrarea unui aspect curat și neprimejdios al localităților:

- precolectarea, colectarea și transportul deșeurilor, sortarea și depozitarea controlată a acestora;
- organizarea prelucrării, neutralizării și valorificării materiale și energetice a deșeurilor;
- curățarea și transportul zăpezii de pe căile publice și menținerea în funcțiune a acestora pe timp de polei sau de îngheț;
- colectarea cadavrelor animalelor de pe domeniul public și predarea acestora unităților de ecarisaj;
- dezinfecția, dezinsecția și deratizarea.

Ponderea cea mai importantă în activitățile de salubritate care au impact asupra sănătății populației, a conservării și protecției mediului înconjurător revine domeniului de gestionare a deșeurilor.

Gestionarea deșeurilor, ca și în majoritatea localităților din republică, rămâne o problemă și pentru raionul Basarabeasca.

CAPITOLUL 7. Cultura și Potențialul cultural-turistic

Politica statului și raionului în domeniul culturii în teritoriu este realizată de Serviciul raional Cultură Basarabeasca care își desfășoară activitatea în corespundere cu legislația în vigoare, actele normative emise de Ministerul Culturii și Turismului, organele administrației publice locale. Pentru o bună planificare și activitate eficientă secția raională cultură Basarabeasca a elaborat Strategia de implementare a politicilor culturale în r-l Basarabeasca pentru perioada 2011-2015.

Conform acestei strategii sunt planificate a fi realizate următoarele obiective:

- elaborarea în baza programelor de stat, a programelor raionale de dezvoltare și ocrotire a culturii și artei;
- asigurarea conservării și valorificării creației populare prin organizarea și desfășurarea festivalurilor și concursurilor colectivelor artistice de amatori, promovarea talentelor prin participarea lor la diverse acțiuni culturale raionale, regionale, naționale și internaționale;
- reparația capitală și renovarea Caselor de Cultură din raion;
- promovarea meșterilor populari prin participare la expoziții și târguri din țară și peste hotare;
- instruirea personalului din instituțiile gestionate.

Pentru realizarea acestor obiective sunt utilizate următoarele dotări de infrastructură și tipuri de resurse:

1. Instituționale:

- Serviciul raional de cultură Basarabeasca
- Consiliul Raional Basarabeasca
- Casa raională de Cultură Abaclia
- 7 primării
- 8 case de cultură, 2 muzee, 7 licee, 3 gimnazii, 12 grădinițe de copii, Centrul de Creație pentru Copii și Tineret Basarabeasca, Școala de Arte, 14 biblioteci publice, 8 biserici, o mănăstire, 1 azil pentru bătrâni, o tabără pentru copii

2. Umane:

- personalul angajat în instituțiile culturale – 27 persoane; artiști amatori – 5 colective cu titlu Model;
- meșteri populari (cioplit în lemn, împletit în lozie, croșetare, țesut, sobari, fîntînari, tinichigii);
- agenți economici

3. Financiare:

- Bugetul raional – 2580000 lei
- Bugetul local ≈ 300000 în fiecare primărie
- Venituri din proiecte și sponsorizări – 100000 lei
- Mijloace proprii – 10000 lei

4. Materiale:

- Săli de spectacole și cinema
- Instrumente muzical și aparataj de sonorizare (insuficient)
- Costume naționale (6 complete) și teatral – scenice (1 complet)
- Biblioteci publice / săli de lectură – 14 / 14
- Librării – 5

Astfel, pe teritoriul raionului Basarabeasca activează 8 de Case de Cultură, inclusiv Casa de Cultură raională din s.Abaclia. Starea edificiilor se prezintă în felul următor: necesită reparație capitală – 5 edificii din localitățile Abaclia, Basarabeasca, Carabetovca, Ivanovca, Iserlia; necesită reparație curentă – 2 edificii din localitățile Bașcalia și Sadaclia; avariat – edificiul din s.Iordanovca, care urmează a fi demolat și pe terenul dat de construit un nou edificiu.

În perioada raportată colectivele artistice de amatori de la casele și căminele de cultură din localități au participat activ la formarea culturală a populației, eficientizarea activității artistice, promovarea talentelor autohtone și a tinerelor talente, la diferite festivaluri și concursuri raionale și regionale. S-au înregistrat schimbări pozitive în producerea valorilor cultural-artistice, programelor de agrement și odihnă pentru publicul de toate vârstele, promovarea și dezvoltarea meșteșugurilor artistice populare.

Acțiunile culturale prioritare sunt: organizarea și desfășurarea concertelor consacrate sărbătorilor naționale, tradiționale și locale, a șezătorilor tematice cu participarea membrilor comunității, prezentarea concertelor în fața publicului din localitățile vecine, implicarea tineretului în realizarea programelor de agrement și odihnă, inclusiv:

În prezent în casele și căminele de cultură activează 27 specialiști, dintre care cu studii superioare 11 persoane, cu studii medii speciale 6 persoane, cu studii medii

generale 10 persoane. Se simte lipsa specialiștilor din următoarele domenii: culturologie, dirijor de cor, conducător de fanfară, conducător de orchestră.

Dotarea instituțiilor cu costume, instrumente muzicale, aparataj de sonorizare, mobilier și altele lasă de dorit.

Pe parcursul anului 2012 au fost alocați 65,2 mii lei pentru următoarele achiziții:

- 55,2 mii lei pentru aparataj muzical profesional;
- 4 mii pentru costume naționale pentru dansatori ;
- 6 mii lei pentru mobilier.

Din acțiunile culturale prioritare organizate de secție se cer menționate următoarele:

- 1) “ Mărțișor - 2012” , Festivalul Național de Muzică și spectacol muzical consacrat Zilei Internaționale a Femeii,
- 2) Sărbătoarea jubileului 30 ani de activitate a colectivului de dans popular “Mărunțica” din s.Carabetovca,
- 3) Festivalul Bienal Folcloric Național în memoria lui Vasile Suman
- 4) “Lira – 2012” sărbătoarea profesională dedicată lucrătorilor de sfera culturii,
- 5) Program de concert consacrat participanților războiului din Afganistan,
- 6) Festivalul cântecului patriotic “Speranță, Credință și Iubire”,
- 7) Atestarea a 9 colective artistice de amatori cu conferirea titlului Model,
- 8) Conferirea titlului “Meșter popular” la 2 meșterițe în croșetare și brodare.

Un domeniu important în dezvoltarea raionului și promovarea acestuia la diferite nivele revine potențialului turistic.

La moment raionul Basarabeasca deține următoarele obiecte și destinații turistice:

7.1. Obiective turistice viniviticole:

7.1.1. Fabrica de vin „Basarabia Lwin Invest” din or.Basarabeasca, proprietate privată.

Î.M. „Basarabia Lwuin Invest”, director Veaceslav Dragnev.

Fabrica de vin face parte din ruta turistică „Drumul vinului în Republica Moldova”, prezintă o esențială motivație de a fi vizitată. Fabrica are un patrimoniu de producție vitivinicolă mare, vizitatorii pot alege oricare dintre colecțiile stocate în beciuri. Cantitatea totală de vin depozitată în beciuri variază de la 30-50 mii de dal. La 450 mii de sticle de „divin” și vinuri. În incinta sediului sînt 10 locuri de cazare. La cantina fabricii pot fi alimentați 30 de turiști. Fabrica este situată la 1 km de gara feroviară - stația Abaclia, la 5 km de or.Basarabeasca și 18 km de or.Comrat, capitala Găgăuziei.

7.1.2. Crama Carabetovca, aparține SRL „Agro PVR” din localitatea cu acelaș nume, proprietate privată, director Răcilă Petru. Crama face parte din ruta turistică „Drumul vinului în Republica Moldova”, este situată la 12 km de or.Basarabeasca. La moment necesită investiții pentru a fi renovată și modernizată. Temporar nu funcționează.

7.2. Obiective turistice istorice:

7.2.1. Casa muzeu „Ion Filimon Secrieru” din Abaclia, fondat în an.1965. Muzeul a fost inaugurat în memoria lui Ion Secrieru, născut în 1900, arestat în 1939, împușcat în 1941, savant sovetic, profesor, doctor în științe militare și comandat de oști.

Muzeul își desfășoară activitatea în sediul casei părintești, proprietate privată, cu suprafața expozițională de 60 m². Muzeul este o instituție de rang raional, director și responsabil de patrimoniul muzeal este Elena Filimon Secrieru, sora mai mică a savantului militar. Muzeul conține colecții istorice, acte, documente personale, decorații guvernamentale, fotografiile, exponate completate și achiziționate de la deținătorii particulari în rezultatul cercetărilor istorice. ce țin de viața și activitatea lui Ion Secrieru. Tot aici în muzeu se poate găsi informații despre contribuția lui Secrieru în dezvoltarea științei balistice sovietice și în dezvoltarea teoriei moderne a probabilităților.

Muzeul este plasat la 2 km de or. Basarabeasca și 98 km de Chișinău. În preajma muzeului se află bustul lui Ion Secrieru, inaugurat în 1991 la aniversarea a 90-a de la naștere.

7.2.2. Muzeul de Istorie și Etnografie din Sadaclia (nr.84, Registrul mizeelor R.M.), este fondat în 2007, cu sediul în incinta Casa de cultură din sat. Muzeul este unicul muzeu sătesc din raion. Posedă peste 6 mii de exponate de valoare artistică și patrimonială, provenite din activitatea de cercetare și donații. Fondurile muzeului adăpostesc o bogată colecție de cărți vechi, documente, numismatică, colecție etnografică care insumează elemente din portul popular, istoria satului, obiecte meșteșugărești, covoare și alte țesături. Expoziția de prosoape, covoare, păretare, broderii oferă vizitatorilor complexitatea trăirilor materiale și spirituale ale poporului din zona de sud a R.Moldova.

7.3. Obiective turistice religioase (Biserici, Mănăstiri)

7.3.1. Mănăstirea Chistoleni, mănăstire de maici, cu hramul Sf. Nicolae, amplasată la 6 km de satul Sadaclia, 20 km de or. Basarabeasca și 90 km de or. Chișinău. Înființată în anul 1932 ca schit care purta numele „Mitropolitul Gurie Grosu”, reorganizată în anul 1941 în Mănăstire de maici și redeschisă în primăvara anului 1997. Mănăstire care a renăscut, după ce în timpurile de odinioară a fost distrusă în totalitate.

Cu ajutorul creștinilor și a administrației publice locale au fost ridicate două edificii și s-a început construcția unei biserici mari, încăpătoare. La momentul actual, în Mănăstire vețuiesc 10 maici, un preoți și un diacon.

Obștea monahală este în formare. Sediul Mănăstirii este conectat la sursa de curent electric și apă potabilă. De către obștea monahală se prelucrează 18 ha de teren agricol, se practică apicultura cu peste 50 familii de albini, se cresc peste 20 capete de vite mari cornute, 100 capete de ovine și 150 capete de păsări. La moment s-a inițiat procedura de proiectare și construcție a iazului pentru acumularea apelor subterane, cu destinație pesciculă și irigare. La Mănăstire se pot caza și alimenta peste 30 de pelerini. Zilnic se oficiază Sf. Liturghie.

7.3.2 Biserica Ortodoxă „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Abaclia.

Oficial, satul Abaclâdjaba, cum se numea în trecut, a fost atestat în anul 1817, însă se presupune a fi mult mai vechi, deoarece se știe că în 1812 biserica exista. În anul 1818 aici se construiește o altă biserică de lemn, pe fundament de piatră, cu aportul locuitorilor satului Sofronie și Auxentie Holban. Se presupune că a fost înălțată pe locul bisericii vechi. În

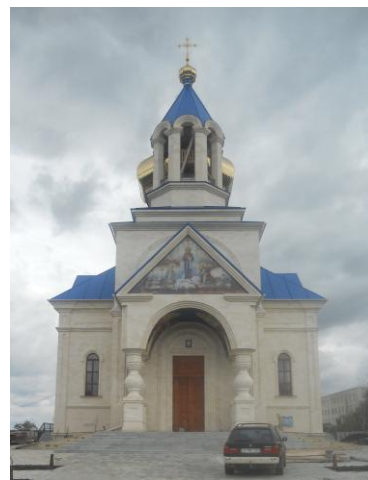
anul 1880 enoriașii din sat finalizează construcția unei alte biserici, din piatră, cea care se înalță și azi în centrul satului, fiind sfințită în ziua de 26 octombrie aceluiași an. Este construită în stil rusesc, arhitectură specifică bisericilor basarabene din acea perioadă, compartimentată în pridvor, pronaos, naos și altar. Este una din biserici din raion care au funcționat în toți acești 201 ani fără întrerupere, ceea ce nu este valabil pentru celelate biserici care în perioada sovetică au fost nevoite să-și întrerupă activitatea. Această Biserică poate deveni un obiectiv de interes turistic și datorită icoanelor și veșmintelor vechi pe care le deține. Una din ele este icoana Maicii Domnului de Gerbovețchi, pictată în 1869. Din 2000 și pînă-n prezent au fost efectuate lucrări de reparație a sfântului lăcaș, instalarea sistemului de încălzire și de înverzire a curții Bisericii .

7.3.3. Biserica Ortodoxă “Adormirea Maicii Domnului” din satul Iordanovca construită în 2010 de creștinii ortodocși sat și cu Aaportul financiar al administrației publice locale. Poate deveni un obiectiv de interes turistic prin construcția sa în stil brâncovenesc – rusesc, datorită icoanelor pe care le deține. La biserică pot fi alimentați 10-15 pelerini cu bucate tradiționale specifice zonei.

7.3.4. Biserica Ortodoxă “Acoperemântul Maicii Domnului” din

satul Carabetovca construită în 1937 în stil românesc de

preotul Clement Postolache și renovată în anul 1988 de proetul Ioan Jelihovschi, care activează pînă-n prezent ca paroh al Bisericii cu suportul financiar al creștinilor din raion. Poate deține un obiectiv de interes turistic datorită faptului funcționării fără întrerupere timp de 76 ani, datorită icoanelor pe care le deține. Una din ele este icoana Maicii Domnului Portărița pictată pe muntele Athos în an.1903.

7.3.5. Biserica Ortodoxă “Sfântului ierarh Nicolae” din Basarabeasca, este construită în anii 2010-2013 în stil bazilical, cu suportul financiar al creștinului Caraiani Vladimir, originar din Basarabeasca.

Poate deține un obiectiv de interes turistic datorită aranjamentului deosebit de frumos a exteriorului, datorită picturii neobizantină executată profesionist, cât și a catapeteasmei bojet împodobită. Paroh al Bisericii este preotul Dmitrii Murașov.

Conform strategiei de realizare a politicilor culturale și pentru promovarea potențialului turistic raional se planifică un set de activități care au ca scop cunoașterea, protejarea, transmiterea, promovarea și punerea în valoare a culturii tradiționale și a patrimoniului cultural imaterice din zona de Sud-Est a Republicii Moldova.

Printre acestea se numără:

- Organizarea și dezvoltarea acțiunilor cultural-artistice în vederea promovării obiceiurilor, datinilor și tradițiilor strămoșești.
- Festivalul Etniilor
- Festivalul obiceiurilor de iarnă
- Festivalul cântecelor pascale
- Festivalul cântecelor și dansurilor populare
- Etc...

Pentru studierea, culegerea și valorificarea folclorului tradițiilor și datinilor strămoșești a etniilor este planificată crearea bazei de date a tradițiilor și obiceiurilor din partea de Sud-Est a Moldovei prin studierea patrimoniului cultural-artistice al etniilor din zonă (găgăuzi, bulgari, ucraineni, romi).

Alte acțiuni:

- susținerea meșteșugăritului popular prin organizarea expozițiilor, târgurilor, iarmaroacelor (Expoziția meșterilor populari în timpul festivalurilor petrecute);
- organizarea târgurilor, expozițiilor, iarmaroacelor, concursurilor meșterilor populari;
- constituirea unui colectiv specializat în confecționarea costumelor naționale;
- crearea centrului de instruire și perfecționare a cadrelor din zonă în domeniul culturii;
- organizarea cursurilor de instruire în domeniul tehnologiilor informaționale: seminare, training-uri, ateliere de lucru.

Una din acțiunile prioritare în domeniul dezvoltării turismului este Promovarea turismului cultural în raionul Basarabeasca ca parte componentă a Traseului Turistic Național.

În acest scop se va:

- Realiza identificarea obiectelor de menire turistică;

- Întocmirea hărții turistice a raionului Basarabeasca cu indicarea locurilor turistice, mănăstiri, locuri pitorești, etc.;
- Sporirea imaginilor atractive;
- Punerea în valoare a artei meșteșugărești autohtone;
- Editarea unui buletin etnografic
- Publicitate prin:

BAS-TV

CimTV

BasFM

Buclete

Pliante

CAPITOLUL 8. Analiza SWOT a dezvoltării social-economice a raionului Basarabeasca.

8.1. Puncte tari.

- Așezare geografică favorabilă a raionului, trasee naționale și internaționale
- Administrație Publică raională și locală competitivă
- ONG-uri active
- Agenți economici activi
- Parteneriate dezvoltate între actorii sociali
- Echipă de specialiști profesioniști în diferite domenii
- Rezerve suficiente de pământ pentru dezvoltarea social-economică a localităților
- Costul relativ mic al forței de muncă în oraș și în localitățile rurale
- Resurse materiale și naturale existente
- Comunitate activă
- Agenți economici cu diferite forme de proprietate (publică, privată, mixtă și cu participarea capitalului străin)
- Parteneriat în cadrul Regiunii de Dezvoltare Sud
- Rețea de transport dezvoltată
- Tradiții locale existente
- Așezarea geografică favorabilă
- Resurse naturale (piatră, nisip, argilă)
- Terenuri împădurite
- Bazine acvatice
- Tradiții naționale păstrate
- Bonitatea înaltă a solului
- Imediata vecinătate cu Ucraina
- Treceți la frontieră existente
- Ospitalitate accentuată a populației
- Diversitate multietnică

- Prezența nodului feroviar Basarabeasca
- Existența imobilelor nevalorificate
- Prezența punctului internațional de trecere a frontierei Basarabeasca-Sertnevoe
- Prezența drumului internațional Cimișlia-Odesa
- Dezvoltarea sectorului industrial (industria viti-vinicolă, textilă, alimentară...)
- Prezența surselor mass-media raionale (BasTV, Bas FM.)

8.2. Puncte slabe.

- Lipsa locurilor de muncă în raion
- Migrația sporită a populației și plecarea cetățenilor din raion cu schimbarea locului de trai în Rusia
- Insuficiența de specialiști calificați în agricultură și industrie
- Starea deplorabilă a drumurilor naționale și locale
- Infrastructură socio-economică nedezvoltată
- Lipsa în teritoriu a instituțiilor de instruire și formare profesională
- Insuficiența tehnicii și tehnologiilor moderne
- Nu există resurse energetice naturale
- Acces redus la servicii publice
- Întreprinderi de prelucrare puține și ineficiente
- Motivația redusă în prelucrarea pământului
- Infrastructura învechită și insuficientă
- Dotarea insuficientă a instituțiilor medicale și educaționale
- Sistem de irigare deteriorat, parțial funcțional
- Numărul redus de întreprinderi de construcții și montaj
- Politica fiscală ineficientă
- Acces redus la piața de desfacere pentru producția agricolă
- Starea foarte proastă a infrastructurii rutiere, în special a drumurilor locale
- Procentul mic al populației din mediul rural de racordare la rețelele de canalizare
- Grad avansat de degradare a rețelelor de alimentare cu apa din mediul urban, ceea ce generează pierderi mari și costuri ridicate pentru populație.

8.3. Oportunități.

- Existența căii ferate și a nodului feroviar Basarabeasca unde se prestează diverse servicii de exploatare a căii ferate
- Prezența râului Cogîlnic și a resurselor de apă pentru irigație și creșterea culturilor în câmp închis (sere)
- Valorificarea meșteșugurilor populare
- Creșterea ovinelor, porcinelor, păsărilor
- Dezvoltarea businessului mic și mijlociu
- Revigorarea activității școlii de pregătire a specialiștilor în domeniul căilor ferate

- Colaborarea cu raionale vecine în elaborarea și implementarea proiectelor regionale
- r-l Basarabeasca ca parte a Regiunii de Dezvoltare Sud are oportunitatea de realizare a proiectelor din resursele Fondului național de dezvoltare regionale destinat implementării politicilor regionale
- Relansarea activităților întreprinderilor care se ocupă cu altoiul și portaltoiul
- Crearea condițiilor pentru prelucrarea cărnii la nivel local
- Restabilirea posibilităților de producere a băuturilor răcoritoare datorită apelor minerale prezente în raion (apă dulce, minerală...)
- Prezența obiectivelor turistice și dezvoltarea turismului rural
- Crearea zonelor turistice (turismul rural și tradițional)
- Realizarea proiectelor transfrontaliere
- Majorarea suprafețelor irigate
- Asigurarea transparenței în combaterea corupției și traficului de ființe umane
- Atragerea investițiilor în economie
- Crearea întreprinderii de reciclare a deșeurilor
- Producție agricolă ecologic pură
- Depozite frigorifice pentru fructe și legume
- Dezvoltarea industriei de prelucrare a lemnului și a materialelor de construcție
- Tehnologii noi în industria de prelucrare
- Programe performante de educație a tinerilor
- Dezvoltarea business-ului mic și mijlociu
- Participarea la expoziții internaționale
- Crearea cooperativelor agricole de achiziții
- Crearea unei burse agricole
- Implicarea cetățenilor în luarea deciziilor și în acțiuni comunitare
- Schimb intercultural cu localitățile din țară și de peste hotare
- Implicarea mai activă a cetățenilor în acțiuni comunitare cu scopul de soluționare a problemelor locale
- Consolidarea continuă a terenurilor agricole
- Valorificarea eficientă a patrimoniului local

8.4. Pericole

- Reforma teritorial-administrativă care ar aduce la lichidarea r-lui Basarabeasca și comasarea mai multor primării
- Starea demografică precară și sporul natural negativ
- Calamități naturale, în special pericolul secetei
- Salinizarea excesivă a solurilor
- Politica fiscală, majorarea taxelor și impozitelor
- Disponibilizarea angajaților de la Căile Ferate ale Moldovei
- Morbiditatea sporită a populației cu boli TBC și HIV Sida
- Potențialii donatori puțin cunosc raionul

- Contabilitate dublă în activitatea economică.
- Nu toate inițiativele raionului sunt susținute de către autoritățile centrale
- Inflația
- Pierderea încrederii donatorilor
- Neîncrederea în ziua de mâine
- Lipsa pieței de desfacere
- Situația politică instabilă
- Politica de prețuri neadecvată
- Insuficiența specialiștilor în economie
- Efectele crizei economice
- Poluarea mediului ambiant
- Inechitate în realizarea producției
- Majorarea prețurilor
- Riscul de pandemii și epidemii
- Nu este un mecanism de concurență
- Fon nefavorabil pentru investiții
- Reforme inconsecvente
- Capacitatea redusă de adaptare la schimbări rapide în societate
- Influența factorilor nocivi

8.5. Viziunea și obiectivele strategice de dezvoltare

Elaborarea viziunii raionului Basarabeasca a fost un proces constituit din câteva etape:

Cine și ce suntem, ce facem în prezent și de ce?

Raionul Basarabeasca este situat în stepa Bugeacului, fiind traversat pe 26 km de râul Cogilnic. Este o comunitate alcătuită din 10 localități (7 primării și 9 sate și un oraș), cu o populație de circa 28000 cetățeni, așezată geografic în zona de sud a RM la hotar cu Ucraina, raionul Cimișlia și UTA Găgăuzia. Raionul are un avantaj specific datorită amplasării geografice favorabile, rețelei de drumuri care asigură mobilitatea pe interior și în afara raionului și posibilităților de dezvoltare a turismului local. În prezent procesul de dezvoltare economică este în stagnare, situația ecologică se caracterizează prin Eco șoc, migrație sporită din cauza lipsei locurilor de muncă și a politicilor adecvate a statului. Raionul este mic comparativ cu alte raioane din regiune și țară, dar se caracterizează ca comunitate multinațională. Principalele probleme sesizate la nivel de locuitori sunt sărăcia, migrația populației, inclusiv a tinerilor, lipsa cadrelor calificate, lipsa facilităților pentru atragerea tinerilor specialiști, servicii sociale necalitative, lipsa locurilor de muncă, spor demografic negativ, lipsa armoniei dintre primăriile raionului.

Ce dorim si devenim și să facem și de ce?

Prin strategia de dezvoltare dorim să găsim soluții la problemele existente la moment, contribuind la îmbunătățirea situației socio-economice, demografice, ecologice și culturale. În același timp, tindem spre dezvoltarea durabilă a raionului, creșterea armoniei între primării, stoparea discriminării și deschiderea locurilor de muncă cu salarii decente. Ne dorim să devenim un raion dezvoltat cu aspect atractiv, cu drumuri reabilitate, servicii de calitate, zone de agrement

Cum putem să realizăm aceste lucruri?

- prin atragerea investițiilor;
- schimbarea politicilor de stat;
- implicarea fiecărui cetățean și a comunităților în procesul de dezvoltare locală;
- prin creșterea nivelului de conștientizare a populației;
- Prin implementarea planului strategic;
- dezvoltarea parteneriatelor cu toate structurile de nivelul I și II, ONG-urile, populația, mass-media.
- prin scrierea proiectelor;
- elaborarea documentelor tehnice și pregătirea continuă pentru atragerea investițiilor;
- deschiderea noilor afaceri și crearea locurilor de muncă;
- Valorificarea resurselor locale și atragerea investițiilor din fondurile externe;
- atragerea sponsorilor;
- încheierea acordurilor bilaterale de parteneriat publici-privat;
- colaborare transfrontalieră economică, socială, culturală.

În consecință, **viziunea raionului Basarabeasca** este:

O comunitate socio-economică prosperă, atractivă pentru locuitori, oaspeți și investitori, cu infrastructură socio-economică și edilitară modernizată, cu turism dezvoltat și servicii sociale de calitate care contribuie la ridicarea calității vieții cetățenilor raionului.

Valorile promovate de APL Basarabeasca

Profesionalism

Imparțialitate politică

Punctualitate

Ospitalitate

Deschidere spre colaborare

Responsabilitate

Toleranță

Unicitate (caracter inedit)

Acuratețe

Compasiune față de cei mai triști

Flexibilitate și receptivitate la schimbare

Direcțiile strategice de dezvoltare a raionului Basarabeasca sunt:

Direcția strategică I: INDUSTRIE DE PRELUCRARE A PRODUSELOR AGRICOLE DEZVOLTATĂ ȘI INFRASTRUCTURĂ COMERCIALĂ MODERNIZATĂ

Direcția strategică II: DIVERSIFICAREA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE ALTERNATIVE

Direcția strategică III: DEZVOLTAREA TURISMULUI PRIN VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC LOCAL AL RAIONULUI

Direcția strategică IV: DEZVOLTAREA ȘI MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII FIZICE ȘI SOCIALE

Direcția strategică V: PROTECTIA MEDIULUI ȘI ÎMBUNĂȚIREA CALITĂȚII VIEȚII

Direcția strategică VI. DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR ADMINISTRATIVE

8.6. Implementarea și monitorizarea strategiei.

8.6.1. Etape de Implementare

Succesul realizării Strategiei de Dezvoltare Socio-economică integrată a r-lui Basarabeasca depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia. În procesul realizării strategiei vor fi implicați mai mulți actori, printre care :

1. Administrația publică locală (Consiliul Raional Basarabeasca și Consiile Locale ale comunităților din r-l Basarabeasca, Primarul, Primăria)

2. Locuitorii comunităților raionului
3. Societatea civilă
4. Agenții economici
5. Structuri externe (Guvernul, Organizațiile internaționale...).

Implementarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă a raionului Basarabeasca poate fi divizată convențional în 3 etape:

Adoptarea Strategiei integrate de dezvoltare. În cadrul acestei etape Strategia de dezvoltare va fi supusă dezbaterilor în cadrul Audierilor publice organizate de către Consiliul raional Basarabeasca prin intermediul secției economie și a grupului de planificare strategică creat inițial. După dezbateri și ajustarea propunerilor și recomandărilor făcute, Strategia va fi înaintată Consiliului Raional spre aprobare. După aprobarea strategiei, Consiliul Raional va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul de Acțiuni pentru primul an și cinci ani.

Implementarea Strategiei integrate de dezvoltare se va efectua prin realizarea acțiunilor, activităților, măsurilor și proiectelor concrete de implementare. Pentru fiecare acțiune, proiect vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Strategiei integrate de dezvoltare. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul Indicatorilor de implementare stabiliți. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul Strategic de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

Procesul de monitorizare a strategiei constă în: (i) evaluarea atingerii obiectivelor strategice și obiectivelor specifice care va fi realizată prin intermediul indicatorilor de implementare și (ii) raportarea rezultatelor evaluării. În scopul asigurării transparenței procesului de implementare, precum și a participării locuitorilor CR Basarabeasca poate constitui structuri sau consorții care se vor ocupa de monitorizarea mersului implementării strategiei.

Structura dată poate fi numită **Comisia pentru Implementarea Strategiei** (în continuare CIS). CIS va fi creată cu statut de Comisie obștească pe lângă Consiliul Raional în componența căreia va fi asigurată reprezentarea tuturor factorilor implicați în dezvoltare:

1. Comitetul de inițiativă pentru Planificare Strategică
2. Membri ai Consiliului raional
3. Primărie (Primarul, specialistul în domeniul regimului funciar și contabilul șef)
4. Comunitatea oamenilor de afaceri (directorii sau reprezentanții principalilor structuri economice din localitate)
5. Instituțiile educaționale (directorul școlii și al grădiniței de copii)
6. Organizațiile non-guvernamentale (reprezentanți ai ONG-lor ce activează în domeniul protecției mediului, social, apărarea drepturilor omului și de tineret)
7. Reprezentanți ai grupurilor vulnerabile.

În implementarea strategiei responsabilitățile de bază ale CIS vor fi:

8. Planificarea implementării acțiunilor
9. Elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare
10. Coordonarea activităților de implementarea acțiunilor și proiectelor de dezvoltare
11. Coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative în scopul realizării problemelor identificate
12. Monitorizarea implementării planului de acțiuni
13. Elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Local
14. Acordarea asistenței tehnice și consultative în domeniile relevante dezvoltării localității conform prezentei strategii
15. Elaborarea și dezbateră proiectelor prioritare de dezvoltare
16. Analiza deciziilor privind diverse probleme ale comunei
17. Elaborarea și inițierea modificărilor în strategie
18. Elaborarea studiilor și proiectelor de dezvoltare etc.

CIS își va desfășura activitatea în ședințe care se vor desfășura cel puțin o dată în lună.

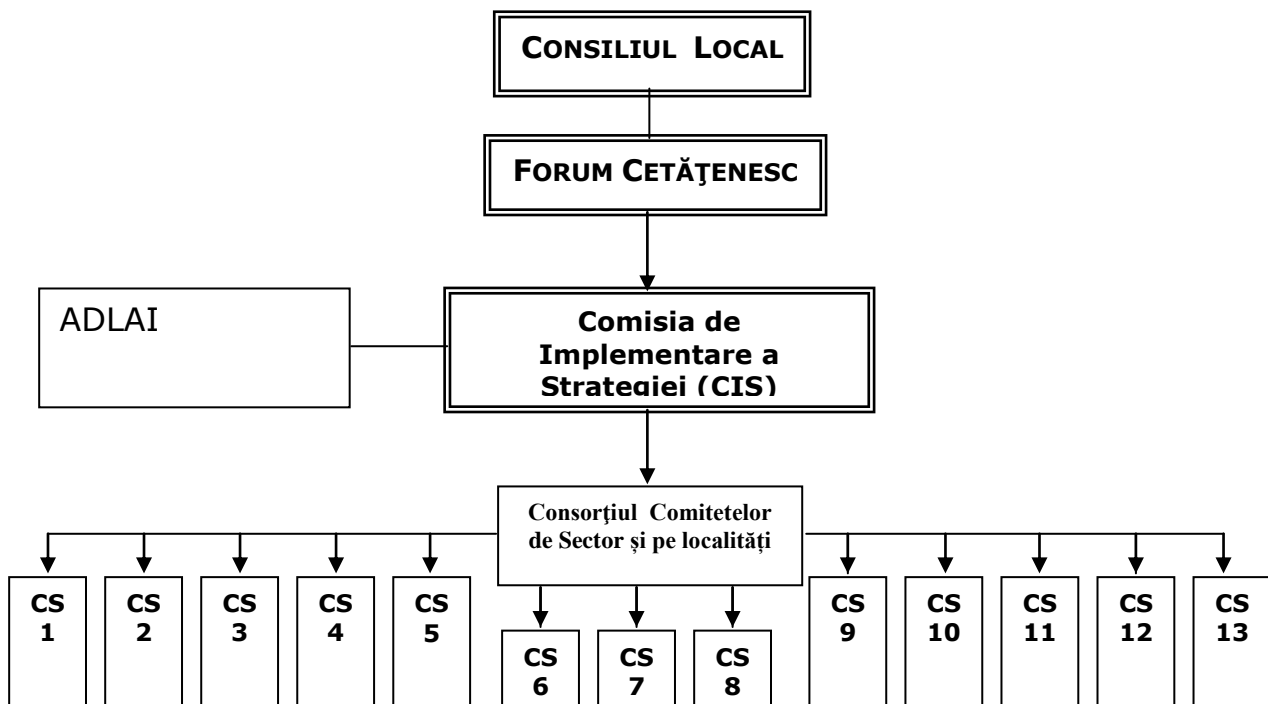
Forumul Cetățenesc, în număr de 80-90 persoane, întrunește toți membrii Comitetelor de Sectoare, Grupurile de inițiativă din localitate, Comisia de Implementare a Strategiei. Ședințele Forumului se vor face o dată în trimestru. Competențele Forumului Comunității sunt:

- Avizare și punerea în dezbatere a rapoartelor și proiectelor propuse de CIS
- Asigurarea cadrului participativ și organizatoric pentru implementarea Strategiei Basarabeasca
- Propunerea și discutarea modificărilor la Strategie.
- Actualizarea planului și reactualizarea Strategiei.
- Propagarea Concepțului de Dezvoltare Integrată și Durabilă
- Consultarea (CIS, Comitetelor de sectoare, APL) privind măsurile planului local de acțiuni.
- Inițierea unor noi studii și proiecte

- Asigurarea transparenței în activitatea APL privind implementarea Strategiei
- Coordonarea activităților de antrenare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor
- Promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL
- Încurajarea Voluntarilor în diverse activități publice
- Stimularea și coordonarea conlucrării actorilor comunității în realizarea obiectivelor comune ale Strategiei
- Parteneriatul cu APL, ONG, agenții economici în ceea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea Strategiei.

O verigă aferentă a structurii de monitorizare și implementare este Agenția de Dezvoltare Locală și Atragerea Investițiilor, pe care Consiliul Raional Basarabeasca o poate institui. Competența ei este de a atrage investiții și acordarea asistenței tehnice în elaborarea proiectelor.

Structura cadrului instituțional de monitorizare și implementare a Strategiei de

Dezvoltare socio-economică integrată a r-ului Basarabeasca

CAPITOLUL 9. Planul de acțiuni

I. Direcția strategică: INDUSTRIE DE PRELUCRARE A PRODUSELOR AGRICOLE DEZVOLTATĂ ȘI INFRASTRUCTURĂ COMERCIALĂ MODERNIZATĂ

Obiective specifice	Denumirea activității	Perioada / anii	Cost estimati Mln lei	Resurse financiare		Responsabili
				locale	externe	
1.1 Micr întreprinderi și IMM - uri create și consolidate	1.1.1. Elaborarea de studii de fezabilitate, de piață, planuri de marketing, planuri de afaceri, analize cost/beneficiu și financiare, etc	2013-2017	0,85	40%	60%	APL I, APL II, ONG
	1.1.2. Creșterea spiritului antreprenorial prin organizarea de programe de formare/perfecționare a persoanelor care doresc să-și deschidă/dezvolte afacerea	2013-2017	0,75	15%	85%	APL I, APL II, ONG Ag.Econ.
	1.1.3. Inițierea construcției unui centru expozițional	2014-2017	3,8	15%	85%	APL I, APL II, Ag.Econ.
	1.1.4. Stimularea procesului de dezvoltare a afacerilor prin incubarea firmelor nou create în incubatorul regional Cimișlia	2013-2014	21	-	100%	APL I, APL II, ONG Ag.econ.
	1.1.5. Inițierea construcției și dotării unui parc industrial	2015-2017	15	30%	70%	APL I, APL II, ONG, Ag.econ.
	1.1.6. Conlucrare și cooperare la deschiderea a două mini-fabrici de prelucrare a producției locale, pe domenii diferite	2014-2017	7,5	-	100%	APL I, APL II, Ag.econ.
	1.1.7. Conlucrare la diversificarea serviciilor de consultanță oferite întreprinderilor prin crearea	2014-2017	0,15	30%	70%	APL I, APL II, ONG,

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

	unui centru de informare, instruire și consultare în domeniul afacerilor					Ag.econ.
	1.1.8. Parteneriat în organizarea activităților de informare a locuitorilor despre oportunitățile de inițiere a afacerilor (mese rotunde, buletine, articole)	2013-2017	0,8	40%	60%	APL I, APL II, ONG, Ag.econ.
1.2 Competivitate a sectorului agro-industrial asigurată	1.2.1.Colaborare în acțiuni de dezvoltare a fermelor agricole și zootehnice în vederea creșterii competitivității produselor și pentru corespunderea la standardele de calitate.	2013-2017	3	-	100%	APL I, APL II, Ag.econ.
	1.2.2. Susținerea acțiunilor de asigurare a unei baze tehnico-materiale moderne și performante pentru agricultura de performanță: - sisteme de irigare - stațiuni de mașini - depozite frigorifere - stație de deservire a tehnicii agricole - depozite de stocare	2013-2017	55	-	100%	APL I, APL II, ONG, Ag.econ.
	1.2.3. Susținerea proiectelor de construcție a stațiilor și relansare a serviciilor antigrindină	2014-2016	2	-	100%	APL I, II Ag.econ.
	1.2.4.Susținerea proiectelor de construcție a pieței agricole raionale	2014-2015	2	-	100%	APL I,II Ag.econ.
	1.2.5. Facilitarea atragerii investițiilor pentru construcția unei fabrici pentru prelucrarea și uscarea fructelor	2015-2016	4	-	100%	APL I,II Ag.econ.
	1.2.6. Cooperare în vederea deschiderii unui agro-magazin	2013-2015	1,5	15%	85%	APL I,II Ag.econ.
	1.2.7.Sustinerea inițiativelor asociative pentru creșterea eficienței economice a exploatațiilor agricole	2013-2017	2,5	15%	85%	APL I,II ONG Ag.econ.

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

	1.2.8.Înființarea și dezvoltarea întreprinderilor de prelucrare a produselor agricole (legume, fructe, lapte, carne, pește)cu folosirea tehnologiilor nepoluante moderne	2013-2017	5,5	10%	90%	APL I,II ONG Ag.econ.
	1.2.9.Colaborare în acțiuni de amenajare a piețelor locale cu condiții sanitare și estetice	2014-2017	1,5	10%	90%	APL I,II ONG Ag.econ.

Au elaborat: Moiseev Ivan, Ghimișli Nicolae, Boicu Ina, Dzîc Sergiu și Platon Alexei.

II. Direcția strategică: DIVERSIFICAREA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE ALTERNATIVE

Obiective specifice	Denumirea activității	Perioada /anii	Cost estimati v, mln lei	Resurse financiare		Responsabili
				locale	externe	
2.1.Centru comercial modern multifuncțional format	1. Facilitarea atragerii investițiilor pentru crearea unui Centru comercial multifuncțional modern	2013-2017	4,5	45%	55%	APL I, II ONG Ag.econ.
	2.Crearea condițiilor sanitare, asigurarea dreptului consumatorului	2013-2017	0,100	50%	50%	APL I, II ONG Ag.econ.
2.2. Producție autohtonă promovată pe piața internă și externă	1.Organizarea concursului „Cel mai bun antreprenor”, oferirea de facilități fiscale, stimularea agenților economici.	2013-2017	0,050	100%	-	APL I, II Ag.econ.
	2.Organizarea evenimentelor publice pentru promovarea produselor locale	2013-2017	0,015	70%	30%	APL I, II ONG Ag.econ.
	3.Crearea condițiilor pentru depozitarea și păstrarea produselor locale.	2014-2015	0,500	3%	97%	APL I, II Ag.econ.
	4.Crearea întreprinderilor mici pentru prelucrarea produselor la nivel local.	2014-2015	3	15%	85%	APL I, II ONG Ag.econ.
2.3.Centru de instruire a	1.Facilitarea atragerii investițiilor pentru crearea unui Centru de instruire	2014-2015	3,5	25%	75%	APL I, II ONG Ag.econ.

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

tinerilor pentru lansarea afacerilor funcțional.	pentru lansarea unei afaceri					
	2. Inițierea și organizarea concursului pentru cel mai bun proiect de lansare a unei afaceri, organizat cu tinerii antreprenori	2015-2017	2,87	55%	45%	APL I, II ONG Ag.econ.
2.4. Activități economice alternative dezvoltate	1. Încurajarea și dezvoltarea activităților meșteșugărești / artizanale	2013-2017	0,100	85%	15%	APL I, II ONG
	2. Încurajarea și dezvoltarea turismului rural și a agroturismului	2015-2017	0,5	35%	65%	APL I, II ONG Ag.econ.
	3. Colaborarea în vederea deschiderii unei piețe de meșteșugărit local	2014-2016	2,5	3%	97%	APL I, II ONG Meșterii
	4. Colaborarea în vederea dezvoltării infrastructurii hoteliere și pensiuni	2015-2017	1,5	10%	90%	APL I, II Ag.econ.

Au elaborat: Chioseva Elena, Mihni Natalia, Prohnițchi Liuba, Smolina Chira și Tetrioglo Maria.

III. Direcția strategică: DEZVOLTAREA TURISMULUI PRIN VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC LOCAL AL RAIONULUI BASARABEASCA

Obiective specifice	Denumirea activității	Perioada/ anii	Cost estimativ, m ln Lei	Resurse financiare		Responsabili
				locale	externe	
3.1. Potențialul turistic rural identitar al r-ului Basarabeasca identificat și examinat	1. Identificarea obiectivelor de menire turistică și a componentelor atractive ale produsului turistic rural.	2013-2015	0,015	100%	-	APL I, II ONG
	2. Identificarea resurselor naturale și antropice ale localităților din raion	2014-2015	0,075	50%	50%	APL I, II Experți
	3. Inițierea procesului de elaborare și întocmire a hărții turistice, rutieră și geografică, obiective turistice de vizitat a raionului	2014-2017	0,160	15%	85%	APL I, II ONG, Ag. Econom.
	4. Inițierea procesului de	2014-	0,800	15	85%	APL I, II

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

	reconstituire a istoriilor localităților din raion.	2017		%		ONG, Ag. Econom.
3.2. Tezaur spiritual al neamului conservat și dezvoltat.	1. Identificarea diversității tradițiilor și îndeletnicirilor țărănești caracteristice localităților din raion.	2013-2017	0,135	15 %	85%	APL I, II ONG MC
	2. Editarea unei culegeri de texte și muzică din folclorul local	2015-2016	0,025	25 %	75%	APL II ONG, Ag. Econom.
	3. Inițierea și organizarea Festivalului Cîntecului Patriotic și Ostășesc „Ion Secieru”	2015-2016	0,100	85 %	15%	APL I, II MC MAI
3.3. Afaceri în domeniul turismului rural dezvoltate	1. Identificarea și utilizarea propriilor resurse și materiale: casă, curtea, produse agricole, obiecte de artizanat și meșteșugărit.	2013-2017	-	-	-	APL I, II Meșterii populari
	2. Susținerea proiectelor de decșhidere agropensiuni, hotelere.	2015-2016	-	3%	-	APL I, II ONG, Ag. Econ. Pers. Fiz.
3.4. Parteneriat social dezvoltat.	1. Mobilizarea comunităților, societății civile, a ONG-urilor, APL, domeniului de afaceri.	2013-2017	-	3%	-	APL I, II ONG
	2. Lansarea și dezvoltarea mișcării de voluntariat socio-cultural.	2013-2017	-	3%	-	APL I, II ONG

Au elaborat: Platon Petru, Caicî Mihail, Casîm Gfheorge și Strătilă Valentina.

IV. Direcția strategică: DEZVOLTAREA SI MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII FIZICE ȘI SOCIALE

Obiective specifice	Denumirea activității	Perioada/ani	Cost estimativ, Mln, Lei	Resurse financiare		Responsabili
				locale	externe	
4.1.	1. Colaborare în acțiuni de	2014-2015	25	-	100%	APL I, II

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

Infrastructura de transport rutier reabilitată, modernizată și dezvoltată	reparație capitală a traseului de importanță națională Basarabeasca –Sadaclia (22 km)					MT ID
	2. Colaborare în dezvoltarea transportului public rutier.	2014-2015	-	-	-	APL I, II Ag. Econ.
	3. Colaborarea în vederea amenajării și construcției a opririlor pentru transportul public	2014-2017	0,250	50%	50%	APL I,II AG.Econ. MT ID
	4. Colaborare și cooperare în reparația capitală a 4,2 km de drum local pe strada Frunze din satul Sadaclia	2014-2015	5,5	5%	95%	APL I,II AG.Econ. MT ID
	5. Colaborare și cooperare în reabilitarea drumului local Petrovsc - Iserlia cu o lungime de 2,5 kilometri în varianta albă.	2015-2017	1,5	5%	95%	Primăria com. Iserlia
	6. Colaborare și cooperare în reparația capitală a 1,5 km de drum local, conexiune a traseului R3 km 83,200 cu localitatea Carabetovca	2014-2015	1,5	5%	95%	APL I,II AG.Econ. MT ID
	7. Colaborare și cooperare în reabilitarea și modernizarea căii de acces spre Mănăstirea Chistoleni, 3 km drum varianta albă	2014-2015	3	5%	95%	APL I,II Ag.Econ. MT ID
	8. Colaborare și cooperare în reabilitarea infrastructurii drumului de ocolire între localitățile Abaclia str. Secrieru și or.Basarabeasca, str. Chișinăului cu asigurarea accesului rutier la traseele naționale R-3, R-35 și R-36	2014-2015	45,025	5%	95%	APL I,II Ag.Econ. MT ID
	9. Inițierea procesului de elaborare a planului de urbanism sau amenajare a teritoriului raionului	2013-2015	2,5	25%	75%	APL I,II ONG Ag.econ.
	10. Inițierea procesului de elaborare a Hărții topografice digitală a raionului	2013-2015	0,76	35%	65%	APL I,II ONG Ag.econ.
4.2.	1. Colaborare și cooperare în	2013-2017	Conf.	15%	85%	APL I, II

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

Infrastructură energetică dezvoltată , energie utilizată eficient	implementarea proiectelor de utilizare a surselor alternative de energie în instituțiile de stat.		Deviz.			ONG Ag.econ.
	2.Colaborare și cooperare în vederea efectuării lucrărilor de reparație a sistemelor energetice în instituțiile educaționale pentru folosirea ieftin a energiei și conservarea acesteia.	2013-2017	Conf. Deviz.	100%	-	APL I, II ONG Ag.econ.
	3.Inițierea procesului de iluminare a străzilor principale în toate localitățile raionului pe timp de noapte pînă la orele 4 ^o dimineața.	2013-2017	Conf. Deviz.	45%	55%	APL I, II Ag.econ. ONG
	4. Susținerea programelor de schimbare a utilajului economic energetic	2013-2017	Conf. Deviz.	45%	55%	APL I, II Ag.econ. ONG
	5. Cooperare în programe de creștere a eficienței energetice a instituțiilor publice și conservarea a energiei termice la instituțiile publice (schimbare acoperiș, termoizolare pereți, amenajare subsoluri, etc.)	2013-2017	Conf. Deviz.	25%	75%	APL I, II Ag.econ. ONG AEE
4.3. Dezvoltarea Infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate	1. Dotarea instituțiilor de învățămînt preșcolar și preuniversitar, a bibliotecilor, centrelor de sănătate cu mobilier și utilaj modern pentru activitate.	2013-2017	Conf. Deviz.	25%	75%	APL I, II Ag.econ. ONG ME MS
	2. Colaborare în amenajarea și dotarea cu utilaj necesar a terenurilor sportive din raion	2013-2017	1,5 mln	45%	55%	APL II, Ministerul Educației
	3.Cooperare în programe de creare unui ambient confortabil, atractiv și familial pentru elevi și personalul care activează în instituțiile de învățămînt prin: - modernizarea și dotarea bucătăriei cu mobilier și	2013-2017	Conf. Deviz.	35%	65%	APL I, II Ag.econ. ONG ME MS

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

aparatură electrocasnică modernă ; - amenajarea grupurilor sanitare și igienizarea încăperilor, refacerea pardoselilor; - achiziționarea de panouri solare pentru producerea apei calde menajere; - dotarea sălilor de curs cu mobilier și echipamente IT					
4. Facilitarea atragerii investițiilor pentru îmbunătățirea infrastructurii sociale a preșcolare din raion prin: - lucrări de reparație a gardului; - lucrări de schimbare a ușilor și ferestrelor; - lucrări de reînnoire a sistemului de încălzire; -lucrări de reparare a acoperișului; - lucrări de renovare și extindere a terenului de joacă.	2014-2016	Conf. Deviz.	35%	65%	APL I, II Ag.econ. ONG ME MS
5. Facilitarea atragerii investițiilor pentru crearea Centrului Regional pentru Conservarea și Promovarea Tradiției Poli Culturale și Multietnice din Zona de Sud – Est a Republicii Moldova	2013-2016	5,68 mln	15%	85%	APL I, II Ag.econ. ONG MC
6. Facilitarea atragerii investițiilor pentru reabilitarea și renovarea edificiilor culturale din raion	2015-2017	11,8 mln	15%	85%	APL I, II Ag.econ. ONG MC
7.Colaborare în scopul deschiderii Centrului de zi pentru persoanele în etate în satul Abaclia	2014-2017	2,5 mln	15%	85%	APL I, II Ag.econ. ONG MMPSF
8. Facilitarea atragerii investițiilor pentru renovarea	2016-2017	Conf. Deviz.	10%	90%	APL I, II Ag.econ.

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

	edificiului Inspectoratului de Poliție Basarabeasca					ONG MAI
	9. Cooperare în programe de dotare a Inspectoratului de Poliție Basarabeasca cu echipament performant	2014-2015	Conf. Deviz.	10%	90%	APL I, II Ag.econ. ONG MAI,
	10. Cooperare în programe de dotare a Secției Situații Excepționale Basarabeasca cu echipament tehnic special (autospeciale, autovehicole, etc..)	2014-2016	Conf. Deviz.	10%	90%	APL I, II Ag.econ. ONG MAI
	11. Colaborare în scopul creării și dotării cu autospeciale a Postului teritorial de salvatori și pompieri în cadrul autorității publice locale din s.Sadaclia	2014-2016	Conf. Deviz.	-	100%	APL I, II Ag.econ. ONG MAI
	12. Cooperare în vederea organizării și desfășurării orelor de instruire “Protecție civilă și apărarea împotriva incendiilor în rândul elevilor”	2014-2016	Conf. Deviz.	100%	-	APL I, II Ag.econ. ONG MAI
	13. Cooperare în cadrul campaniilor de informare și de comunicare a riscurilor de incendii și situații excepționale	2014-2017	-	-	-	APL I,II MAI, ISE,
	14. Cooperare în cadrul programelor de educație civică, patriotică și etică	2014-2017	-	-	-	APL I,II ONG MAI ISE
	15. Identificarea, evaluarea și oferirea locuințelor de trai, terenurilor pentru construcție tinerilor specialiști	2013-2015	2,5	-	100%	APL I,II MF
4.4. Teritoriu și spațiu locativ amenajat, lucrări publice prestate	1.Colaborare pentru amenajarea locurilor de agrement pentru populație (mini-scuar, parc, teren de joacă)	2013-2017	15 mln	15%	85%	APL I,I ONG MM
	2. Colaborare și cooperare în reabilitarea infrastructurii muzeelor, monumentelor istorice existente în raion.	2014-2015	3,5 mln	15%	85%	APL I,I ONG MC

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

	3. Declanșarea procesului de trecere la balanța APL de nivelul I și II a muzeului raional „Ion Secieru” din s. Abaclia	2014-2015	Conf. Deviz.	40%	60%	APL I, I ONG MC
	3. Cooperare în vederea finisării construcției taberei de vacanță din s. Bașcalia	2014-2015	4,5 mln	15%	85%	APL I, II ONG MS, ME
	4. Facilitarea atragerii investițiilor pentru extinderea rețelei de iluminat public stradal în localitățile din raion	2014-2015	Conf. deviz	35%	65%	APL I, II MT ID ONG
	5. Conlucrare în cadrul acțiunilor de reabilitare și amenajare a trotuarelor cu pante de acces din preajma traseelor R-3 km 89+94, R-36 km 0,0+1,100 și R-49 km 0,0+3,800	2016-2017	10,4 mln	25%	75%	APL I, II ONG MM Ag.econ.

Au elaborat: Gurin Elena, Țurcan Ala, Turutea Valentina, Delic Dora, Tugai Raisa și Masleacova Biatricia.

V. Direcția strategică: PROTECTIA MEDIULUI ȘI ÎMBUNĂȚIREA CALITĂȚII VIETII

Obiective specifice	Denumirea activității	Perioada / anii	Cost estimati v, mln Lei	Resurse financiare		Respon-sabili
				local e	exter ne	
5.1. Populație educată în spiritul atitudinii grijului față de mediu	1. Inițierea activităților de implicarea populației în activități de mediu și salubritate	2013-2017	-	-	-	APL I, II ONG MM
	2. Colaborare și cooperare în vederea organizării concursului „Cea mai amenajată localitate”	2013-2017	0,045	100%	-	APL I, II ONG MM
	3. Colaborare și cooperare în vederea organizării orelor de educație ecologică	2013-2017	0,025	100%	-	APL I, II ONG, ME MM

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

5.2. Infrastructură de mediu reabilitată și modernizată	1. Inițierea activităților de dezvoltare a managementului integrat al deșeurilor menajere solide, managementul deșeurilor industriale și medicale în teritoriu.	2014-2017	10 mln	25%	75%	APL I, II ONG MM
	2. Colaborare și cooperare la proiectarea, construcția, rețehnologizarea și reabilitarea stațiilor de epurare din raion.	2013-2017	15 mln	25%	75%	APL I, II ONG MM Ag.econ.
	3. Dezvoltarea programelor de monitorizare a calității factorilor de mediu care influențează calitatea vieții (apa, aerul, solul), inclusiv a poluării fonice și emisiilor atmosferice.	2013-2017	2 mln	50%	50%	APL I, II ONG MM Ag.econ. ME MS
	4. Facilitarea atragerii investițiilor pentru reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă potabilă garantată și construcția rețelelor de canalizare în localitățile rurale din raion.	2013-2017	97,8 mln	15%	85%	APL I,II ONG MM Ag.econ. ME
	5. Colaborare pentru crearea unui sistem de aprovizionare cu apă din râul Prut în Regiunea de Dezvoltare Sud (Leova-Cimișlia-Basarabeasca)	2013-2016	Conf. deviz	10%	90%	APL I,II ONG MM Ag.econ.
	6. Colaborare în vederea împaduririi terenurilor cu scopul protecției mediului, prevenirea dezastrelor naturale și diminuarea efectelor schimbării climatice, c-ca 250 ha	2013-2017	3,75 mln	10%	90%	APL I,II ONG MM Ag.econ.
	7. Facilitarea atragerii investițiilor pentru curățirea și amenajarea albei râului Cogîlnic 26 km și afluentului său Schinoasa de pe teritoriul raionului conform cerințelor	2013-2017	30 mln	10%	90%	APL I,II ONG MM Ag.econ.
	8. Facilitarea atragerii	2013-	Conf.	10%	90%	APL I,II

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

	investițiilor pentru reabilitarea bazinelor hidraulice (a cecurilor) din raion	2017	deviz			ONG MM Ag.econ.
	9. Colaborare și cooperare în vederea renovării și extinderii infrastructurii de apă și apă uzată (canalizare) în s.Abaclia cu conexiune la sistemul de canalizare existent din or.Basarabeasca	2013-2015	Conf. St.fez.	18%	82%	APL I,II ONG MM Ag.econ.

Au elaborat: Arnaut Natalia, Caldararu Nicolae, Surdu Ștefan, Untila Tatiana și Topală Anastasia.

VI. Direcția strategică: DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE ȘI CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR ADMINISTRATIVE

Obiective specifice	Denumirea activității		Cost estimati v, mln Lei	Resurse financiare		Responsabili
				local e	exter ne	
6.1.Cadre ale instituțiilor administrative, perfecționate, evaluate sistematic, asigurate cu condiții adecvate de muncă și de trai	1. Îmbunătățirea capacității de planificare și gestionare a serviciilor publice locale	2014-2017	0,700	25%	75%	APL I, II ME MAPL ONG
	2.Participarea obligatorie a specialistelor APL I, APL II la perfecționarea sistematică conform planului aprobat de Guvernul R.Moldova	2013-2017	-	-	-	APL I, II ME MAPL ONG
	3. Efectuarea evaluării performanțelor individuale a funcționarilor publici conform legislației	2013-2017	-	-	-	APL I, II AAPL MF
	4.Evaluarea necesităților locale de cadre pentru instituțiile APL, orientarea profesională	2013-2017	-	-	-	APL I,II AAPL ONG
	5.Participare în programe de schimb de experiență în managementul public, vizite	2013-2017	0,450	35%	65%	APL I,II ONG ME, MS,

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE DURABILĂ A RAIONULUI BASARABEASCA 2013-2017

	de studiu					ME
	6.Participare în programe de îmbunătățire a capacității de management a proiectelor și atragere a finanțărilor	2013-2017	0,055	70%	30%	APL I,II ONG ME, MS, ME
	7.Acțiuni de consolidare a parteneriatelor stabilite	2013-2017	0,450	50%	50%	APL I,II ONG
	8.Stabilirea relațiilor de colaborare / înfrățire cu alte localități	2013-2017	0,780	50%	50%	APL I,II ONG
6.2. Managementul performanțelor instituțiilor APL asigurat.	1.Dotarea locurilor de munca și asigurarea functionarilor publici cu echipament tehnologic, informațional și comunicațional	2013-2017	Conf. Deviz.	45%	55%	APL I,II Agenții economici
	2.Efectuarea sistematică a schimbului de experiență în țară și peste hotare pentru cadrele de conducere ale instituțiilor APL	2013-2017	-	-	-	APL I , II ONG ME
	3. Mediatizarea activității efectuate a instituțiilor APL prin editarea ziarului local, mass media locală, buletine informative și panouri informaționale	2013-2017	Conf. deviz	35%	65%	APL I,II ONG UCRM CALM
	4. Eficientizarea activității APL pentru participarea și atragerea fondurilor interne și externe	2013-2017	Conf. deviz	15%	85%	APL I, II ONG UCRM CALM

Au elaborat: Bucico Clara, Grejdeanu Vioruica, Guzun Vasile, Dragnev Galina și Pascal Ecaterina.

CAPITOLUL 10. Coerența și conformitatea cu politicile regionale, naționale și europene

Strategia integrată de dezvoltare socio-economică durabilă a raionului Basarabeasca este un document corelat cu strategia de dezvoltare a Regiunii de Dezvoltare Sud, revizuită la finele anului 2012. Strategia tine cont de prioritățile de dezvoltare a regiunii, măsurile specifice și promovează cooperarea intercomunitară între localitățile raionului Basarabeasca în soluționarea problemelor comune, cât și cu raioanele megieșe cu care r-l Basarabeasca poate dezvolta proiecte de cooperare în beneficiul locuitorilor săi.

Cooperarea intercomunitară presupune implicarea a două sau mai multe autorități publice locale (unități administrativ-teritoriale), care se află, de obicei, în apropiere una de alta, care-și unesc forțele pentru a lucra împreună la dezvoltarea și gestionarea serviciilor publice, utilităților și infrastructurii sau pentru furnizarea de servicii, pentru a răspunde mai bine nevoilor utilizatorilor lor, având ca obiectiv dezvoltarea locală și acest principiu de cooperare va asigura condiții eficiente de dezvoltare localităților r-lui Basarabeasca, care are o așezare geografică compactă.

Elaborarea Strategiei în mod participativ, cu contribuția substanțială a persoanelor reprezentând întreprinderi private, organizații neguvernamentale, autorități publice de diverse nivele și chiar persoane interesate cu spirit civil, trebuie să fie urmată de implementarea programelor și proiectelor ce derivă din ele într-un mod transparent, echitabil și eficace.

Anexa nr.1

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Abaclia, Basarabeasca
2.	Denumirea proiectului:	Reabilitarea infrastructurii drumurilor de ocolire între localitățile Abaclia, str.Secrieru și or. Basarabeasca, str. Chișinăului cu asigurarea accesului rutier la traseele naționale R-3, R-35 și R-36
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Starea deplorabilă a drumurilor publice de interes național. Necesitatea descongestionării traficului rutier pe drumurile R-3, R-35 și R-36. Posibilități reduse de extindere a a rutelor inter-urbane.
4.	Obiectivul general :	Reabilitarea infrastructurii fizice
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației tehnice și obținerea avizelor necesare. O.S.2. Efectuarea lucrărilor de reabilitare a drumului. O.S.3. Efectuarea lucrărilor de evacuare a apelor pluviale de pe străzile Secrieru și Chișinăului.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> - 4933 m drum renovat - 4933 m drum de ocolire construit - 5519 m sistem de evacuare a apelor pluvial creat <u>Indicatorii calitativi:</u> - descongestionarea traficului rutier pe drumurile R-3, R-35, R-36; - posibilități de extindere a rutelor inter-urbane create; - posibilități de sporire a volumului schimbului de mărfuri între sare create. <u>Impactul:</u> - prin economisirea de carburanți poluarea mediului va diminua .
7.	Partenerii posibili:	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor SA Drumuri Cimișlia sect. Basarabeasca Consiliul raional Basarabeasca și Primăria Basarabeasca Agenții economici ONG-le de mediu
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	45 024 860 lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul Național de Dezvoltare Regională Fondul Ecologic Fonduri externe Consiliul Raional Basarabeasca
10.	Perioada de implementare:	2013 - 2016

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Abaclia, Basarabeasca
2.	Denumirea proiectului:	Renovarea și extinderea infrastructurii de apă și apă uzată uzată (canalizare) în s. Abaclia cu conexiune la sistemul de canalizare existent în or.Basarabeasca
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Poluare intensivă a apelor freatice datorită lipsei sistemului de canalizare în satul Abaclia
4.	Obiectivul general :	Îmbunătățirea standartelor de viață ale populației , a standartelor de mediu prin îmbunătățirea accesului la infrastructura de apă și apă uzată în zona de Sud a R.Moldova.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației tehnice și obținerea avizelor necesare. O.S.2. Efectuarea lucrărilor de renovare și extindere a sistemului de apă existent în s.Abaclia. O.S.3. Efectuarea lucrărilor de construcție a sistemului de canalizare cu conetarea la sistemul existent de canalizare din or. Basarabeasca . O.S.3. Efectuarea lucrărilor de renovare a stației de pompare nr.6 din or.Basarabeasca. O.S.4. Organizarea de campanii de informare a populației asupra importanței sursei de apă și efectele poluării apei asupra sănătății omului și a mediului.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - 37 km de rețea de canalizare construită; - 1350 gospodării conectate la sistemul de canalizare; - 12 stații de pompare construite; - Stația nr.6 din or.Basarabeasca renovată. - 46 km de rețea de canalizare renovată; - 250 gospodării din s.Abaclia conectare la sistemul de apă și canalizare <u>Indicatorii calitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Reducerea factorilor de poluare . - Situație ecologică îmbunătățită - Starea epidemiologică îmbunătățită <u>Impactul:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Condiții favorabile pentru dezvoltarea gospodăriilor casnice și a business-ului local; - Diminuarea riscurilor pentru sănătatea populației din zonă.
7.		Ministerul mediului

	Partenerii posibili:	Consiliul raional Basarabeasca Agenții economici ONG-le de mediu
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	Se va regăsi în studiul de fezabilitate și proiectul tehnic
9.	Oportunități de finanțare:	Consiliul satului Abaclia Locuitorii satului, agenții economici din teren Fondul Național de Dezvoltare Regională Fondul Ecologic Fonduri externe Consiliul raional Basarabeasca
10.	Perioada de implementare:	2013-2015

Anexa nr.3

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Abaclia
2.	Denumirea proiectului:	Crearea Centrului de zi pentru persoanele în etate din Abaclia
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Lipsa serviciului de reabilitare psiho-socială a persoanelor în etate, necesitatea creării condițiilor optime de alimentare, asistență socială, medicală-primară persoanelor în etate din Abaclia.
4.	Obiectivul general :	Îmbunătățirea serviciilor sociale pentru persoanele/famiiliile din Abaclia aflate în dificultate.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației tehnice și obținerea avizelor necesare. O.S.2. Efectuarea lucrărilor de reabilitare a edificiului sub Centru de zi. O.S.3. Elaborarea planului strategic de dezvoltare a sistemului integrat de servicii sociale în localitatea Abaclia.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> - 200 beneficiari - Centrul de zi creat - Regulamentul de activitatea aprobat - 5 locuri de muncă noi create <u>Indicatorii calitativi:</u> - Servicii de reabilitare psiho-socială îmbunătățite - Nivelul stării sănătății persoanelor în etate îmbunătățit. - Condiții de socializare a persoanelor în etate create <u>Impactul:</u> - Diminuarea numărului de vîrstnici în situații de

		<p>criză</p> <ul style="list-style-type: none"> - Creșterea calității vieții persoanelor în etate -
7.	Partenerii posibili:	<p>Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei Ministerul Sănătății Consiliul raional Basarabeasca Agneții economici ONG-le din Abaclia</p>
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	2,5 mln lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	<p>Consiliul raional Basarabeasca Locuitorii satului, agenții economici din teren Fondul Național de Dezvoltare Regională Fonduri externe</p>
10.	Perioada de implementare:	2014-2017

Anexa nr.4

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Abaclia, Basarabeasca
2.	Denumirea proiectului:	Reabilitarea sistemului de iluminare stradală în localitățile Abaclia și Basarabeasca.
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Sistem de iluminare stradală uzat, parțial funcționabil. Vizibilitatea drumului public redusă.
4.	Obiectivul general :	Asigurarea securității cetățenilor și eficientizarea consumului de energie electrică.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	<p>O.1. Elaborarea documentației tehnice de proiect O.2. Efectuarea auditului energetic O.3. Schimbarea lămpilor.</p>

6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<p><u>Indicatorii cantitativi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - aparate de iluminat cu LED-uri montate - audit energetic elaborat - documentația tehnică elaborată <p><u>Indicatorii calitativi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gradul de confort mărit. - Reducerea consumului de energie. - Utilizarea unui echipament ecologic de iluminat stradal. <p><u>Impactul:</u> Condiții luminotehnice optime create . Condiții îmbunătățite pentru transport și mobilitatea populației</p>
7.	Partenerii posibili:	Consiliul Raional Basarabeasca Agentia pentru Eficienta Energetica Agenții economici din teritoriu APL I , II
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	850 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul de Eficiență Energetică PNUD
10.	Perioada de implementare:	Anii 2013 - 2014

Anexa nr.5

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Abaclia, Basarabeasca
2.	Denumirea proiectului:	Reabilitarea trotuarelor și asigurarea scurgerii apelor pluviale din preajma traseelor R-3 km 89+94 , R-36 km 0,0+1,100 și R-49 km 0,0+3,800
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Trotuarele deteriorate crează incomodități de deplasare a pietonilor, iar lipsa canalelor de scurgere prin localitățile Basarabeasca și Abaclia a apelor pluviale din preajma traseelor R-3, R-36, R-49 perforază asfaltul și înfundă căile de acces pentru trecători.
4.	Obiectivul general :	Îmbunătățirea infrastructurii fizice în zona de Sud a Republicii Moldova.
5.	Obiectivele specifice	O.S.1. Elaborarea documentației de proiect și perfectarea

	care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	tutror coordărilor O.S.2. Efectuarea lucrărilor de reabilitare a trotuarei existente. O.S.3. Efectuarea lucrărilor de scurgere a apelor pluviale. O.S.4. Asigurarea durabilității proiectului prin instruirea responsabililor de deservire și întreținere a trotuarelor.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> - 0,018 km ² de trotuar reabilitat în or.Basarabeasca; - 0,010 km ² de trotuar reabilitat în s.Abaclia - Canale și podețe pentru evacuarea apelor pluviale reabilitate; <u>Impact calitativ:</u> - Număr scăzut de accidente rutiere. <hr/> <u>Impactul :</u> - Crearea unei infrastructuri de calitate pentru agenții economici și gospodăriile casnice din zonă. - Asigurarea securității pietonilor din localitățile Abaclia și Basarabeasca în traficul rutier. - Asigurarea condițiilor de circulație rutieră pentru conducătorii auto din zonă.
7.	Partenerii posibili:	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Consiliul orașănesc Basarabeasca Consiliul sătesc Abaclia SA Drumuri Cimișlia sect.Basarabeasca ONG-le de mediu din raion
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	10 373 640 lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	FND Finanțatorii externi
10.	Perioada de implementare:	Anii 2014 - 2015

1.	Denumirea localității:	Basarabeasca
2.	Denumirea proiectului:	Amenajarea unui scuar public în centrul or.Basarabeasca
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Facilități reduse pentru petrecerea timpului în aer liber în localitățile urbane din zonă de Sud a R.M..
4.	Obiectivul general :	Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice în zona de Sud a R.Moldova
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației de proiect și perfectarea tuturor coordonărilor. O.S.2. Realizarea lucrărilor de amenajare a parcului. O.S.3. Asigurarea durabilității proiectului prin instituirea responsabilităților de integritate a instalațiilor și îngijire a plantațiilor din parc.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - 50 arbori, 200 arbuști sădiți - 120 m p de trotuar construit - 10 banci de odihnă instalate - Infrastructura conectată <u>Indicatori calitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Localitate a devenit mai atractivă pentru potentialii investitori turistii care tranziteaza orașul. - Condiții de sporire calitatea vieții și stării de sănătate a populației create. - Transformare spațiului public situat pe str. K.Marx _____ cu suprafața de 800 mp și valorificarea acestuia într-un spațiu de odihnă și agrement. <u>Impact:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Protecția mediului inconjurator; - Îmbunătățirea imaginii centrului raional; - Îmbunătățirea condițiilor de trai ale populației
7.	Partenerii posibili:	Ministerul mediului Consiliul orașănesc Basarabeasca ONG Golubca
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	135 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	FNDR Fondul Ecologic Donatori externi Locuitorii orașului
10.	Perioada de implementare:	2014-2015

Anexa nr.7

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Abaclia, Basarabeasca
2.	Denumirea proiectului:	Construcția stațiilor de oprire pentru autobuze în localitățile Abaclia și Basarabeasca.
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Număr foarte redus de stații special amenajate destinate pentru îmbarcarea și debarcarea călătorilor în preajma traseelor R-3 km 89+94, R-36 km 0,0+1,100 și R-49 km 0,0+3,800 ,din localitățile Abeclia și Basarabeasca.
4.	Obiectivul general :	Modernizarea continuă a infrastructurii aferente transportului public local.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației tehnice. O.S.2. Efectuarea lucrărilor de construcție a stațiilor pentru autobuz.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<i>Indicatorii cantitativi:</i> 15 stații de autobuz construite 11 550 călători din localitățile Abaclia și Basarabeasca beneficiari a stațiilor de autobuz <i>Indicatorii calitativi:</i> - condiții confortabile pentru călători create; - imaginea localităților Abaclia și Basarabeasca îmbunătățită; <i>Impactul:</i> Procesul de modernizare continuă a infrastructurii aferente transportului public local în creștere.
7.	Partenerii posibili:	Primăria Abaclia Consiliul raional Basarabeasca
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	600 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fonduri interne și externe
10.	Perioada de	2014 - 2015

	implementare:	
--	----------------------	--

Anexa nr.8

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Başcalia
2.	Denumirea proiectului:	Construcția unei tabere de vacanță în localitatea Başcalia pentru 100 locuri.
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Posibilități reduse de organizare a odihnei de vară pentru copiii și adolescenții din raion.
4.	Obiectivul general :	Crearea condițiilor de odihnă și de întremare a sănătății copiilor și adolescenților din raion.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației tehnice și obținerea avizelor necesare. O.S.2. Efectuarea lucrărilor de reabilitare a edificiului existent. O.S.3. Asigurarea durabilității proiectului.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> - Edificiul renovat - Infrastructura conectată - Regulament de activitate elaborat - 600 copii și adolescenți beneficiari anual - 25 angajați la sezon <u>Indicatorii calitativi:</u> - Servicii de odihnă prestate de calitate - Creșterea numărului de beneficiari în zona de Sud. <u>Impactul:</u> - Sănătatea copiilor și adolescenților din raion îmbunătățită. - Condiții optime pentru desfășurarea odihnei de vară a copiilor create.
7.	Partenerii posibili:	Ministerul educației Consiliul raional Basarabeasca Agenții economici
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	4 500 000 lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Consiliul sătesc Başcalia Fondul Național de Dezvoltare Consiliul raional Basarabeasca Fonduri externe

10.	Perioada de implementare:	2014 - 2017
-----	----------------------------------	-------------

Anexa nr.9

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Carabetovca
2.	Denumirea proiectului:	Dezvoltarea sistemului de canalizare pentru localitatea rurală Carabetovca, r-l Basarabeasca din bazinul râului Cogâlnic
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Poluare intensivă a bazinul râului Cogâlnic datorită lipsei sistemului de canalizare în satul Carabetovca .
4.	Obiectivul general :	Amplificarea implicării localităților rurale la dezvoltarea regională în domeniul dezvoltării infrastructurii de evacuare a apelor uzate în bazinul râului Cogâlnic.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.1. Elaborarea studiului de fezabilitate. O.2. Elaborarea documentației tehnice de proiect. O.3. Construcția sistemului de canalizare. O.4. Crearea unei structuri noi de gestionare a sistemului de canalizare.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - 375 gospodării particulare conectate la sistemul de canalizare; - 9 agenți economici conectate la sistemul de canalizare; - structură de gestionare a sistemului de canalizare nou creată; - 21 km de rețea de canalizare construită; - 6 stații de pompare instalate. <u>Indicatori calitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Reducerea factorilor de poluare . - Situație ecologică îmbunătățită <u>Impactul:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Condiții favorabile pentru dezvoltarea gospodăriilor casnice și a business-ului local; - Diminuarea riscurilor pentru sănătatea populației din zonă.
7.		ADR Sud

	Partenerii posibili:	Consiliul Raional Basarabeasca ONG-le din Carabetovca GIZ, etc... Primăria Iordanovca Primăria Sadaclia
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	24 mln 600 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	FNDR Fondul Ecologic Finanțatorii străini (PNUD, GIZ, USAID, APASAN) APL I,II
10.	Perioada de implementare:	Anii 2013 - 2015

Anexa nr.10

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Carabetovca
2.	Denumirea proiectului:	Reparația capitală a 1,5 km de drum local, conexiune a traseului R-3 km 83,200 cu localitatea Carabetovca
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Posibilități limitate pentru locuitorii satului Carabetovca de deplasare spre centrul raional și republican.
4.	Obiectivul general :	Dezvoltarea socio-economică a raionului prin reabilitarea și consolidarea rețelelor de drumuri locale.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Identificarea agențiilor specializate în proiectarea și reparația drumului local O.S.2. Efectuarea lucrărilor de proiectare și reparație a drumului pe o porțiune de 1,5 km O.S.3. Asigurarea durabilității drumului construit prin crearea unfructurii de exploatare și a Asociației utilizatorilor de drumuri.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatori cantitativi:</u> - Retea de drumuri locale reabilitată și consolidată pe o porțiune de 1,5 km . - Arbori și arbuști plantați pentru prevenirea alunecărilor de teren. <u>Indicatori calitativi:</u> Acces îmbunătățit a 2500 de populație la locuri de munca, servicii medicale, educatie, cultura, recreere; - Terenurilor afectate de alunecari consolidate pe o suprafață de 1 ha.;

		<p>- Mediu de afaceri îmbunătățit prin fluidizarea transportului de marfuri cu impact direct asupra dezvoltării economice teritoriale echilibrate.</p> <p><u>Indicatori de impact:</u> Nivel de trai și calitate a vieții a 1725 locuitori din satul Carabetovca asigurat. Localitate integrată în infrastructura socio-economică a raionului și regiunii.</p>
7.	Partenerii posibili:	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor SA Drumuri Cimișlia sect. Basarabeasca Consiliul Raional Basarabeasca
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	1 mln 500 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul National de Dezvoltare Regională Fondul Local Fonduri externe
10.	Perioada de implementare:	Anii 2014 - 2015

Anexa nr.11

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Carabetovca
2.	Denumirea proiectului:	Reabilitarea sistemului de iluminare stradală în s.Carabetovca, r-l Basarabeasca
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Sistem de iluminare stradală uzat, parțial funcționabil. Vizibilitatea drumului public redusă.
4.	Obiectivul general :	Asigurarea securității și eficientizarea consumului de energie electrică.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.1. Elaborarea documentației tehnice de proiect O.2. Efectuarea auditului energetic O.3. Schimbarea lămpilor.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<p><u>Indicatorii cantitativi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - aparate de iluminat cu LED-uri montate - audit energetic elaborat - documentația tehnică elaborată <p><u>Indicatorii calitativi:</u></p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Gradul de confort mărit. - Reducerea consumului de energie. - Utilizarea unui echipament ecologic de iluminat stradal. <p><i>Impactul:</i> Condiții luminotehnice optime create . Condiții îmbunătățite pentru transport și mobilitatea populației</p>
7.	Partenerii posibili:	Consiliul Raional Basarabeasca Agentia pentru Eficienta Energetica Agenții economici din teritoriu APL I , II
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	830 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul de Eficientizare Energetică PNUD
10.	Perioada de implementare:	Anii 2013 - 2014

Anexa nr.12

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Iordanovca
2.	Denumirea proiectului:	Dezvoltarea sistemului de canalizare pentru localitatea rurală Iordanovca din bazinul râului Cogîlnic
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Poluare intensivă a bazinul râului Cogîlnic datorită lipsei sistemului de canalizare în satul Iordanovca .
4.	Obiectivul general :	Amplificarea implicării localităților rurale la dezvoltarea regională în domeniul dezvoltării infrastructurii de evacuare a apelor uzate în bazinul râului Cogîlnic.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.1. Elaborarea studiului de fezabilitate. O.2. Elaborarea documentației tehnice de proiect. O.3. Construcția sistemului de canalizare. O.4. Crearea unei structuri de gestionare a sistemului de canalizare.

6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<p><u>Indicatori cantitativi:</u> 280 gospodării particulare conectate la sistemul de canalizare. 6 agenți economici conectate la sistemul de canalizare. O structură de gestionare a sistemului de canalizare nou creată. 8 km de rețea de canalizare construită 3 stații de pompare instalate, O stație de epurare construită.</p> <p><u>Indicatori calitativi:</u> Reducerea factorilor de poluare . Situație ecologică îmbunătățită</p> <p><u>Impactul:</u> Condiții favorabile pentru dezvoltarea gospodăriilor casnice și a business-ului local; Diminuarea riscurilor pentru sănătatea populației din zonă.</p>
7.	Partenerii posibili:	ADR Sud Consiliul Raional Basarabeasca ONG „Baștina” din Iordanovca GIZ, etc... Primăria Carabetovca Primăria Sadaclia
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	12 mln 600 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	FNDR Fondul Ecologic Finanțatorii străini (PNUD, GIZ, USAID, APASAN)
10.	Perioada de implementare:	Anii 2013 - 2015

Anexa nr.13

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Iordanovca
2.	Denumirea proiectului:	Prin dezvoltare culturală spre o societate modernă

3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Nivelul scăzut de modernizare a localității Iordanovca drept rezultat al unui cadru cultural inadecvat.
4.	Obiectivul general :	Modernizarea vieții locuitorilor din Iordanovca din zona de Sud a R.M. prin îmbunătățirea cadrului cultural local.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Reabilitarea edificiului cultural din localitate. O.S.2. Creșterea capacităților profesionale ale specialiștilor din domeniul cultural. O.S.3. Elaborarea strategiei de dezvoltare culturală pentru următorii 5 ani.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<i>Indicatori cantitativi:</i> Edificiul cultural din localitate reabilitat. Trei specialiști din cadrul cultural instruiți . Strategia de dezvoltare culturală pentru următorii 5 ani elaborată. <i>Indicatori calitativi:</i> Nivel înalt de servicii culturale prestate locuitorilor satului. <i>Impactul:</i> Creșterea calității vieții populației datorită nivelului înalt de modernizare a localității.
7.	Partenerii posibili:	Ministerul Culturii a R.M. ADR Sud Consiliul Raional Basarabeasca ONG „Baștina” din Iordanovca Alte ONG-ri
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	2 mln 600 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Ministerul culturii Ministerul Dezvoltării Regionale și a Construcțiilor Consiliul Raional Basarabeasca Fonduri externe Primăria Iordanovca
10.	Perioada de implementare:	Anii 2014 - 2017

Anexa nr.14

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Iordanovca
----	-------------------------------	------------

2.	Denumirea proiectului:	Eficientizarea energetică și termică a blocului Gimnaziu-grădinița s.Iordanovca
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Consum excesiv de resurse energetice și termice la Gimnaziu-grădinița din satul Iordanovca.
4.	Obiectivul general :	Eficientizarea consumului de energie electrică și termică, valorificarea surselor regenerabile la Gimnaziu-grădinița din satul Iordanovca.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.1. Elaborarea documentației tehnice de proiect O.2. Efectuarea auditului energetic O.3. Schimbarea geamurilor, ușilor, lămpilor. O.4. Izolarea pereților.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatori cantitativi:</u> 72 geamuri, 6 uși, 80 lămpi schimbate; 1009 m ² de pereți izolați <u>Indicatori calitativi:</u> 101 copii, 31 angajați beneficiari de spații mai luminoase, mai calde. <u>Impact:</u> Consum redus de resurse energetice și termice la Gimnaziu-grădinița din satul Iordanovca și condiții optime pentru elevi și profesori.
7.	Partenerii posibili:	Consiliul Raional Basarabeasca Fondul de eficientizare energetică Agenții economici din teritoriu
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	749 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul de Eficientizare Energetică PNUD
10.	Perioada de implementare:	Anii 2013 - 2014

1.	Denumirea localității:	Iserlia
2.	Denumirea proiectului:	Crearea Centrului cultural multifuncțional în s. Iserlia prin modernizarea Casei de Cultură existente.
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Acces limitat al populației la valorile culturale din zona de Sud a R.Moldova
4.	Obiectivul general :	Sporirea nivelului de dezvoltare socio-culturală a comunei Iserlia prin reabilitarea , modernizarea infrastructurii așezămintelor culturale în mediul rural.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației de proiect pentru efectuarea lucrărilor de reabilitare a Casei de cultură și perfectare a tuturor coordonărilor O.S.2. Efectuarea lucrărilor de reabilitare și amenajare a centrului cultural. O.S.3. Elaborarea planului de activități educative, cultural și de recalificare a cadrelor culturale pentru următorii 2 ani. O.S. 4. Asigurarea durabilității proiectului.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatori cantitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - 1050 locuitori ai comunei Iserlia vor avea acces la service culturale de calitate și accesibile; - 7 lucrători culturali din localitate vor beneficia de programe de perfecționare; - 60 tineri și vârstnici din localitate vor fi încadrați în cercuri de activitate artistică. <u>Indicatori calitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - În rezultatul activităților din proiect va spori nivelul activităților culturale din localitate; - Vor fi create condiții pentru reabilitarea și conservarea tezaurului folcloric al localității; - Localitatea va deveni un centru atractiv pentru locuitorii din alte sate. <u>Impactul:</u> Prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii așezămintelor culturale în mediul rural va sporii nivelul de dezvoltare socio-culturală locuitorilor de la sate.
7.	Partenerii posibili:	Ministerul culturii Consiliul Raional Basarabeasca Agenții economici din zonă ONG-le naționale
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	2 mln 500 mii lei MD
9.	Oportunități de	Fondul European

	finanțare:	Fondul Național de Dezvoltare Regională Finanțatorii străini (FSM, etc..)
10.	Perioada de implementare:	Anii 2015 - 2018

Anexa nr.16

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Iserlia
2.	Denumirea proiectului:	Amenajarea parcului de odihnă din s.Iserlia
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Condiții de recreere și petrecere a timpului în aer liber reduse.
4.	Obiectivul general :	Sporirea atractivității localităților din zona de Sud a R.Moldova prin îmbunătățirea condițiilor de recreere și petrecere a timpului în aer liber .
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației de proiect și perfectarea tuturor coordonărilor. O.S.2. Eefectuarea lucrărilor de reabilitare și extindere a parcului de odihnă existent în s.Iserlia. O.S.3. Elaborarea planului de activități educative, cultural – sportive pentru 2 ani. O.S. 4. Asigurarea durabilității proiectului prin instituirea responsabilăților de integritate a instalațiilor și îngijire a plantațiilor din parc.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - 1176 locuitori a comunei și-au îmbunătățit condițiile de odihnă și recreație; - 250 persoane în etate, cu dezabilități fizice și-au găsit refugiu în orele libere; - 3 agenți economic și-au găsit piață de desfacere a mărfurilor de consum curent (apă, dulciuri, servicii de atracțion). <u>Indicatori calitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Localitate a devenit mai atractivă pentru potentialii investitori turistii care tranziteaza comuna. - A sporit nivelul și fercvența activităților cultural, educative, sportive pentru copii si impreuna cu copiii. <u>Impact:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Protectia mediului inconjurator; - Imbunatatirea imaginii comunei; - Imbunatatirea conditiilor de trai ale populatiei

7.	Partenerii posibili:	Ministerul Mediului Serviciul Ecologic de Stat în raion Locuitorii comunei
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	1 mln 200 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	FNDR Fondul Ecologic Finanțatorii străini
10.	Perioada de implementare	Anii 2014 - 2016

Anexa nr.17

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Iserlia
2.	Denumirea proiectului:	Reabilitarea drumului local Petrovsc - Iserlia cu o lungime de 2,5 kilometri în varianta albă.
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Acces limitat de deplasare spre punctul local de trecere a frontierei de stat Iserlia-Petrivsc (Ucraina)
4.	Obiectivul general :	Sporirea nivelului de dezvoltare socio/economică a localității prin îmbunătățirea legăturilor rutiere cu comunele învecinate și cu satele componente
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Identificarea agențiilor specializate în proiectarea și reparația drumului local O.S.2. Efectuarea lucrărilor de proiectare și reparație a drumului pe o porțiune de 2,5 km O.S.3. Asigurarea durabilității drumului construit prin crearea infrastructurii de exploatare și a Asociației utilizatorilor de drumuri.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<i>Indicatori cantitativi:</i> - 2,5 km de drum local reabilitat/renovat; - 5 km parte carosabilă amenajată. <i>Indicatori calitativi:</i> Condiții noi de activitate pentru agenții economici și

		gospodăriile casnice din localitate. <i>Impactul:</i> Va crește nivelul de dezvoltare socio-economică a localității prin faptul că ea va deveni o zonă de interes atât pentru investitori cât și pentru turiștii care tranzitează comuna.
7.	Partenerii posibili:	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Consiliul Raional Basarabeasca SA Drumuri Cimișlia sect. Basarabeasca
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	1 mln 500 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul Rutier FNDR Finanțatorii străini
10.	Perioada de implementare:	Anii 2015- 2017

Anexa nr.18

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Basarabeasca
2.	Denumirea proiectului:	Construcția apeductului magistral Leova – Cimișlia - Basarabeasca
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Acces limitat la sursele sigure de apă potabilă, de calitate în RDS. Nivel înalt de poluare a apei și accesul limitat la resurse acvatice pentru irigare și apă potabilă calitativă sunt principalele probleme ale RDS.
4.	Obiectivul general :	Reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare din zona de Sud a R.Moldova
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației de proiect și perfectarea tuturor coordonatorilor O.S.2. Efectuarea lucrărilor de construcție și extindere a sistemului de aprovizionare cu apă potabilă a localităților din raioanele Leova, Cimișlia, Basarabeasca. O.S.3. Asigurarea durabilității proiectului prin crearea Serviciului regional pentru aprovizionarea cu apă potabilă.

6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<p><u>Indicatorii cantitativi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 83502 locuitori a raionelor Cimișlia, Leova, Basarabeasca (3 orașe și 59 localități rurale) ✓ 11716 agenți economici (inclusiv gospodării țărănești) ce activează în teritoriul raioanelor Cimișlia, Leova, Basarabeasca; ✓ 241 instituții publice, social și culturale <p><u>Indicatorii calitativi:</u> Îmbunătățirea condițiilor de asigurare cu apă a localităților din raioanele Cimișlia, Basarabeasca și Leova. Serviciul regional de apă și canalizare de calitate dezvoltat.</p> <p><u>Impactul:</u> Condiții îmbunătățite de viață pentru locuitorii regiunii Atractivitate investițională sporită pentru investitorii străini și autohtoni Oportunități sporite pentru dezvoltarea business-ului local.</p>
7.	Partenerii posibili:	Ministerul Mediului ADR Sud Agenții economici Consiliile raionale Cimișlia, Basarabeasca și Leova
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	114 000 000,0 lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul European Fondul Ecologic Fondul National de Dezvoltare Regională Finanțatorii străini (PNUD, GIZ, USAID, APASAN)
10.	Perioada de implementare:	Anii 2013 - 2015

Anexa nr.19

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Carabetovca, Basarabeasca, Bașcalia, Iserlia, și Iordanovca
2.	Denumirea proiectului:	Eficientizarea energetică a edificiilor liceelor „Matei Basarab”, „V.N. Gogol” din or. Basarabeasca, „Marcu Tarlev” din Bașcalia, „Ștefan cel Mare” din Carabetovca, a gm nr.22 din Basarabeasca, gm. Iordanovca și gm. Iserlia.
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Starea fizică înrăutățită a edificiilor instituțiilor educaționale din raion: sistemele electrice și de încălzire

		învechite, parțial funcționabile; o buna parte din ferestre și uși nu corespund regulilor și normelor în construcții; întru conservarea energiei termice în perioada rece a anului edificiile necesită izolarea anvelopelor.
4.	Obiectivul general :	Eficientizarea energetică a edificiilor publice din zonă
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea documentației tehnico-economice și perfectarea tuturor coordonărilor. O.S.2. Efectuarea lucrărilor de eficientizare energetică a edificiilor instituțiilor educaționale.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> 1415 elevi și 82 angajați vor beneficia de condiții bune de activitate; <u>Indicatorii calitativi:</u> - consumurile de energie reduse; - societatea civilă implicată în procesele de luare a deciziilor <u>Impactul :</u> Condiții optime pentru activitatea instituțiilor de învățământ, cheltuieli reduse a banilor publici pentru întreținere.
7.	Partenerii posibili:	Ministerul economiei Ministerul educației Primăriile localităților respective Agenții economici
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	Se va regasi in devizul de cheltuieli
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul Național de Dezvoltare Regională Fondul pentru Eficiența Energetică
10.	Perioada de implementare:	Anii 2013 - 2015

Anexa nr.20

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Raionul Basarabeasca
2.	Denumirea proiectului:	Organizarea sistemului de colectare selectivă, a spațiului de depozitare temporară și transportul deșeurilor
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Lipsa unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor care să fie eficient din punct de vedere economic și care să asigure protecția sănătății populației din zona de Sud a R.Moldova.

4.	Obiectivul general :	Conservarea și protejarea resurselor naturale din zona de Sud a R. Moldova prin eliminarea deșeurilor manajere în spații organizate.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Elaborarea studiului de fezabilitate și a documentației tehnice, cât și perfectarea tuturor coordonărilor. O.S.2.Dezvoltarea sistemelor de colectare separată și transportare a deșeurilor. O.S.3. Dezvoltarea capacităților de depozitare a deșeurilor managere solide. O.S.4. Asigurarea durabilității sistemului prin crearea unei struturi abilitare cu gestionarea lui. O.S.5. Dezvoltarea culturii ecologice a populației din raion.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<u>Indicatorii cantitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - <u>platforme construite;</u> - <u>procurate și instalate;</u> - <u>Un poligon de stocare și prelucrare a deșeurilor amenajat</u> - 11 198 gospodării beneficiari a serviciului nou creat - 14 gunoiști cu suprafața de 18,6 ha lichidate <u>Indicatorii calitativi:</u> <ul style="list-style-type: none"> - condițiile de viață a cetățenilor din zonă îmbunătățite; - calitatea si eficiența activităților de salubritate promovate; - serviciul dezvoltat durabil. <u>Impactul:</u> Mediul înconjurător protejat. Condiții îmbunătățite de viață pentru locuitorii regiunii Atractivitate investițională sporită pentru investitorii străini și autohtoni Oportunități sporite pentru dezvoltarea business-ului local.
7.	Partenerii posibili:	Ministerul Mediului Inspectoratul Ecologic de Stat Basarabeasca Agenții economici
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	se va regasi in studiul de fezabilitate si proiectul tehnic
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul European Fondul Ecologic Fondul National de Dezvoltare Regională

		Finanțatorii străini
10.	Perioada de implementare:	Anii 2014 - 2016

Anexa nr.21

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Sadaclia
2.	Denumirea proiectului:	Construcția sistemului de canalizare și a stației de purificare din s.Sadaclia
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Poluare intensivă a bazinului râului Cogâlnic datorită lipsei sistemului de canalizare în satul Sadaclia .
4.	Obiectivul general :	Amplificarea implicării localităților rurale la dezvoltarea regională în domeniul dezvoltării infrastructurii de evacuare a apelor uzate în bazinul râului Cogâlnic.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.1. Elaborarea studiului de fezabilitate. O.2. Elaborarea documentației tehnice de proiect. O.3. Construcția sistemului de canalizare. O.4. Crearea unei structuri de gestionare a sistemului de canalizare.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<i>Indicatori cantitativi:</i> 1232 gospodării particulare conectate la sistemul de canalizare. 17 agenți economici conectate la sistemul de canalizare. O structură de gestionare a sistemului de canalizare nou creată. 40 km de rețea de canalizare construită 8 stații de pompare instalate, O stație de epurare construită. <i>Indicatori calitativi:</i> Reducerea factorilor de poluare . Situatie ecologică îmbunătățită <i>Impactul:</i> Condiții favorabile pentru dezvoltarea gospodăriilor casnice și a business-ului local; Diminuarea riscurilor pentru sănătatea populației din zonă.
7.	Partenerii posibili:	ADR Sud Consiliul Raional Basarabeasca GIZ, etc... Primăria Carabetovca

		Primăria Sadaclia
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	48 mln 600 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	FNDR Fondul Ecologic Finanțatorii străini (PNUD, GIZ, USAID, APASAN)
10.	Perioada de implementare:	Anii 2013 - 2015

Anexa nr.22

Fișa de proiect

1.	Denumirea localității:	Sadaclia
2.	Denumirea proiectului:	Reparația capitală a 4,2 km de drum local pe strada Frunze
3.	Problema ce urmează a fi soluționată:	Posibilități limitate pentru locuitorii satului Sadaclia de deplasare spre centrul raional și republican.
4.	Obiectivul general :	Dezvoltarea socio-economică a raionului prin reabilitarea și consolidarea rețelelor de drumuri locale.
5.	Obiectivele specifice care urmează a fi atinse în rezultatul implementării proiectului:	O.S.1. Identificarea agențiilor specializate în proiectarea și reparația drumului local O.S.2. Efectuarea lucrărilor de proiectare și reparație a drumului pe o porțiune de 4.2 km O.S.3. Asigurarea durabilității drumului construit prin crearea infrastructurii de exploatare și a Asociației utilizatorilor de drumuri.
6.	Indicatorii cantitativi, calitativi și de impact:	<i>Indicatori cantitativi:</i> - Retea de drumuri locale reabilitată și consolidată pe o porțiune de 4.2 km . - Arbori și arbuști plantați pentru prevenirea alunecărilor de teren. <i>Indicatori calitativi:</i> Acces îmbunătățit a 2800 de populație la locuri de munca, servicii medicale, educație, cultura, recreere; - Terenurilor afectate de alunecări consolidate pe o suprafață de 11 ha.; - Mediu de afaceri îmbunătățit prin fluidizarea transportului de marfuri cu impact direct asupra dezvoltării economice teritoriale echilibrate. <i>Indicatori de impact:</i> Nivel de trai și calitate a vieții a 4391 locuitori din satul Sadaclia asigurat. Localitate integrată în infrastructura socio-economică a raionului și

		regiunii.
7.	Partenerii posibili:	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor SA Drumuri Cimișlia sect. Basarabeasca Consiliul Raional Basarabeasca
8.	Valoarea estimativă a proiectului:	5 mln 500 mii lei MD
9.	Oportunități de finanțare:	Fondul National de Dezvoltare Regională Fondul Local Fonduri externe
10.	Perioada de implementare:	Anii 2014 - 2015